Coperta: Marius Marian Şolea
Fotografie coperta I: desen de Ion Lucian Murnu

Tehnoredactare: Miruna Lepuş

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ŞOLEA, MARIUS MARIAN
Evident, adevărul / Marius Marian Şolea. - Iaşi : PIM, 2015
ISBN 978-606-13-2814-7

008(498)(047.53)

MARIUS MARIAN ŞOLEA

EVIDENT, ADEVĂRUL

Interviuri

publicistică, volumul al doilea

Editura PIM
Iaşi
2015

Marius Marian Şolea – născut în 11 octombrie 1974, în Bucureşti. Licenţiat în Drept şi Administraţie Publică, Teologie şi Arte plastice. Din 1994, colaborator al unor instituţii de presă şi reviste culturale, dintre care *TVR Iaşi*, *Radio Iaşi*, *Radio Contact Iaşi*, *Radio România Cultural*, *Radio Târgu-Jiu*, *Literatorul*, *Brâncuşi*, *Scrisul Românesc, Calende*, *Convorbiri Literare, Poesis, Hyperion, Viaţa Românească, Luceafărul, Poezia, Contemporanul*. Între 1996 şi 2000, preşedinte al secţiunii române a Mişcării Europene, filiala Iaşi. În 2001, redactor şef al săptămânalului *Gazeta de Gorj*; 2002-2004, editorialist la *Radio Tîrgu-Jiu* şi *Gorjul de azi*.

Volume publicate: *Mereu secunda, mereu şi Dumnezeu*, Editura Alexandru Ştefulescu, Tîrgu-Jiu, 1995, cu o prefaţă de Mihai Ursachi şi o postfaţă de George Ţărnea; *Universul din piatră*, Editura A 92, Iaşi, 1996; *Paşii de sub simţ*, Editura A 92, Iaşi, 1997, cu o prefaţă de Ioan Holban; *Semantice umbre*, Editura Junimea, Iaşi, 1998, cu o prefaţă de Cezar Ivănescu; *Cobiliţa cu furnici şi alte proceduri*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1999, cu un argument de Cătălin Florian Giurma; *Lungul poem haiku de o mie de strofe* (prima parte), Editura Albatros, Bucureşti, 2000, cu o postfaţă de Valentin Taşcu; *Blestemul bărbăţiei şi alte imagini sociale*, Editura Eminescu, Bucureşti, 2002, cu o înştiinţare de acad. Matilda Caragiu Marioţeanu; *Un peşchir şi o ţâră dragoste*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2004, cu o interfaţă de Valentin Taşcu; *Contemporan cu Dumnezeu*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2005, cu o prefaţă de Liviu Ioan Stoiciu; *Graiul vostru, viziunea ţăranului din Gorj asupra lumii*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006, cu o prezentare de Marin Mincu; *Crimă şi pace bună*, volumul I, Editura Paralela 45, Piteşti, 2007, cu o prefaţă de Lucian Chişu şi o prezentare de Tudorel Urian; *Ministerul groazei, demnitarii crimei*, Editura Fundaţiei Culturale Libra, Bucureşti, 2007, cu o prefaţă de Florin Chilian; *Liber*, Editura Vinea, Bucureşti, 2008, cu o prefaţă de Marin Stoian şi o postfaţă de Paul Bogdan; *Generaţia suspendată*, Editura EDO, Bucureşti, 2010, volum distribuit împreună cu albumul artistului Florin Chilian, *Autistul, nu-l*

mai goniți pe Brâncuşi; Adevărul, pe înțelesul femeilor, Editura Vremea, Bucureşti, 2011; *Scrisori pentru depărtările din voi • Cărță trâ dipârtărli dit voi*, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2012; *Limita de existență*, Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2013; *Podul dintre două distanțe*, Editura Timpul, Iaşi, 2013; *Singurătăți şi oameni*, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, Bucureşti, 2013; *Chipurile omului*, Editura Vremea, Bucureşti, 2014. Din 1998, membru al Uniunii Scriitorilor din România. În prezent, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte.
Cărți coordonate, ediții îngrijite:
Antologia *poezie.ro*, *Ultima generație, primul val*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2005; Antologia *proza.ro*, Editura Paralela 45, Pitesti, 2006; Gheorghe Mustață - *Evoluția prin asociere şi edificarea organismelor*, Editura Vremea, Bucureşti, 2009; *Înalt Prea Sfinția Sa Dirayr Mardichian, o jumătate de veac ca Întâistătător al Eparhiei Bisericii Armene din România şi Bulgaria*, Editura Zamca, Bucureşti, 2010, album fotografic cuprinzând activitatea pastorală a înaltului ierarh armean; Kevork Hintlian - *Istoria armenilor din Țara Sfântă*, Editura Zamca, Bucureşti, 2010; Dimitrie Dan - *Armenii ortodocşi din Bucovina*, Editura Zamca, Bucureşti, 2010; Gheorghe Bezviconi - *Manuc-Bei*, Editura Zamca, Bucureşti, 2011; Corneliu Zeana - *Umoristice*, Editura EDO, Bucureşti, 2011; Minas Tokatți - *Cânt de jălire asupra armenilor din țara vlahă*, Editura Zamca, Bucureşti, 2011; Grigore Goilav - *Armenii ca întemeietori de oraşe în partea de răsărit a Europei*, Editura Zamca, Bucureşti, 2011; Gheorghe Hasan - *Incidențele mele cu lumea*, Editura Vremea, Bucureşti, 2011; Santa al Culaki al Todi - *Yramostea sh Tuduradzlji*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2011; Paul Bogdan - *Exerciții de singurătate*, Editura Timpul, Iaşi, 2012; Alexandru Gica - *Introducere în istoria recentă a aromânilor*, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, Bucureşti, 2012; Corneliu Zeana - *Mistuire*, Editura EDO, Bucureşti, 2012; Alexandru Gheorghe - *Drumul românesc al armânilor*, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013; Ary Murnu - *Mărturia unei epoci : desene*, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013; *Interzicerea expoziției organizate de Societatea Cultura-*

lă Aromână, Editura Societăţii Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013; Ion Lucian Murnu - *Inscripţii pentru oamenii mei*, Editura Societăţii Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013, 20. Adrian Ioan Popovici - *Armenia - o geografie sacră*, Editura Zamca, Bucureşti, 2013; Tatevik Grigorian - *Genocidul cultural*, Editura Zamca, Bucureşti, 2013; *Grigore Gafencu şi moştenirea sa*, Editura Muzeul Naţional al Literaturii Române, Bucureşti, 2013; *Pogromurile comise de Azerbaidjan împotriva armenilor, 1988 - 1992. Sumqait, Kirovabad, Baku, Maragha; Dosar de presă al Revistei Nouvelles d' Armenie*, Editura Zamca, Bucureşti, 2014; Corneliu Zeana - *Rodeo cu Pegas*, Editura PIM, Iaşi, 2014; George Mihalcea - *Sacerdotul*, Editura Vremea, Bucureşti, 2014; Gheorghe Tomozei - *Tratat asupra melancoliei*, volum facsimilat, Editura Vremea, Bucureşti, 2014.

Referinţe despre volumele publicate:

Mihai Ursachi, Ioan Holban, Ion Popescu, Cezar Ivănescu, Simion Bărbulescu, Corneliu Ştefanache, Şerban Alexandru, acad. Constantin Ciopraga, Nicolae Dragoş, George Ţărnea, Lucian Vasiliu, George Bădărău, I.D. Sicore, Alexandru Andriescu, Alexandru Husar, Gloria Lăcătuşu, Nicolae Diaconu, Valentin Taşcu, Eugen Velican, Adrian Păunescu, acad. Matilda Caragiu Marioţeanu, Ion Filipoiu, Florin Lăzărescu, Ioan Adam, Eugen Lucan, Ioan T. Morar, Bogdan Alexandru Stănescu, Aureliu Goci, Horia Gârbea, Dumitru Matală, Andrei Milca, Costin Tuchilă, Victoria Milescu, Daniel Corbu, Eugenia Ţarălungă, Liviu Ioan Stoiciu, Florea Miu, Călin Cocora, Ion Bogdan Lefter, George Mihalcea, Marin Mincu, Ştefania Mincu, Radu Voinescu, Tudorel Urian, Valeria Manta Tăicuţu, Ioana Bogdan, Mircea Ghiţulescu, Emilian Marcu, Marin Stoian, Paul Bogdan, Florin Chilian, Constantin Dram, Vasile Andru, Felix Nicolau, Grigore Traian Pop, Sorin Roşca, Octavian Mihalcea.

Arta interviului pe înțelesul tuturor

Spațiul de sub ochii domniilor voastre ar fi trebuit să fie, încă de la primul număr, repartizat directorului „Gazetei de Gorj", dumnealui aparținându-i de altfel ideea unei rubrici de interviu în care să se încerce (de ambele părți) o cunoaştere a consilierilor municipali şi județeni.

Nu-l bănuiesc nicidecum că aceasta este umbra melancolică a unei eventuale rubrici intitulate „Consilieri care ar fi putut să fie"...

Domnul Ovidiu Popescu a avut zilele acestea un program încărcat cu reuşite, iar problemele organizatorice, iminente unui astfel de început, l-au ținut pentru acest număr puțin ocupat. Astfel, am fost eu alternativă în realizarea interviului 1, iar cel puțin pentru particularitățile oraşului Târgu-Jiu, am zis că merită riscul..., indiferent de natura lui.

Alegerea subiectului, a personalității, a fost, în schimb, de comun acord, opțiunea noastră bazându-se pe următoarele motivații sintetice: domnul Emanoil Popescu este şi coleg al nostru, nu neapărat concurent. În plus, ne este prieten (am primit asigurări că aşa vom rămâne mereu) şi considerăm pentru dumnealui, dar şi pentru noi, că este o intenție onorantă. Mai ales în acceptarea ei! Un act de minim curaj de ambele părți...

Trimiterea de pe copertă (FOTOREPORTAJ) ar putea să pară o nepotrivire, genul acesta de presă (în imagini) se practică la cataclisme, calamități, fenomene naturale absolut incontrolabile sau la prezentarea unor dramatice şi sângeroase întâmplări din categoria umană. Psihologic, se produce astfel (pentru receptor) o excitare a nervului vizual, o susținere în *realitatea văzută* a *realității înțelese.*

Domnul Emanoil Popescu, fost preşedinte de partid, actual vicepreşedinte (la un altul) a fost anunţat cu onoare de acest interviu în următoarele condiţii: telefonic, cu 48 de ore înainte, imprimarea fonică şi persoana (foarte cunoscută dumnealui, colaboratoare a publicaţiei căreia îi este director) care urma să-i fie partener de discuţie...

După cum se observă în benzile fotografice, domnul Emanoil Popescu a venit îmbrăcat frumos", ceea ce înseamnă că ne-a tratat cu atenţie şi interes, iar pentru promptitudine, punctualitate şi bune intenţii, nu putem decât să-i aducem mulţumirile noastre.

Dincolo de toate acestea, ştim absolut unisemantic că domnia sa şi-a asumat cu conştienţă situaţia, cel puţin a răspuns, a putut să răspundă. Trăia cu bucurie aproape fiecare frază şi se pare că a considerat aceste răspunsuri un pamflet.

Şi pentru că tuturor acestora li se cuvine un nume, îi vom rămâne pe mai departe datori.

Tinereţea e o joacă, mai ales atunci când îţi permiţi.

Marius Marian Şolea: *Sunteţi cunoscut ca fiind una dintre cele mai importante personalităţi mediatice ale oraşului. Prin comparaţie cu colegii dumneavoastră din Consiliul Municipal, nu vă simţiţi superior, nu este asta o demnitate prea mică faţă de demnitatea dumneavoastră?*

Emanoil Popescu: Ehh, phh..., cam tâlhar întrebarea, tâlhărească întrebarea. Treaba este următoarea: că eu nu mă simt superior faţă de colegii mei aleşi în Consiliul Municipal şi sunt o persoană ca oricare, care am ajuns întâmplător cu voia celor care au pus ştampila şi nici măcar nu s-au uitat, probabil, cine sunt pe listă... Pe listele PDSR-ului şi PRM-ului, dacă pe primul loc candida Domnul Titi, sigur ajungea senator al României, din aceleaşi motive.

M.M.Ş.: *Faptul că nu s-au uitat a contat în a fi dumneavoastră consilier municipal?...*

E.P.: Nu, cred căăă meritam să fiu votat pentru ceea ce am făcut pentru comunitate, cel puțin de zece ani încoace.

M.M.Ş.: *Ce funcție credeți că ați merita, dacă în România s-ar echilibra în plan social valorile?*

E.P.: Îhh, aş merita aceeaşi funcție pe care o am acuma, de director de publicație.

M.M.Ş.: *Care dintre sintagmele de mai jos vi se potriveşte: homo faber, homo sapiens, homo religiosus, „homo ludicus", zoon politikoon?*

E.P.: Iar sunteți tâlhar! Cred că mi s-ar potrivi un „om al zilelor noastre"... Şi atât.

M.M.Ş.: *Sunteți un om inteligent? Şi pe ce vă bazați?*

E.P.: Nu cred că sunt un tip inteligent, îîî, sunt un tip spontan (...), pe spontaneitate, îî, mă bazez...

M.M.Ş.: *Se ştie că în anii '90 i-ați ajutat pe mulți să ia funcții. Pentru acelaşi lucru, pe dumneavoastră, v-a ajutat cineva?*

E.P.: Este adevărat, i-am ajutat pe foarte mulți, pe mine nu m-a ajutat nimeni şi nici nu accept să fiu ajutat dacă nu merg pe picioarele mele, tot timpul am vrut să am verticalitate, chiar dacă spatele mi s-a încovoiat din alte motive, hă, hă, hă...

M.M.Ş.: *Sunteți fumător?*

E.P.: Înrăit chiar, îhă, hă, hă!

M.M.Ş.: *Ați fumat multe țigări de la Fabrica de Țigarete Târgu-Jiu?...*

E.P.: Hă, hă, nu am fumat nici-o țigară, hă, de la Fabrica de Țigarete, hă, de douăzeci de ani fumez numai Kent. Trei pachete pe zi, hă!

M.M.Ş.: *Prin statutul dumneavoastră de doctorand la Academia „Hercules" din Herculane, vă preocupați de continuarea tradiției ştiințifice de acolo sau este o altă necesitate a societății democratice româneşti?*

E.P.: N-am înțeles întrebarea, vă rog s-o mai puneți o dată (...)

M.M.Ş.: *Prin doctoratul dumneavoastră de la Herculane, continuați tradiția ştiințifică de acolo sau este o necesitate a vremurilor noastre? Sau o necesitate a dumneavoastră?*

E.P.: Indiferent ce se vorbeşte despre facultatea de la Herculane...

M.M.Ş.: *Este şi tatăl meu doctorand acolo.*

E.P.: Ăăă, ştiu, treaba este următoarea: la facultatea de la Herculane sunt cei mai buni profesori din țară şiii, mi se pare abject, asa, să fie luată în derâdere această facultate...

M.M.Ş.: *Nu a luat nimeni în derâdere, a fost o întrebare!*

E.P.: Şi eu vă răspund: îî, la Herculane sunt cei mai buni profesori şi să ştiți că sunt şi destui studenți care vor să învețe carte şi în continuare laaa, în continuarea răspunsului la întrebaree, mă, m-am înscris la doctorat, îî, la doctorat pentru că într-adevăr vreau săăă, îîî, evoluez în ştiințele juridice... Mai mă, în special, pe dreptul internațional... Mai întâi trebuie să vă precizez că am fost şeful promoției de Ştiințe Juridice la Herculane. La Herculane nu se dă doctoratul, eu sunt doctorand la Universitatea Internațională Liberă Chişinău şi mi-am luat licența la Academia de Poliție Bucureşti.

M.M.Ş.: *Este aceeaşi academie care turnează filme americane?*

E.P.: Dacă ar avea în statut, acolo s-ar putea turna şi filme.

M.M.Ş.: *Recunoaşteți expresia „valorosu'"?*

E.P.: Daa, îmi aparține...

M.M.Ş.: *Ce reprezintă?*

E.P.: Nu fiți tâlhar, că nu vă răspund...

M.M.Ş.: *La ce vârstă, din punctul dumneavoastră de vedere, sunt potrivite fetele astăzi pentru începerea vieții sexuale?*

E.P.: Îî, hă, păi în Kamceatca încep de la nouă ani...

M.M.Ş.: *În România!*

E.P.: Aa, în România au început îî, pe la, hî, doisprezece, treisprezece, cincisprezece, sunt specialiste în folclor...

M.M.Ş.: *E adevărat, e adevărat, dar eu întreb: la ce vârstă sunt potrivite?*

E.P.: Pentru revigorare, eu ştiu..., cât mai tinere, hăă, îh!

M.M.Ş.: *V-ați înşelat vreodată soția?*

E.P.: Off, cine nu-şi înşeală soția, înseamnă că e, e un impotent...

M.M.Ş.: *Dar eu nu mă refeream din punct de vedere sexual, nici nu-mi permiteam... Dacă ați înşelat-o aşa, ca aşteptări...*

E.P.: Ca aşteptări... Nu, ha, ha, ha, ha, ha, nevastă-mea aşteaptă, hă, multe de la mine...

M.M.Ş.: *Care sunt în viziunea dumneavoastră primii trei politicieni în Gorj ca inteligență politică?*

E.P.: Fără doar şi poate, ca să nu-i supăr pe ceilalți, cel mai bun este Nicolae Mischie.

M.M.Ş.: *Primii trei!*

E.P.: Primii trei?... Nicolae Mischie, Popeangă, Manta.

M.M.Ş.: *De ce Nicolae Mischie este mai inteligent decât Popeangă? Din punct de vedere al acțiunii politice? Al eficienței politice?*

E.P.: Pentru că Nicolae Mischie ştie ce vrea, este un tip, îîî, destul de rafinat. Chiar dacă el are, îî, momente maiiii frumoase pentru presă, Mischie rămâne, totuşi, pentru minee, cel mai bun politician. Asta... nu ştiu ce să spun...

M.M.Ş.: *Şi pe locul trei?*

E.P.: Pe locul trei Manta.

M.M.Ş.: *În prezent..., scuzați-mă, dar ultimii trei?*

E.P.: Ultimii trei... Nu, ăă, refuz să răspund la întrebare pentru a nu-i jigni pe cei în cauză...

M.M.Ş.: *Dar îi ştiți!*

E.P.: Da... Şi ultimii trei nici nu contează, îs la etcetera şi la etcetera... oamenii de la etcetera pentru mine nu contează!

M.M.Ş.: *În prezent sunteţi şi vicepreşedinte la ApR - Gorj. Sunteţi* ***reprezentantul*** *unei fuziuni cu Partidul Ecologist Român, la care eraţi preşedinte. Câţi au intrat în ApR atunci şi câţi promiseserăţi dumneavoastră?*

E.P.: Off, câţi au intrat în ApR?!

M.M.Ş.: *O dată cu fuziunea* ***dumneavoastră*** *ca preşedinte al ecologiştilor s-a pus problema intrării în ApR a unui număr de membri din acest partid, la care (!) dumneavoastră le eraţi preşedinte. Câţi promiseserăţi că o să vă urmeze şi câţi v-au urmat până la urmă?*

E.P.: Păi, m-au urmat toţi în afară de preşedintele organizaţiei municipale şi încă o persoană care, deşi făcuserăm protocolu' respectiv, îl semnase, ca să rămână preşedinte, în ultima, pe ultima sută de metri n-a mai răspuns la acel protocol...

M.M.Ş.: *Un număr aproximativ dintre aceştia puteţi da?*

E.P.: Ăăă, nu ştiu câţi auu făcut adeziune, dar se poate vedea la...

M.M.Ş.: *...sediu!*

E.P.: Sediu.

M.M.Ş.: *Nu cred că e o întrebare delicată, totuşi. De ce n-a intrat ApR în Parlament?*

E.P.: Offf, ha, e foarte delicată întrebarea, după părerea mea n-a intrat din cauza strategiei slabe a şefilor de la centru! După părerea mea, tandemul propus de către domnul Meleşcanu, dânsu şi cu domnuuu...

M.M.Ş.: *Tinca...*

E.P.: Nu Tinca, ăstaaa...

M.M.Ş.: *Mugurel Surupăceanu?*

E.P.: Dom'ne, hă, nu, păi nu, dacă, dacă mă dați şi pe radio vi-o trag la pleoapă. Ha, ha, şi eu nu le-o trag la pleoapă la bărbați...aşa...bă!

M.M.Ş.: *Nu, nu, nu! Ha, ha, ha...*

E.P.: Nuu, dacă o dați pe radio, vorbesc serios, că atunci chiar, chiar rămânem...

M.M.Ş.: *Nu, nu, am spus că pentru gazetă...*

E.P.: Da... Zi, mă, cu pă ăsta, cu Stolojan, deci tandemul ăsta a fost o tâmpenie! Iar din acest tandem, din această propunere de tandem a profitat domnul Stoica care a fost mai abil politic decât Meleşcanu şi ne-am dus noi de la nouăşpe la sută la patru şi ei de la doi au sărit laaa, cât sunt acuma, patru, la şapte, la cât sunt!

M.M.Ş.: *O să mai intre vreodată ApR în Parlament?*

E.P.: Dacă politica de la centru, îîî, se va schimba, îî, daa, cel puțin în Gorj suntem o organizație puternică, avem în toate comunele organizație, n-au plecat decât doi primari spre PDSR, aşa că io sper...

M.M.Ş.: *Filialele județene nu contează? Întreb acest lucru pentru că ați zis: „În Gorj suntem o filială puternică!". Cât la sută a obținut ApR Gorj la alegerile generale?*

E.P.: La generale?...

M.M.Ş.: *Da!*

E.P.: Păi, am fost sub linie...

M.M.Ş.: *La Gorj?!*

E.P.: La Gorj..., în jur de patru virgulă...

M.M.Ş.: *Sunteți un tip optimist de felul dumneavoastră?*

E.P.: Da!

M.M.Ş.: *Are legătură cu răspunsurile anterioare?*

E.P.: Păi, da, sigur că da...

M.M.Ş.: *Ca director al celui mai longeviv ziar din Gorj, ați înțeles şi ați folosit industria capitalistă a reclamei. De când ați ajuns un opulent om de afaceri, ce mâncare preferați?*

E.P.: Reclamă, să ştiţi..., la mine în ziar cam lipseşte... Ce mâncare prefer?... Ştiţi..., de obicei nu sunt un om care să fac mofturi la mâncare, prefer dimineaţa să mănânc o ciorbă, aşa, că nu ştiu când mai ajung acasă şi tot la fel, înainte de ciorbă să beau cincizeci de grame de palincă, pe care o cumpăr destul de scump de la ex-prefectul Manta.

M.M.Ş.: *Nu-i aşa că niciodată nu aţi şantajat ca ziarist pe cineva?*

E.P.: Asta sigur că da! Că, nu..., nu am..., deci... Tai pe „sigur că da". Ha, ha, ha, aşa, ha, ha, nu am şantajat niciodată pe nimeni şi cred că am, am greşit, într-un fel, pentru că astăzi e şantajul şi etajul în reclamă. La mine reclamele care se văd în ziare sunt făcute la modul prietenesc şi atât!

M.M.Ş.: *Nu-i aşa că nici nu aţi şantajat pe cineva în primul cincinal al anilor '90?*

E.P.: În primul cincinal al anilor '90...?! Băi, tâlharule, fii atent aici! În, ha, ha, în '90 nici n-au prea fost cincinale... Eu recunosc că am fost membru de partid, ha, ha!...

M.M.Ş.: *Nu! Aţi înţeles greşit, era aceeaşi întrebare: nu-i aşa că nu aţi şantajat pe nimeni nici între anii 1990-1995?*

E.P.: Nu, n-am şantajat pe nimeni, sigur!... Dacă aveţi dovezi...

M.M.Ş.: *Sunt doar întrebări, domnul (e!) Popescu... Cu actualul prefect cum vă mai înţelegeţi?*

E.P.: Destul de bine, de ce, ha, ha, ha, urmează o întrebare care, hă, hă, hă, ăăă, săăă convingă cititorii că am fost în relaţii contradictorii până în '90? Până-n..., până acuma?

M.M.Ş.: *Nu până acuma, dar eu ştiu o perioadă de timp bună, când eu eram elev şi chiar colaboram cu o oarecare bucurie la ziarul dumneavoastră şi în momentele acelea eraţi virulent la adresa actualului prefect. S-a schimbat dumnealui sau v-aţi schimbat dumneavoastră?*

E.P.: Eu ş-atunci, ş-acuma am fost în relaţii foarte bune cu prefectul, l-am apreciat, chiar l-am susţinut să fie prefect

pentru că atunci în partid era personalitatea cea mai potrivită, era un bun politician şi chiar un bun psiholog.

M.M.Ş.: *Cum motivaţi acum, la atâţia ani, poziţia dumneavoastră de atunci?*

E.P.: Păi, atunci efectiv, dacă vreţi, dintr-o, să zic, joacă, aşa, politică, din nişte discuţii banale, fostu' şef al Poliţiei Judeţene... şi cu domnia sa..

M.M.Ş.: *Cum îl chema?*

E.P.: ...Hodorog... Fostu', aşa, când mergeam la câte-un protocol..., ha, ha, oamenii ziceau că... mă dau afară din judeţ..., eu care aveam orgoliu de gorjean cu..., bine înfipt în pământ, aşa, şi ei nefiind din Gorj..., am zis: care pe care, şi... se pare că am câştigat eu.... ha, ha, atunci...

M.M.Ş.: *Weekend-ul trecut, cu cine aţi fost la Herculane?*

E.P.: ...Cu cine am fost la Herculane?!... Singur am fost... la Herculane.

M.M.Ş.: *Mergeţi la Herculane singur?*

E.P.: De obicei nu merg singur, îîî, am fost la Herculane pentru a... face un demers... să iau ore la facultate, fiind doctorand acolo...

M.M.Ş.: *Când aţi ajuns în Târgu-Jiu, mai eraţi cu cineva în maşină, i-aţi luat de pe drum, erau autostopişti?...*

E.P.: Era omologu' meu de la „Gorjeanul" şi cu fiu-su.

M.M.Ş.: *Care este porecla dumneavoastră?*

E.P.: ... ... N-am poreclă, cel puţin nu ştiu eu... Ha, ha, ha!

M.M.Ş.: *V-ajut eu?*

E.P.: Ha, ha, ha! Ajutaţi-mă şi recunosc. Ha, ha, ha...

M.M.Ş.: *La „Opinia" există relaţii cu publicul, aveţi programări?*

E.P.: ... Nu mai fac demult programări pentru că eu îs bătrân, neputincios, n-am voie să fac efort, nici să fiu supărat, da' nici refuzat...

M.M.Ş.: *Noi vorbeam despre relațiile cu publicul... Cred că iar m-ați înțeles greşit...*

E.P.: Dacă era o domnişoară care-mi lua interviu', continuam: hai să mergem! Ha, ha, ha!

M.M.Ş.: *Care personalitate feminină din România vă place cel mai mult, indiferent de domeniu? Pe care ați fi dorit-o acum câțiva ani?*

E.P.: ...Personalitate feminină?... Doamna, îîî, Mischie, pentru că vreau neapărat, dac-aş putea, să mă şi transfer, adică să îmi fac adeziune în minutul unu, secunda doi dacă doamna Mischie preia, îîî, îîî, conducerea PDSR-ului şi am şi o motivație pentru asta: consider că este o femeie care... o femeie cu foarte mult bun-simț, bine pregătită şi politic şi profesional, are un bun discurs care chiar îl taie pe domnul Mischie şi ar fi singura persoană din PDSR care ar putea să ia locul domnului Mischie, care poate să-l dărâme pe Mischie. În rest..., rămâne preşedinte pe viață şi parcă n-aş dori acest lucru că...

M.M.Ş.: *Sunt două variante: ori dumneavoastră nu ați înțeles din nou întrebarea, ori ați dat un răspuns extrem de riscant, eu v-am întrebat ce personalitate feminină din România o doriți cel mai mult?*

E.P.: Da' v-am spus... Eu acum nu mai pot să doresc decât aşa, cu privirile...

M.M.Ş.: *... cu privirile...*

E.P.: Inchide puțin reportofonul să mă gândesc, ha, ha, ha! Nu poți să-mi pui altfel întrebarea: care din, ăsta..., mi-a scăpat?

M.M.Ş.: *Considerați că acest interviu a fost unul reuşit?*

E.P.: Întrebările au fost, într-adevăr, foarte bine puse, răspunsurile mele, mai puțin... ha, ha, aşa...

M.M.Ş.: *Am observat că la începutul interviului v-ați aşezat aici şi documentăm cu fotografia: sunteți redacția ambulantă a*

„Opiniei”, că văd o săgeată îndreptată către tâmpla dumneavoastră?

E.P.: Aproape ambulantă, ha, ha, asta e..., stăm rău financiar şi...

M.M.Ş.: *Vă mulţumesc foarte mult pentru interviu şi, credeţi-mă, apreciez şi acordul dumneavoastră , şi răspunsurile..., şi sinceritatea, mai ales...*

E.P.: Ha, ha, ha! Şi eu vă mulţumesc!

Acest interviu este reprodus întocmai, redacţia considerând integritatea lui obligatorie. În plus, a intervenit teama de a nu fi acuzaţi de cenzură încă de la primul număr. Interviul este înregistrat pe bandă magnetică. Nu credem că vom fi puşi în situaţia să o difuzăm radiofonic... Nu înseamnă nici că vom renunţa la casetă. Ţine de istoria noastră, a mândrului nostru judeţ, a memoriei colective.

Gazeta de Gorj, nr. 1, 2- 8 februarie 2001

Interviu, regăsirea dialogului

Printr-o tinerească inspirație şi o diplomație ceva mai vârstnică, am reuşit să aduc față în față, într-o discuție pe care aş numi-o, simplu, istorică, doi importanți lideri ai unei polemici consacrate: Radu Varia, inițiatorul proiectului de restaurare şi punere în valoare a Ansamblului Constantin Brâncuşi de la Târgu-Jiu, şi Nicolae Diaconu – centrul de comandă al adversarilor acestui proiect.

Au fost aici două tabere care s-au „bătut" multă vreme, au fost sacrificii (sacrificări) de ambele părți, lupte mai mici sau mai mari câştigate de unii asupra altora. Acest interviu poate să fie o sugestie de definitivare a unui război, probabil, fratricid...

Discuția de față mi sa pare firească, pentru alții va avea o notă de senzație. Totuşi, ar fi important de spus, oamenii cu adevărat de valoare (Ion Pogorilovschi, Barbu Brezianu, Nicolae Diaconu etc.), adversari de idei şi nu personali ai lui Radu Varia, văzând că Ministerul Culturii (posibil doar guvernarea) şi-a reconsiderat poziția fată de proiectul de restaurare a Coloanei fără de Sfârşit şi, în felul acesta, Radu Varia a fost exclus de la lucrări, au găsit că trebuie întreruptă disputa încă de acum doi ani, nemaiavând obiect. Alții, cei mai mulți susținători ai proiectului inițial, văzând că Radu Varia pierdea teren, s-au făcut adversari ai lui peste noapte, încercând să fie merituoşi patrioți restauratori ai Coloanei.

Opțiunea lor o consider (exclud cu admirație pe cei consecvenți) de cea mai joasă speță românească. Aceştia sunt „luptătorii" care stau ascunşi sau care trădează, iar când se apropie o victorie, indiferent a cui, ies din găuri (intelectuale, etice, morale) şi caută cu înfrigurare trompete

şi steaguri ale celor care au învins. Este o procedură pe care aş numi-o sintetic – scuipabilă. Cât de frumoşi îmi par adversarii demni şi frontali! În Târgu-Jiu, nici măcar adversari de talie nu poţi găsi. Nu ştiu dacă politica e curvă, dar cultura e sigur parfum.

Transcriem în continuare viziunea lui Nicolae Diaconu asupra acestui interviu: „Este binecunoscut că am fost multă vreme împotriva punctelor de vedere ale domnului Radu Varia în ceea ce priveşte restaurarea Coloanei fără Sfârşit şi am susţinut punctul de vedere care viza o restaurare prin păstrarea integrităţii şi originalităţii operei. De doi ani de zile, de când punctele noastre de vedere au început să fie puse în practică în favoarea filosofiei sugerate de Radu Varia şi impuse chiar de Radu Varia, eu nu am mai scris pe această temă pentru că n-am considerat niciodată a mă aflu într-o duşmănie personală cu Radu Varia, ci am fost într-o diferenţă de principii. În momentul în care restaurarea Coloanei s-a realizat prin respectul principiilor etice şi ştiinţifice ale actului de restaurare, din punctul meu de vedere am încetat polemica cu domnul Radu Varia. Pe de altă parte, de-a lungul anilor, citind diferite cărţi de brâncuşiologie, m-am convins că Radu Varia este un mare brâncuşiolog, unul dintre cei mai importanţi. Există, fără îndoială, diferenţe de interpretare în cărţile lui Radu Varia, faţă de cărţile altor brâncuşiologi români şi străini, dar diferenţele de interpretare sunt absolut fireşti. Eu cred că nu trebuie să transformăm aceste diferenţe de interpretare într-o schismă personală continuă între brâncuşiologi. Noi, la Târgu-Jiu, trebuie să fim gazde bune pentru toţi brâncuşiologii, fiecare cu punctul lui de vedere, noi trebuie să facem în aşa fel încât toţi brâncuşiologii să stea în jurul unei mese rotunde şi să-şi discute punctele de vedere, chiar

atunci când ele diferă. Nu cred că diferențele de puncte de vedere în interpretarea operei brâncuşiene trebuie să îi transforme pe unii în duşmanii altora. Este în avantajul brâncuşiologiei româneşti şi mondiale ca oamenii aceştia care-şi cheltuiesc viața pentru a scrie studii şi cărți despre Brâncuşi să se poată manifesta şi să-şi poată limpezi gândurile discutând unii cu alții. În definitiv, rostul colocviilor de la Târgu-Jiu, începute încă din 1995 şi întrerupte în ultimii doi ani a fost tocmai acela de a aduna în jurul unei mese pe toți oamenii care au fost interesați de miracolul brâncuşian. Iată de ce eu cred că schisma care s-a creat între brâncuşiologi de felul lui Radu Varia şi brâncuşiologi de alt fel - Pogorilovschi, Brezianu şi alții - nu cred că trebuie continuată pentru că nu este în interesul nimănui. Dimpotrivă, cred că toată lumea trebuie să discute, pentru că până la urmă unele diferențe de interpretare se pot lămuri într-un fel sau altul. Important este că toți cei care iubesc opera lui Brâncuşi să fie alături în încercarea de a face ca însuşi oraşul Târgu-Jiu să se înțeleagă cu „Calea Eroilor" pentru că, în momentul de față, există un divorț între oraş şi „Calea Eroilor". Acum oraşul acționează din punct de vedere urbanistic împotriva „Căii Eroilor". Este o aberație, e reală şi n-o putem ignora. Oamenii cu forță de decizie trebuie să înțeleagă ce se întâmplă la Târgu-Jiu şi, pentru asta, rolul brâncuşiologilor este foarte important, pentru că ei limpezesc înțelesurile Ansamblului monumental „Calea Eroilor" şi limpezesc relațiile lui cu oraşul Târgu-Jiu. Din acest motiv, cred că a continua schisma între brâncuşiologi este neprincipal si neproductiv pentru interesele tuturor."

Nicolae Diaconu: Maestre Radu Varia, vrem să vă felicităm pentru titlul de „Cavaler al Legiunii de Onoare". Iată că stăm de vorbă nu numai cu unul dintre cei mai impor-

tanți brâncușiologi din lume, ci și cu un cavaler al Legiunii de Onoare. Vrem să vă punem câteva întrebări relativ la programul de la Târgu-Jiu în care, după cum știm, sunteți implicat de multă vreme, din punctul meu de vedere nu sunteți implicat doar în 1990, ci din momentul din care ați început să cercetați opera lui Constantin Brâncuși. Ați publicat lucruri importante despre Constantin Brâncuși, un volum monumental care circulă, din păcate, numai în străinătate și foarte puțin în România. Prima întrebare s-a referit la faptul că dumneavoastră ați susținut o restaurare radicală prin demontarea Coloanei fără Sfârșit, o soluție a schimbării fundației, a axului central și a metalizării - cu bronz de aluminiu în loc de alamă. Care sunt argumentele dumneavoastră în susținerea acestei „filosofii a restaurării", sintagma vă aparține?

Radu Varia: Mulțumesc foarte mult pentru cuvintele amabile. Întâi am venit în ianuarie 1990, când am putut să mă întorc liber în țară, pentru a vedea cum arată lucrările lui Brâncuși. Mi-am dat seama de un lucru care este absolut esențial pentru opera lui și care e datoria noastră, „să o terminăm", dacă pot spune astfel: crearea parcursului care leagă cele trei lucrări, de la Jiu și până la Coloană, Masa Tăcerii, Poarta Sărutului și Coloana fără Sfârșit. Acest lucru ar fi trebuit să se întâmple dacă timpurile ar fi fost normale, dacă nu venea războiul, dacă nu venea comunismul. Brâncuși nu a mai venit în țară și nimeni n-a continuat acest lucru. De asta m-am angajat moral, știind bine ce a vrut el să facă. Pe de altă parte, am constatat că cele trei structuri au suferit în timp și e normal. În primul rând trebuie să vă spun că noi nici azi nu avem o disciplină a restaurării. Nu avem restauratori calificați care au acest titlu. Noi avem funcționari ai Ministerului Culturii, în diverse muzee care, pentru diverse abilități sau diverse meserii conexe, s-au

apropiat de această disciplină. În alte țări e o disciplină științifică extraordinar de riguroasă şi practicată cu rezultate. La noi, oricine se aventurează în acest domeniu, o face din dragoste, talent şi câțiva s-au format relativ, dar sunt câteva țări, de exemplu Italia, în materie de restaurări ale operelor de piatră, pictură - Franța, Statele Unite, care au nu numai o veche tradiție, dar care au dus știința la cel mai înalt grad de evoluție a ei în serviciul acestei discipline. Deci eu, venind la Târgu-Jiu, mi-am dat seama de câteva lucruri. In primul rând că, față de data ultimă la care venisem aici, 1985, după un an de mari presiuni asupra regimului, făcute de jurnalişti, de oameni de afaceri din Occident, ca să mă lase să vin în propria țară şi în propria țară a lui Brâncuşi, mai ales, să fotografiez lucrările care compun acest ansamblu, pentru cartea aceea pe care aveam s-o public la New York în 1986 şi ulterior la Paris şi la Tokio ş.a.m.d.

Marius Marian Şolea: Iertați-mă că vă întrerup, de ce era nevoie de aceste presiuni?

R.V.: Pentru că nu eram bine văzuți, nu-ți dădeau voie, nu-ți dădeau autorizații. Eu vroiam, de exemplu, să fotografiez ansamblul din elicopter, pentru că numai aşa aveai o viziune globală asupra oraşului. Ulterior, în anii '90, m-am adresat, pe de o parte, departamentului fotografic al Armatei, pe de altă parte, al Aviației şi avem fotografii ale ansamblului, acelea pe care le vedeți că le utilizează toată lumea care doreşte să aibă o contribuție sau un punct de vedere în crearea ansamblului ca atare. Deci, într-un anumit sens, pentru mine, asta e cea mai mare victorie: faptul că toată lumea a discutat ieri (n.r. - 18 februarie) despre crearea acestui ansamblu care n-a existat. Acesta a fost scopul meu, nu acela să discutăm trei-patru ani despre un stâlp central. Nici pe departe! Cum s-a ajuns la această dis-

cuție şi la punctul de vedere pe care l-ați menționat, eu pot să vă spun imediat. În 1991 autoritățile locale, toate, mi-au cerut, ca şi Ministerul Culturii, ca şi primul ministru de atunci, să întreprind ceva. Eu i-am întrebat pe toți ce să facem, ce se poate face şi toți mi-au spus că nu sunt fonduri, că lumea are alte griji, eu îmi dădeam seama foarte bine şi singur, în propria familie. Tatăl meu, fiind oltean, el m-a băgat în acest lucru spunându-mi când eu eram în Paris: Radule, uite, citesc în ziare, în România Liberă, în Evenimentul Zilei, cade Coloana lui Brâncuşi, târgujienii spun că le e frică să treacă pe lângă Coloană fiindcă nu vor să cadă peste ei. Era un moment de panică, justificat sau nu. Eu am reacționat sensibil la acest lucru. Nu sunt un specialist nici în structuri metalice, nici în metalizare. Am un punct de vedere filosofic asupra operei lui Brâncuşi, un punct de vedere istoric, un punct de vedere artistic, un punct de vedere sensibil şi, cum am făcut această carte pentru care mi-am dat ani de zile din viață, mi-am dat seama în 1984 că aveam treizeci din cele treizeci şi două de cărți şi broşuri care existau la ora aceea despre Brâncuşi, majoritatea de la autorii lor, începând de la David Lewis, primul profesionist al unei meserii de constructor, cum într-un anumit sens era şi Brâncuşi, o cărțulie mică, dar esențială.

N.D.: E prima carte apărută după moartea lui Brâncuşi.

R.V.: S-ar putea să fie prima.

N.D.: În 1957.

R.V.: Da, imediat după. Carola Giedion-Welcker...

N.D.: ...în 1958.

R.V.: A publicat-o în 1958 fiindcă i-a promis lui Brâncuşi să nu publice în timpul vieții lui nimic, dacă vrea să mai rămână prieteni. Eu am fost prieten bun şi cu Carola Giedion-Welcker, am acompaniat-o la aeroport la Bucureşti când a venit. În casa ei de la Zürich au locuit James

Joyce şi Paul Kle. Ea a scris prima carte cu înțelesurile filosofice, nu acelea de meserie, de materiale, de practica artistului, de practica reală a artei lui, cum a făcut-o David Lewis. Carola Giedion-Welcker avea o formație filosofică, soțul ei, Siegfried Giedion, era profesor la Politehnica din Zürich şi la Politehnica din Milano. Ea era nemțoaică din Düsseldorf şi se mutase la Zürich unde era un centru, casa lor era un muzeu şi era un centru extraordinar de pasionant al vieții culturale europene. Şi în timpul războiului, şi înainte, şi după aceea.

Paleolog, Comarnescu, Pandrea, pe toți i-am cunoscut bine. Toate aceste cărți le luasem cu mine, am făcut ca ea să le primească.

N.D.: Dacă suntem în zona asta, când ați rămas în străinătate şi în ce conjunctură?

R.V.: Numai o frază şi revin numaidecât, ca să închei răspunsul la întrebarea dumneavoastră de dinainte.

În contextul acesta, eu venind cu o mare şarjă sentimentală legată de Brâncuşi, îmi dădeam seama..., am vizitat muzeele din lumea întreagă şi vedeam bine unicitatea lui. Am încercat să mi-o explic. Am pus multe întrebări fără să-mi treacă prin cap că într-o zi voi face o carte. În 1990-1991 când am venit eu în primele dăți aici, mi-am dat seama că nimeni nu întreprindea nimic şi ceva trebuia făcut. M-a speriat apariția celor două blocuri enorme pe parcursul acesta, care ar trebui în teorie să lege şi nu să spargă în două sau mai multe părți ansamblul. Acestea nu existau în 1985 si aici am avut o durere enormă în suflet pentru că în loc să se meargă în sensul operei, am observat că s-a mers împotriva operei.

N.D.: Toată Calea Victoriei a fost distrusă după 1980. Între 1980 şi 1992. O distrugere care s-a făcut târziu...

R.V.: Cineva ar trebui să spună că lucrurile acestea n-ar trebui să aibă loc, că ar trebui să meargă exact în sensul opus si să elibereze Calea asta. Să fie un parcurs inițiatic, un parcurs de pelerin, un parcurs de contemplare, permițându-i vizitatorului sau aducându-l la punctul de pornire, care-i locul cel mai important şi care este masa Tăcerii, nu Coloana, pentru că la Masa Tăcerii se întâmplă percepția subtilă, profundă, revelația şi comunicarea.

N.D.: De fapt, Calea Eroilor începe la Masa Tăcerii şi merge până dincolo de Coloană, până la punctul final al parcului...

R.V.: Evident. Eu m-am uitat la Coloană şi mi-am dat seama că se deteriorase față de cum era cu cinci ani înainte şi m-am întrebat ce trebuie făcut, cum trebuie făcut. Or, eu ştiam foarte bine că nu am nici o competență în domeniile care sunt specializate, ale construcției şi restaurării unui astfel de lucru, care înseamnă structuri metalice şi multe alte lucruri despre care ştiam că nici nu le presupun. M-am adresat unor personalități la prima conferință pe care am avut-o în aula Academiei Române. Preşedintele acestei instituții a avut amabilitatea să mă pună în contact cu profesorul Maty Blumenfeld, care este profesor de Rezistența materialelor la Politehnica din Bucureşti. Profesorul Blumenfeld, care este un savant de recunoaştere internațională şi un om de mare spirit, mi-a spus: „N-ai nevoie numai de mine, haide să-l chemăm şi pe profesorul Mihai Teodorescu, specialist în metalurgie.” Încet, încet s-au legat lucrurile, s-a făcut un grup de zece persoane supercalificate care au venit spontan. Eu am fost magnetul care i-a atras.

N.D.: Este o problemă cu aceste zece persoane... Toate aceste zece persoane care, fără îndoială, sunt ingineri de mare clasă, au tratat acest subiect ca pe o operă tehnică, exact la fel cum ați considerat-o şi dumneavoastră încă din

1994, atât la conferința pe care ați susținut-o la Academie, cât şi la întâlnirea de la Târgu-Jiu din august 1994. V-am ascultat expozeurile de atunci. Ați afirmat din capul locului că opera lui Constantin Brâncuşi, în cazul acesta Coloana fără Sfârşit, este o operă, o lucrare tehnică, nefăcută de mâna lui Brâncuşi şi care poate, fără îndoială, să fie schimbată, să fie înlocuite oricare dintre elementele operei.

R.V.: Sunt două precizări aici pe care vreau să le fac. Niciodată nu m-am gândit că este o lucrare tehnică, ci m-am gândit că este o mare operă de artă, dar care a fost executată de tehnicieni, de artizani, de muncitori, de ingineri, de constructori şi nu de el, în sensul de a fi lucrat cu mâna lui. Eu asta am spus.

M.M.Ş.: Îmi dați voie să intervin aici...

R.V.: Sigur...

M.M.Ş.: În proiectul dumneavoastră de restaurare, dădeați importanță materiei din care este făcută această operă. Sunt convins că vor fi înlocuite şi stâlpul central, şi multe alte elemente din Coloană peste zeci de ani. Problema era că ar trebui să ne bucurăm în continuare de autenticitatea operei, cât timp mai este posibil. În varianta de restaurare pe care ați propus-o, nu credeți că v-ați apropiat sensibil de punctul de vedere al vămii americane în procesul cu Brâncuşi din 1926-1928? Şi ei considerau că sculptura lui Brâncuşi este materie...

R.V.: Vă răspund printr-o întrebare nițel retorică, dacă îmi îngăduiți... ce bucurie aduce sufletului dumneavoastră un material sau altul, ascuns în Coloana fără Sfârşit, în stâlpul ei central? Nici nu mai aveți cunoştință de acest lucru, acest lucru nici nu trebuie să existe în conştiința noastră, fiindcă miracolul operei e că ține şi nu ştii cum... deci, nu-mi aduce nici o bucurie şi este o problemă creată artificial. Dați-mi voie să vă spun şi răspund şi domnului Dia-

conu cu ocazia asta... Aceştia sunt nu numai nişte ingineri şi nişte savanţi, sunt nişte oameni de o mare cultură filosofică, literară, sunt oameni cu totul remarcabili, global vorbind. Dacă i-aţi invita şi aţi vorbi cu ei, aţi fi încântaţi vorbiţi despre literatură, despre muzică, despre filosofie. Nu sunt oameni care au spus: tăiem, facem, spânzurăm. Nu... Ei au deliberat etapă cu etapă şi acum să vă spun în ce fel.

N.D.: Aş vrea să nu intrăm în amănunte pentru că nu o să avem timp...

R.V.: Numai un minut, totuşi, pentru că asta explică un lucru care a fost marea discuţie, în fond inutilă, de trei ani. Şi anume, cercetătorii noştri au spus aşa: păstrăm stâlpul central exact aşa cum e. Îl curăţăm, îl facem şi-l lăsăm. Putem să facem asta? Da sau nu? A doua soluţie: îl consolidăm. Este aceasta o soluţie bună, este o soluţie acceptabilă? Da sau nu? A treia: îl înlocuim cu un stâlp nou din oţel inoxidabil, austenitic, care nu oxidează 500 de ani. Şi atunci îi dăm operei o garanţie de rezistenţă absolut nelimitată, practic. Aşa a fost discuţia, nimeni n-a venit să decidă... când am spus eu, pe 17 august 1994, şi domnu' Diaconu era acolo fiindcă avem o fotografie împreună la Coloană, când am spus eu o frază care a fost mereu repetată, eu am repetat fraza care a spus-o profesorul Vladimir Kucera, care ne-a dat tuturor posibilitatea să vedem interiorul Coloanei cu un endoscop. În România nimeni nu avea endoscop la ora aceea. Sau poate o fi avut armata sau ştiu şi eu ce alte instituţii. Dar, spre exemplu, Institutul INCERC Bucureşti nu avea un endoscop. Profesorul Kucera a venit de la Stockholm cu acest aparat şi ne-a permis tuturor să vedem şi a spus această frază: „Stâlpul central este atins de coroziune şi, prin urmare, cea mai bună soluţie e înlocuirea lui, fiindcă este un lucru sigur". El n-a spus: mâine o înlocuiţi. Asta a făcut o carieră de presă enormă. Eu am susţinut...

N.D.: Oricum, este un subiect depăşit în problema Coloanei...

R.V.: E depăşit, dar fraza a făcut multe valuri.

N.D.: Pentru că suntem la subiectul acesta şi Coloana a fost ridicată în momentul de faţă, cum apreciaţi soluţiile puse în practică de echipa de proiectanţi de la UAP şi tehnicienii de la Turbomecanica şi Plasmajet?

R.V.: Eu aş vrea aici să precizez câteva lucruri. Aş vrea să spun că, în ceea ce priveşte partea structurală sau coroziunea, nu mă pronunţ în nume propriu pentru că nu am competenţe. Repet ceea ce spun nişte oameni de ştiinţă pe care-i respect şi cu care sunt profund solidar. Şi ei reprezintă 9 institute de cercetare din România, GETTY Conservation Institut din Los Angeles - principala instituţie din lume în acest domeniu - şi Institutul Suedez al Coroziunii. Şi atunci, proiectul, în măsura în care îl cunosc, nu a prevăzut absolut nimic cu privire la examinarea şi eventuala consolidare a părţii din sol a stâlpului central, partea cea mai vulnerabilă. Locul cel mai vulnerabil, am învăţat de la aceşti oameni, este acela al trecerii dintr-un mediu într-altul. Un lemn care stă numai în apă sau numai în aer se conservă în condiţii optime, un lemn care stă jumătate în apă şi jumătate în aer se va uza, deteriora şi va avea o formă „de brâu" în interior, partea aceea, a trecerii dintr-un mediu în altul, îl va deteriora rapid. Vă închipuiţi la metal cum stau lucrurile... Or, aceasta e problema care mă interesează, ştiu că asta îi îngrijorează pe cei care se preocupă de acest lucru...

N.D.: Da, pe colaboratorii dumneavoastră...

R.V.: Da, faptul că au fost înlocuite plăcile de metal la baza stâlpului central şi au fost întărite cornierele, ce dovedeşte acest lucru? Ştiţi că a fost întărită rezistenţa cu 50%... Asta dovedeşte că era absolut indispensabilă dezasambla-

rea şi această întărire. Pentru că altfel, de ce au făcut-o? Şi de ce au ținut trei ani de zile lucrurile pe loc?

N.D.: Vă spun eu de ce au făcut-o... Cei de la Turbomecanica şi proiectanții - echipa de la UAP - au mers pe o soluție de compromis între soluția dumneavoastră radicală şi soluția, tot radicală, a păstrării intacte... Ştiu acum din discuțiile cu cei de la Turbomecanica de faptul că nu era nevoie nici de această soluție de compromis. În momentul în care au început să desfacă plăcile de la bază şi-au dat seama că nu era nevoie... Față de cercetarea făcută de Ştefan Georgescu-Gorjan în 1985 şi constatările specialiştilor din aceşti ani, s-a ajuns la concluzia că Ştefan Georgescu-Gorjan avea dreptate încă din 1985 şi că nu era momentul unor intervenții radicale. Aş vrea să revin la discuția inițială. În ce circumstanțe ați rămas în străinătate?

R.V.: În 1967, fiind legat de avangarda artistică din România, care nu era o adevărată avangardă. Partea cea mai puțin conformistă...

N.D.: Stați puțin, care avangardă?

R.V.: Artistică, din România.

N.D.: În ce perioadă?

R.V.: În anii '60.

N.D.: Bun, e în regulă!

R.V.: Eu am fost animatorul acestei avangarde artistice. Eu le-am făcut primele expoziții în lume. L-am expus pe Ion Gheorghiu la Paris în 1966, pe Horia Bernea în 1967, la Paris, la Haga, la Edinburgh, şi în diverse centre culturale europene pentru a lega puntea între România şi restul lumii de care fusesem separați. S-a întâmplat să am ocazia s-o fac şi am făcut-o. În 1967 am fost invitat de guvernul francez tocmai pentru acest motiv la „Bienala de la Paris", unde am asistat ca invitat şi, în 1971, România m-a desemnat comisar al ei la „Bienala de la Paris" din acel an. Şi când

m-am dus la Consiliul Culturii să-mi ridic paşaportul, cum era obiceiul atunci, mi-au spus: „ce, nu ştiţi că nu mai sunteţi dumneavoastră?" Şi eu i-am spus: „Nu, pentru că nu mi-aţi comunicat, nu m-ar fi deranjat." Numiseră pe un jurnalist de la „Scânteia" sau „Scânteia tineretului", care avea să scrie multe neadevăruri si multe abjecţii în ultimii ani, în ziarul „Adevărul", la care nu mai este. În legătură cu restaurarea de la Târgu-Jiu şi eu am comunicat Bienalei că nu mai vin pentru că a fost desemnat altcineva. Nu le venea să creadă, nici o ţară, din 53, nu procedase în acest mod... Şi atunci am fost invitat ca membru al juriului internaţional al „Bienalei de la Paris" şi am fost ales în unanimitate preşedinte al acestuia. Eram nouă, între care directorii marilor muzee din lume...

N.D.: Asta în 1971.

R.V.: Da, la muzeul Arts Institute din Chicago, Muzeul Ludwig de la Aachen, Muzeul Naţional de Artă Modernă din Paris... Erau numai vârfurile artei contemporane în ordinea muzeistică şi de expoziţii, de promovare a generaţiei care se năştea şi eram şi eu printre ei, fiind ales în unanimitate preşedintele juriului. Asta a făcut ca imediat să fiu invitat ca director general al „Bienalei" de la Sao Paolo din Brazilia şi pe urmă am rămas în Comisia Internaţională a Bienalei de la Paris, am făcut un doctorat la Sorbona şi aşa mai departe...

N.D.: Să legăm o altă întrebare de acest traseu prin carev-aţi iniţiat în Brâncuşi şi aţi ajuns să vă realizaţi lucrările şi, apropo de iniţiere, în cărţile dumneavoastră vorbiţi la un moment dat despre o posibilă iniţiere masonică a lui Constantin Brâncuşi. Sugeraţi, din punctul meu de vedere, fără prea multe documente, această preluare încă de timpuriu a lui Constantin Brâncuşi de către Masonerie...

R.V.: Dați-mi voie să vă spun cât se poate de clar, niciodată n-am făcut lucrul acesta. Compania, care e masoneria muncitorească, nu masoneria speculativă şi politică la care vă referiți, nu, nu sunt acelaşi lucru. Ştiți, din vechiul Egipt, prin Bizanț, s-au extins în Europa şi au ajuns până la Praga şi Strasbourg corporațiile de meserii şi nu sunt numai masoni aceştia, erau constructori, zidari, tâmplari ş.a.m.d. Acestea sunt nişte corporații profesionale, n-au absolut nimic în comun cu ceilalți. Este o confuzie aici, n-ați văzut-o în cartea mea şi nu doar că nu e argumentată, nu e argumentată deloc pentru că nu există!

N.D.: Puteți lărgi discuția în ceea ce priveşte eventualele legături ale lui Brâncuşi cu Masoneria?

R.V.: Nu am nici cea mai mică idee despre asta, nu există nici o urmă, în tot ce cunosc eu despre o legătură a lui Brâncuşi cu Masoneria. Eu n-am găsit nici o urmă, aş fi căzut peste ea în mod inevitabil dacă exista. Însă ce există, există însemnul lui astrologic - astăzi suntem pe 19 februarie - semnul lui este Vărsătorul. Vărsătorul are o idee de fraternitate care coincide cu ce spun masonii şi nu vreau să intru în nici o polemică, în nici o politică, în nici un comentariu, dar ideea asta de fraternitate universală, de dăruire totală, de punere a operelor în public „ca să se joace copii cu ele, să fie fericiți", e o idee de Vărsător care vrea să deverseze totul. În sensul ăsta, Brâncuşi corespunde...

N.D.: În sens simbolic...

R.V.: Ca natură, este o natură fraternă. Georgio Strehler, când a avut un discurs la 200 de ani de la premiera operei *Don Giovani* de Mozart - eram şi eu la Scala când a vorbit, pentru că Mariana Nicolesco a cântat în acest spectacol - i-a adresat lui Mozart o scrisoare deschisă: „Dragă frate şi maestru..." Înțelegeți, ideea de fraternitate...

Asta nu-l face pe Brâncuşi mason, nici de aproape, nici de departe.

N.D.: Aţi lămurit deja o problemă.

R.V.: Ştiu, am auzit asta...

N.D.: Eu am citit în recenzii. Dar tot foarte pe scurt, care ar fi, după părerea dumneavoastră, relaţia lui Brâncuşi cu avangarda europeană a momentului şi, legat de aceasta, relaţia lui cu rădăcinile sale, cu civilizaţia tradiţională românească?

R.V.: Ştiţi cum văd eu lucrul ăsta? Brâncuşi era un om de esenţe, era un om care purta în el nişte lucruri care s-au depozitat în sute şi mii de ani. Nu era un om care trăieşte sub imperiul impresiilor şi care se ia după ele. Brâncuşi e un om care rămâne pe linia aia, pe verticala aia, până la sfârşit. Era foarte, cum să spun eu, dacă îmi îngăduiţi să iau un cuvânt al lui Creangă, coţcar, în sensul că făcea cu ochiul destinul, dar, în acelaşi timp, rămânea tot pe o verticală a lui. El, la Paris, s-a comportat, în fond, ca un ţăran, dar era omul cel mai modern din Paris, curtenitor cu doamnele, se ducea pe terenul de golf cu Erik Satie, cu John Quinn, marele colecţionar. Prin urmare, el a participat, în cadrul epocii lui, în o mie de moduri. În 1907, Brâncuşi, cu „Sărutul", care este la Muzeul de Artă din Craiova, reformulează complet limbajul sculpturii. Arta a cunoscut până la Brâncuşi un ciclu, pe care l-aş numi ciclul grec, care culminează pentru prima dată cu capodoperele unor mari sculptori: Miron, Phidias, Praxiteles, din secolul V, al lui Pericles, înainte de Hristos. După aceea, culminează din nou în Renaştere şi, pe urmă, cu Rodin. Aici se închide acest ciclu, ciclul grec, în care omul este măsura tuturor lucrurilor. Ce face Brâncuşi? Revine la limbajul vechilor egipteni, care au dat cea mai mare artă din toate timpurile, o artă care este geometrie, este monumentalitate, spirituali-

tate, şi în care totul este măsura totului. Asta înseamnă Dumnezeu. Brâncuşi, cu o mare suferinţă, a făcut acest pas… Nu poţi să inventezi un limbaj artistic doar dacă vrei. Trebuie să se nască în tine, în mod legitim şi adevărat. În 1907, s-a întâmplat următorul lucru, după părerea mea: el, atunci când lucra în atelier şi avea un model, îl făcea cu abilitate, repede, bine. Făcea un portret. Atunci când s-a dus între ianuarie şi martie 1907 la atelierul lui Rodin, ce-a văzut el? Toate domnişoarele, care erau acolo şi erau sculptoriţe, făceau acelaşi lucru. De aia a şi spus: „Lucram mai repede şi mai bine decât ceilalţi." Era o idee de eficacitate, dar limbajul era pentru el o mare nenorocire, nu era al lui, ci al lui Rodin. Spunea că n-a fost niciodată atât de trist, de frământat. E de înţeles…

N. D.: El învăţase tot ceea ce se putea învăţa în acel moment în „arta academică".

R.V.: Învăţase tot şi avea abilitate extremă, putea să fabrice „un Rodin" pe zi, o şi spune, de fapt. Numai că nu era el, ştia asta. Acum a înţeles că nu e el, după părerea mea.

N. D.: Exact.

R.V.: De exemplu, cum povesteşte Margit Pogany: „Mă duceam la el, îmi făcea repede portretul, iar când mă duceam a doua zi, nu mai era, iar îl fabrica în două minute, avea o mare abilitate, îi dădea expresia, privirea, nasul, ochii şi, a treia zi, iar nu mai era…" Ştiţi cum lucrează sculptorii, pe un postament de lemn sau pe un cub. Presupun că el a văzut cubul care era sub modelajul în lut. A eliminat umbra din sculptură. Modelajul este bazat pe jocul de lumină şi de umbră. El a făcut numai suprafeţe plane, de atunci înainte. În afară de o perioadă, care este cea mai puţin Brâncuşi – arta neagră. Vine foarte târziu la arta neagră. De ce vine târziu? În 1907, Picasso şi Braque, ală-

turi de alții, fondaseră cubismul şi cubismul era absolut vital, necesar artei, pentru că impresionismul distrusese forma. Or cubismul aducea cubul într-o anumită viziune. În 1908, trei viitori mari artişti, şi anume Marcel Duchamp, Fernand Leger şi Brâncuşi se duc la Salonul Aviației de la Bourget şi aici ei văd nişte maşini extraordinare, care nu doar că erau de o mare perfecțiune formală, dar mai şi zburau… Mai luau câte un om şi-l duceau de colo, colo. Atunci şi-au pus problema: ce mai e asta? Marcel Duchamp a spus: „Arta nu mai există." A negat arta. Dacă obiectele au ajuns să fie utilitare şi să încorporeze forme de perfecțiune ca asta, atunci ce să mai facem? Fernand Leger a zis: „Trebuie să faci în spiritul epocii." Şi a făcut o formă de cubism, aşa-zisul tubism! Brâncuşi a spus: „Arta trebuie să fie altceva şi altfel." A făcut ceea ce ştim noi. Asta este epoca. În 1907, s-a format limbajul lui, l-a dezvoltat la 30 de ani. Cariera lui artistică este din 1907 până în 1937. Pentru un om care a trăit 81 de ani, este foarte puțin şi operele nu sunt foarte numeroase. Sunt numărate 150 de lucrări.

N.D.: Da. Şi sunt patru-cinci teme obsedante, cu versiuni.

R.V.: Exact.

M.M.Ş.: Referitor la această artă neagră, aş vrea să vă întreb altceva. În România, ați fost receptat ca un brâncuşiolog care a încercat să-l scoată pe sculptor din elementul românesc, originar, al sculpturii sale şi l-ați fi înscris pe una dintre traiectoriile artei africane, că acolo şi-ar fi avut rădăcinile artistice…

R.V.: Este şi un neadevăr ce spuneți…

M. M. Ş.: Nu cunoaşteți această interpretare?

R. V.: E şi un adevăr, şi o prostie, sunt două lucruri în aceeaşi afirmație. Niciodată nu am spus asta, dimpotrivă,

spun că este partea slabă, mai slabă dialectic în creația lui Brâncuşi.

M. M. Ş.: Este foarte bine să fie stabilit clar acest lucru…

R. V.: Sunt oameni care nu au citit cartea mea şi care vorbesc din auzite şi din rea credință.

N. D.: Era necesar de lămurit relația lui Brâncuşi cu arta neagră.

R.V.: Eu vă spun numaidecât. Toți intră în arta neagră, Picasso o exploatează într-un mod genial până foarte târziu, în viața lui atât de lungă! Brâncuşi ajunge la ea în 1913, după 6 ani. În 1920-1921. Şi cartea mea ilustrează într-un mod absolut desăvârşit, în două pagini, ce vreau să vă spun acum. El a făcut curățenie în atelier, mătrăşind, dacă îmi dați voie să folosesc acest cuvânt neaoş, tot ce era artă neagră. Deci din 1913 până în 1921 sunt opt ani. În atelier, ce a păstrat el? Cubul, acest element, trunchi de piramidă…

N. D.: Care preexista, soclul…

R.V.: Exact, cilindrul şi, vedeți, formele geometrice. Toată cartea mea tocmai asta demonstrează, geometrismul acesta, ceea ce vă spuneam şi înainte, monumentalitatea şi spiritualitatea.

N.D.: Nu credeți că acest geometrism putea să provină din rădăcinile lui, din cultura tradițională românească şi nu din Egipt?

R.V.: Da şi nu. Ambele sunt adevărate. În primul rând, cum poți să-l scoți pe Brâncuşi din ceea ce este? El poartă în el totul. El nu este un african, nu este un japonez, nu este un chinez, ci este un țăran care a avut picătura asta de geniu, pe care n-au avut-o alții, nici în România, nici în lume…

N.D.: În care s-a regăsit ca țăran român, în contactul cu fondul cultural al Europei.

R. V.: Exact. Foarte frumos a scris Jean Cassou. Eu nu mai am ce să demonstrez, că Brâncuşi este român, toată lumea ştie că este român. Şi eu sunt primul care ştiu acest lucru când scriu cartea mea. Dar ştiu că acest român, dacă rămânea în România, ori rămânea un artizan care făcea stâlpi din aceştia, pe la casele țărăneşti, ori făcea o sculptură academică, ori nu ştiu ce făcea, ar fi fost mâncat de către colegi cu stilul național românesc. Dar nu a fost destinul lui. Este un caz unic, în care românii au ajutat un român. Toți românii l-au ajutat pe Brâncuşi. Este absolut un miracol pentru modul nostru sinistru de a ne purta unii cu alții. Cazul lui Brâncuşi este luminos şi unic. Cred că este unic. Plecând de aici şi ajungând la Craiova, nişte oameni de bine, de la o prăvălie, îl văd că-şi făcea singur o vioară: „Cei cu tine, măi, hai, du-te la şcoală!"

N. D.: L-au ajutat mult, românii au investit în Brâncuşi.

R.V.: Spontan şi în multe ocazii, în multe moduri. E de necrezut!

N.D.: Am auzit mai multe puncte de vedere față de brâncuşiologie. De pildă, Pleşu spunea, prin 1991-1992, că nu există brâncuşiologie românească. Care este părerea dumneavoastră?

R.V.: Contest interpretarea folcloristică a lui Brâncuşi, care-l reduce la nimic. Asta nu înseamnă că acest fond nu este hrana din care se hrăneşte ființa lui. Când spun de Egipt, spun că nu este nici un fel de stâlp de casă țărănească având monumentalitatea piramidelor sau a operelor lui Brâncuşi. Or Brâncuşi a făcut asta. Marele exemplu din istoria universală a artei este Egiptul, pentru toată lumea.

N.D.: El a avut vocația monumentalului…

R.V.: Monumentalul înseamnă un lucru foarte precis. Nu înseamnă dimensiuni. Înseamnă un raport de forme. Sculpturile lui Brâncuşi sunt relativ mici, dar au monumentalitate. Monumentalitatea este o forță de strălucire care vine din justețea raporturilor.

N.D.: S-a întâmplat acelaşi lucru cu Mausoleul Ecaterinei Teodoroiu, făcut de către Milița Petraşcu, care este, ca dimensiuni, foarte modest, dar are monumentalitate tocmai pentru că rezolvă problema proporțiilor.

R.V.: Brâncuşi are două monumente, în sensul amorurilor lui cu epoca: arta neagră şi… Vreau să spun cine a făcut greşeala cu arta neagră, nu eu, cel care m-am opus întotdeauna unei interpretări în acest sens: Swiny, cu care am fost foarte bun prieten, James Johnson Swiny, primul director al Muzeului Guggenheim. Eu l-am trimis în România, eu l-am făcut să vină la Târgu-Jiu. Îmi povestea la Paris cum a cumpărat nişte lucrări de Brâncuşi. I-a dat un cec lui Brâncuşi şi el l-a pus pe nişte sculpturi şi l-a lăsat acolo… Swiny era foarte impresionat ca american de neglijența lui Brâncuşi față de un cec foarte copios. Ce reprezenta acel cec? Îi plătea aceste sculpturi din lemn. Swiny a făcut greşeala, Swiny era un mare intuitiv, dar aici a procedat greşit. La Brâncuşi, aceste forme de expresie, ale absolutului, sunt exprimate de: cub, cilindru, trunchi de piramidă, ovoidul ş.a.m.d. Or ce-a crezut Swiny? Că marile mişcări ale artei din secolul XX, marile orientări, sunt Picasso şi arta neagră, Brâncuşi şi arta neagră. Eroare totală! Brâncuşi a făcut asta, este o parte de pitoresc, apoi a utilizat-o practic în socluri. Au mai rămas câteva lucrări în lemn, dar n-a continuat niciodată. De exemplu, când a descoperit forța plinului, niciodată n-a mai făcut sculpturi cu goluri, cum ar fi „Adam” şi „Eva”.

N.D.: Discuțiile se pot lungi foarte mult… Totuşi întrebarea se referea la brâncuşiologie… Dacă dumneavoastră credeți că există o brâncuşiologie românească şi care ar fi rolul acestui segment în cadrul criticii şi istoriei de artă? Brâncuşiologia, în esență, trebuie să fie o formă de discuție între specialişti.

R.V.: Este important, cred să existe o arhivă cât mai completă în România, care să fie informatizată, sistematizată şi la dispoziția tuturor celor care vor să scrie, să înțeleagă, să comenteze opera lui Brâncuşi. Toată lumea este specialistă în Brâncuşi, cum toată lumea e specialistă azi în coroziune…

N.D.: Sunt mulți brâncuşiofili, se face o confuzie între specialist şi fan.

R.V.: Da, exact. Există o carte cu aforismele lui Brâncuşi…

N.D.: „Aforismele şi textele lui Brâncuşi".

R.V.: Eu vă întreb un lucru: un om care vorbea atât de puțin, precum vorbea Constantin Brâncuşi, cum putea el formula atâtea aforisme, mai multe decât au compus toți aforiştii împreună, inclusiv Cioran?…

N.D.: Multe sunt apocrife…

R.V.: El a spus puține lucruri, acelea sunt ghidul nostru în universul lui. Restul sunt lucruri care te îndepărtează de universul lui, pentru că te duc în banalitatea divagărilor literare ale unora… În ceea ce priveşte brâncuşiologia românească, putem spune că toate contribuțiile, într-un anumit fel, sunt un lucru pozitiv. În primul rând, este vorba de un act de intenție, de ataşament, de dragoste. Ceea ce cred eu personal că trebuie făcut, ca un lucru de utilitate generală pentru învățați, pentru studenți, pentru elevi, pentru cineva care vrea să învețe în orice fel, este un mare fond informatic, pus la dispoziția tuturor. Şi atunci, Brân-

cuşi va fi foarte bine situat în conştiinţele noastre. Noi vorbim despre Brâncuşi, este bine că se vorbeşte despre acest ansamblu de la Târgu-Jiu, chiar dacă se vorbeşte în exces, chiar dacă se vorbeşte fără competenţă, se vorbeşte din ataşament şi asta este pozitiv. Toată lumea care contribuie, într-un anumit fel, cu dragoste, cel puţin, unii, cu competenţa, la aşezarea operei lui Brâncuşi în leagănul ei adevărat, are un merit. Eu am conceput cartea mea în funcţie de naşterea unei teme, evoluţia ei şi încheierea ciclului. De exemplu: păsările, de la măiestre, prin păsările de aur şi păsările în spaţiu, la zbor de păsări, care încheie, în realitate, chiar dacă nu cronologic, dar logic, ciclul păsărilor. „Zbor de păsări" sunt două guaşe, nu prea mari, în care se văd triunghiuri dispuse ca un stol de păsări în zbor. Această formă, foarte abstractizată a păsării, este interesantă. La început, Măiastra, este foarte apropiată de o pasăre reală, aici nu are absolut nimic, sunt trei triunghiuri zburătoare, păsări într-o anumită dispunere în spaţiu. Pentru prima dată, Brâncuşi pune zborul, conceptul de zbor, deasupra obiectului zborului, care este pasărea. La început, este pasărea. Încet, ea devine pasăre de aur, pasăre în zbor sau pasărea în spaţiu şi, după asta, zbor de păsări. Conceptul de zbor este prevalent asupra obiectului zborului, adică este mult mai abstract ca nivel. Cu cât este mai abstract, cu atât este o formă de artă mai înaltă, în principiu. Expoziţia de la Centrul Pompidou, de exemplu, a fost pentru mine o expoziţie complet ratată, vorbesc despre expoziţia retrospectivă „Brâncuşi", prin 1995. Eu am fost invitat la inaugurare, am şi prezentat-o doamnei Pompidou şi ministrului Jacques Toubon, Ministrul Culturii din Franţa, la ora aceea, alături de Margit Rowell, comisarul expoziţiei, o americană, prietenă şi ea cu mine, care a fost la Târgu-Jiu de mai multe ori. Ea a prezentat lucrările cronologic, mate-

rialist, determinist, exact metoda care nu exprimă nimic, mai ales în cazul Brâncuşi. Or, invers, dacă le iei temă cu temă şi vezi evoluţia, o ai în faţa ochilor, este senzaţional pentru că înţelegi ce a căutat acest om.

N.D.: Ce părere aveţi despre atelierul său, despre reconstituirea de la Centrul Pompidou?

R.V.: Atelierul de la Centrul Pompidou se află acolo datorită mie, am să vă spun cum. Am fost un foarte apropiat prieten al profesorului Pascu Atanasiu, pe care l-am cunoscut la Paris, în 1966. Pascu Atanasiu a fost medicul lui Brâncuşi şi executorul său testamentar. Se crea, în anii '70, la Paris, Centrul Pompidou şi problema era ce-o să se întâmple cu atelierul lui Brâncuşi, la a cărui inaugurare eu fusesem în 1967, la Muzeul de Artă Modernă, în Avenue du President Willson. Mă întrebam ce trebuia făcut, dacă trebuia să rămână acolo, ori să fie dus la Beaubourg, şi m-am gândit că trebuia să fie amplasat acolo unde sunt toţi contemporanii săi. M-am gândit că acolo va fi un alt fel de vad. Pascu Atanasiu nu voia să cedeze şi fără semnătura lui nu se putea face nimic. Atunci am organizat la mine acasă, la Paris, mese după mese, am făcut sarmale, budincă de spanac, roşii umplute, salată de vinete, ardei umpluţi, de toate, numai să îi conving pe aceştia să vorbească de la om la om, că nu puteau să se înţeleagă, şi s-a făcut până la urmă. Pontus Hulten a promis că va instala Atelierul Brâncuşi la etajul al V-lea, unde este o esplanadă mare şi atunci m-am gândit că Brâncuşi va fi cu toţi artiştii secolului, cu toată generaţia lui, ceea ce este foarte important, şi că, în acest timp, va fi protejat. Pe acea terasă ar fi fost atelierul, acest lucru ar fi necesitat ca întreaga terasă să fi fost transformată într-o platformă. Nu ar fi avut loc sacrilegiul în ceea ce priveşte comportamentul unora faţă de atelierul lui Brâncuşi. Însă Pontus Hulten nu şi-a ţinut cuvântul. Pascu

Atanasiu era un om onest şi nu l-a pus să scrie condiţiile de amplasare, n-a făcut-o cu un avocat. Din această cauză, atelierul a ajuns pe esplanadă, acolo fiind şi acum. Dar, în prezent, este complet transformat. Eu cred că situaţia de faţă este opusă spiritului lui Brâncuşi, mă refer la acea idee a culoarelor întunecoase, negre, prin care trebuie să treci de jur-împrejur, ca într-un fel de Escorial sinistru. Nu îmi place acest lucru. Dar expunerea este generoasă şi cine vrea să vadă opera lui Brâncuşi, lăsată de el statului francez, poate s-o facă. Pentru că tot am atins această problemă, aş vrea să spun că nu cred că Brâncuşi a vrut să lase atelierul statului român. Dimpotrivă, cred că n-a vrut s-o facă! Ani de zile, n-am spus acest lucru, considerând că românii trebuie să capete conştiinţa imperativului de a-şi respecta valorile, de a le iubi, de a le cunoaşte… Am vrut să aibă un regret pentru că n-au făcut asta, că au făcut o greşeală. Adevărul istoric mă obligă să spun că povestea este alta…

N.D.: Şi părerea mea este că a fost un noroc că acel atelier a rămas acolo.

R.V.: Sigur, nici nu mai vorbim despre asta… La fel zic şi eu. Brâncuşi soseşte la Paris în 1904, tot acolo moare în 1957. Sunt 53 de ani. În tot acest timp, Brâncuşi ar fi avut nenumărate ocazii de a-şi lua cetăţenia franceză, dacă dorea. De ce şi-a luat-o abia în 1952, cu cinci ani înainte de a muri? De ce n-a făcut-o în 48 de ani? Este o întrebare legitimă.

N.D.: Exact, pentru a-şi salva atelierul…

R.V.: Nu doar pentru asta, această întrebare i-au pus-o unii prieteni de-ai mei, între care era şi Jean Cassou. Ştiu de la ei, dar şi de la o a treia persoană – Gabrielle Vienne, secretara lui Jean Cassou, era o femeie distinsă şi foarte generoasă: dădea din când în când Institutului Pasteur câte zece milioane de franci. Cassou l-a întrebat: „Brâncuşi, ce-o să se

întâmple cu atelierul după ce nu vei mai fi ?" Brâncuşi a rămas foarte surprins, nu se gândise până atunci. A răspuns: „Nici nu ştiu ce să fac". Pascu Atanasiu, care era, după cum am mai spus, de o mare onestitate, a spus: „Dă-l lui Istrati şi Nataliei Dumitrescu şi lasă-mă pe mine să mă ocup pentru a se întâmpla cu el ceea ce doreşti". În loc să spună să i-l dea lui cu condiţii. Nici atunci n-a folosit un avocat, l-ar fi învăţat ce-ar fi avut de făcut. Pascu era cinstit, nu era ca Istrati şi Natalia Dumitrescu, care au fabricat, după asta, cu zecile, falsuri Brâncuşi, botezate „tiraje postume". Pascu Atanasiu n-a rămas moştenitor, ci executor testamentar. El avea puterea de a decide asupra destinaţiei atelierului, dar nu avea nimic de spus în privinţa bunurilor rămase. Natalia Dumitrescu şi Istrati s-au dus la Jean Cassou cerând să le îngăduie să facă mulaje după sculpturile lui Brâncuşi. Cassou i-a dat afară. S-au dus apoi la Bernard Dorival, succesorul lui Cassou ca director al Muzeului Naţional de Artă Modernă. Nici el n-a discutat cu ei, bănuindu-le intenţiile. S-au dus apoi la Jean Leymarie, al treilea director, nici aici neavând succes. A ajuns în funcţia de director al Centrului Beaubourg, Pontus Hulten, care i-a întrebat: „Vreţi să faceţi tiraje postume Brâncuşi? Bun, le facem împreună..." Şi au început să lucreze. Au infestat piaţa cu zeci de falsuri. Acestea sunt de o dizgraţie totală şi, în acelaşi timp, o ruşine pentru noi, ca români. Pentru că doi români au generat asta. Am scris un text de o pagină, care face legea, în principiu, dar n-o respectă nimeni. L-am scris în franceză şi în engleză. În acest text, stabilesc cu rigoare ce este o lucrare originală de Brâncuşi, ce este o copie şi ce este un fals. Definesc aceste lucruri, apoi l-am întrebat pe un mare avocat din Paris ce părere are. El m-a întrebat dacă am vreun interes, de ce mă bag în treaba asta. I-am răspuns că o fac din considerente morale, pentru Brâncuşi,

căruia îi trebuiau cincisprezece ani doar pentru polizarea unei lucrări. Nu mai vorbim de viziune, de creație, de tot. Găsesc că este o degradare chiar a conceptului de operă a lui Brâncuşi. Mi se pare intolerabil. Avocatul mi-a răspuns: „Nu eşti nici moştenitor, nici nu ai lucrări de Brâncuşi, nu te înțeleg ce vrei, o să o pățeşti cu ăştia." Totuşi m-a frământat această idee vreo doi ani de zile. Apoi am elaborat un text nou. Avocatul, primind de la mine acest text, a convocat tot biroul lui de avocați şi a spus: „Radu Varia îmi propune textul de față şi hai să-l judecăm împreună, să vedem ce gândiți!" Mi-a dat telefon secretara lui şi mi-a spus aşa: „Sugestia lui este ca, în loc de cuvântul fals să puneți contrafacere." Eu am tăcut, ştiam că s-a consultat cu tot biroul. Era vineri. Luni, la ora 9.00 dimineața, m-a sunat din nou şi a spus că renumitul avocat s-a gândit tot week-endul la această problemă şi sugerează să se mențină cuvântul fals. Acest avocat era Georges Kiejman, avocatul lui François Mitterrand. Am respirat uşurat pentru că acel cuvânt, contrafacere, pe care mi-l sugerase el, se poate referi la o haină pe care o cumperi. Pe ea scrie Saint-Laurent, dar nu este făcută de Saint-Laurent, este o contrafacere. La o operă de artă este vorba de un fals. Opera este un mister, o haină este un produs de fabrică, de serie. Am trimis acest text tuturor autorilor de cărți importante despre Brâncuşi şi acest text a fost semnat de către toți. În primul rând, l-am trimis unor mari istorici de artă pe care îi cunoşteam bine, Giulio Carlo Argan, care mă chemase ca asistent la Universitatea din Roma, prin 1967, lui Leo Steinberg – un mare filosof american al culturii şi artei şi lui Andre Chastel – marele istoric francez al artei italiene şi a Renaşterii. De asemenea, am trimis textul şi lui Albert Elsen – mare specialist al lumii în Rodin. Elsen a scris o frază extraordinară pe această temă: „Domnul Varia este autorizat să semneze în

numele meu orice document în acest domeniu." Eu nu-i cerusem acest lucru. Dar a văzut că eram atât de dezinteresat şi s-a simţit obligat să facă mai mult. În afară de aceşti oameni, au semnat principalii autori de cărţi despre Brâncuşi, toţi directorii muzeelor care au opere de Brâncuşi, cu o excepţie – directoarea Muzeului din Philadelphia, care mi-a spus că este prietenă cu Pontus Hulten de zeci de ani şi că ar semna imediat, dar, în acest fel, s-ar crea o problemă de relaţie personală şi, astfel, preferă să nu semneze. Au mai semnat artişti de reputaţie mondială: David Hockney, Christo şi alţii.

M.M.Ş.: Aţi avut vreodată în intenţie mutarea bisericii Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel de pe axa Brâncuşi?

R.V.: Da, am pus întrebări…

M.M.Ş.: Şi de ce aţi dorit asta?

R.V.: Vă spun imediat. În 1992, când defineam proiectul, analizam ce trebuia făcut, cum trebuie gândit, ce nu trebuie făcut, am văzut care sunt obstacolele în parcursul liber al pelerinului, de la Jiu la Coloană. La râu, era o catastrofă. Dacă vă aduceţi aminte, erau acele ziduri, opera pierduse contactul cu râul, cu muntele, cu cerul…

N.D.: Şi acum este o catastrofă.

R.V.: Şi acum este, dar alta. Au înlocuit o catastrofă cu o alta. Dar cine s-a sesizat? Eu am fost acela. Era un inginer din Gorj la Ministerul Energiei, domnul Bardan, şi mi-a spus că i-a fost ruşine să mai vină vreo doi ani pe aici după cele pe care le-am declarat eu, şi anume că: „Este o crimă, aţi distrus opera asta!" Apoi am văzut străzile care taie parcursul, calea ferată, blocurile şi biserica. Am pus întrebarea: această biserică trebuie să stea acolo? Da sau nu? Şi am întrebat, de exemplu, pe Sanda Tătărescu…

M.M.Ş.: Şi nu consideraţi că biserica face parte din axa Brâncuşi?

R.V.: Asta şi cred, că nu. Nimic nu face parte din opera Brâncuşi, decât ceea ce a făcut Brâncuşi, dacă îmi daţi voie să vă spun foarte simplu şi limpede ceea ce cred. Nu asta era problema, ci dacă biserica era sau nu era în sensul operei. Eu am propus translarea. Am găsit un loc spre dreapta, la 30 de metri. Am oferit restaurarea şi dotarea ei cu covoare, cu scoarţe. Am cumpărat 30-40 de covoare de la Horezu şi le-aş fi dat bisericii dacă reuşeam să facem acest lucru. M-am interesat şi preţul ar fi fost de 50 de mii de dolari. Acest parcurs este şi acum tot virtual, trebuie să facem un ocol absolut enorm, prin locuri nu de cea mai mare frumuseţe de pe pământ. În ceea ce priveşte translarea bisericii, am întrebat şi mi s-au oferit două opinii. Sanda Tătărescu spunea că era în spiritul artistului şi al edililor de atunci părinţii ei, mama ei, în primul rând, ca biserica să fie deplasată. Acest lucru i s-a părut perfect acceptabil şi Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit al Olteniei, Nestor Vornicescu.

Dar ideea a fost abandonată foarte repede pentru că, oricum, nu era o primă urgenţă. Şi, mai ales, era foarte aproape de o epocă în care nimeni nu putea să discute liber despre acest lucru. Românii şi România trăiseră o epocă în care fuseseră distruse biserici, în care au fost maltratate biserici şi monumente. Prin urmare, ideea asta, care teoretic putea să fie discutată, nu a mai fost aplicată.

N.D.: Eu cred că problema bisericii este secundară marilor probleme ale Căii Eroilor.

R.V.: Nu se compară cu problema primei străzi, aceea de la ieşirea din parc, a altor străzi, a blocurilor mastodontice, care au apărut în anii ’80 şi au fost terminate în anii ’90. Mai ales calea ferată, care este cel mai grav lucru. Pentru restul, se poate face o operaţiune cosmetizantă, de a marca prin vegetaţie, cu arhitecţi peisagişti şi cu arhitecţi urbanişti capabili, până când timpul, mijloacele şi vo-

inţa oamenilor ar putea să transforme percepţia de acum. Târgu-Jiul trebuie să se transforme după opera lui Brâncuşi, nu invers. Asta este ideea. Noi am emis idei radicale în privinţa operei. Nu s-a întâmplat nici o crimă, nimeni n-a distrus nimic, dar era şi este o discuţie necesară. În cadrul ei se poate spune: nu este bine să facem asta. Perfect de acord. Şi asta este acceptabil, după cum este vital să se vorbească aceste lucruri, pentru că doar ele lămuresc spiritul operei. Lumea a fost foarte mulţumită cu calea ferată, cu blocurile şi nimeni n-a spus nimic până n-am venit eu să strig ca un disperat. Şi cu digul de la Jiu a fost acelaşi lucru.

N.D.: Când se va face magistrala Istanbul - Târgu-Jiu - Budapesta - Berlin, va trebui să treacă în linie dreaptă. Există posibilitatea să treacă prin zona Drăgoieni. Edilii de acum o sută de ani, cei care au făcut calea ferată, au vrut să aibă gara în centrul oraşului şi au trasat-o în felul în care se găseşte acum. Calea ferată şi autostrada, care se preconizează a fi construite, nu vor putea urma acelaşi desen ca acum. În loc de doisprezece kilometri, va avea patru. Este şi un avantaj economic.

R.V.: De obicei, eu intru în conflict cu lumea datorită atitudinii mele active. Conflictul înţeleptului cu lumea vine din pricina faptului că el spune nişte lucruri care, pe loc, şochează. Apoi toată lumea le discută şi par normale, până la urmă.

Gazeta de Gorj, nr. 4, 23 februarie -1 martie 2001
Gazeta de Gorj, nr. 5, 2-8 martie 2001
Gazeta de Gorj, nr. 6, 9-15 martie 2001

„Am trecut de la o percepție exotică la un ataşament familial"

Convorbire cu părintele prof. Aurel Mihai, directorul Seminarului Teologic Liceal Ortodox

Pentru mai tot ce nu ne este familial, tindem să avem o percepție specială, de cele mai multe ori afectată, fie într-un sens, fie într-altul. Ceea ce rămâne în afara particularităților şi convingerilor noastre ne relevă unei reprezentări situate între curiozitate, corespondentă unui real sensibil, şi *fantastic*.

Astfel, am considerat oportună aducerea în paginile acestei reviste a câtorva aspecte dintr-o instituție de învățământ mediu teologic, a unor particularități. Demersului nostru îi corespunde o utilitate informațională, cu atât mai mult cu cât asemenea *zone* sunt, de cele mai multe ori, ocolite de către oamenii de presă. Ne referim aici la acte propriu-zis jurnalistice, ci nu la ilustrarea şi promovarea unor evenimente de tip „story", încă o dată pervertite prin prezentări care să stimuleze în receptorul mediatic reacția de adversitate. Care se ține minte sau pentru care avem un interes.

Dintru început am fost uşor mirat de caracteristicile interlocutorului meu. Propria stereotipie, mereu la pândă pentru a se autoargumenta, aştepta întâlnirea cu un om care să impună disctincții exterioare, cu morgă specifică, rigoare formală şi alte asemenea trăiri pe care noi le considerăm, probabil corect şi îndreptățit, ca fiind mici neajunsuri.

Am întâlnit un om tânăr, adeptul unei comunicări directe, nemijlocită de norme, cu umor, atât de folositor în zilele noastre, şi extrem de popular printre seminarişti. Nu mai

vorbim despre eficienţa managerială şi de adaptare la vremurile moderne.

Părinte profesor, cunosc tradiţia ortodoxă de a ctitori pe amplasamente care au avut, în trecut, aceeaşi utilitate. Totuşi văd că sunteţi într-o pronunţată extindere derulată simultan cu această consolidare a clădirii vechi a seminarului.

Într-adevăr, din 2001 am început construcţia unei clădiri care să ofere toate utilităţile unui învăţământ modern, care să corespundă normelor actuale. Construcţia are o arie desfăşurată de 5 500 m^2 pe o suprafaţă plană de aproximativ 1 500 m^2, cinci nivele, 18 săli de clasă, 270 de locuri de cazare, două săli de lectură, un cabinet medical şi un izolator, paraclis, o sală de cor, spaţii administrative şi alte utilităţi. Evaluarea proiectului a fost de 1 800 000 U.S.D.

Sunt bani mulţi. Ne puteţi spune de unde provin?

Este un proiect de finanţare în parteneriat, 50% din fonduri au fost obţinute printr-un program al Băncii Mondiale, numit Unitatea de Management a Proiectului de Reabilitare a Şcolilor, iar 50% reprezintă contribuţia Bisericii Ortodoxe Române.

În acest proiect generos intră şi clădirile învecinate? Le-am putea spune chiar istorice.

Nu. Acelea sunt reabilitate separat. Programul are aplicabilitate doar pentru spaţii de învăţământ şi administrative, legate de acest proces.

Am observat şi mi-aţi şi confirmat că tot ceea ce veţi construi nu va fi în discordanţă cu unitatea arhitecturală a clădirilor din ansamblul aşezământului patriarhal.

Este firesc să fie aşa, cultivăm, la rândul nostru, o tradiţie. E bine să amintim că, în prima parte a anilor '70, preafericitul Iustinian a extins, la cele două capete, clădirea cea mare a Patriarhiei, extindere care, la cutremurul din martie

1977, a avut rol de contrafort, salvând astfel construcția de la un dezastru.

Aş dori să ne „abatem" spre procesul de învățământ. După ceea ce numim că a fost Revoluția din decembrie '89, s-au reînființat şcolile teologice. Ştiu că au funcționat, mult timp după asta, cam de capul lor, după o expresie care mi se pare îndeajuns de potrivită.

Abia în 1993 s-a produs integrarea învățământului teologic mediu în învățământul de stat, sub conducerea ministerului de profil, şi tot atunci au fost echivalate studiile absolvenților de seminar cu cele ale absolvenților celorlalte licee. Profesorilor de seminar li s-a permis intrarea în circuitul de perfecționare al cadrelor didactice.

Care este actuala structură a Seminarului Teologic?

Avem 14 clase de seminar propriu-zis şi trei clase de cânăreți bisericeşti. La noi au fost transferate şi cele patru clase ale Seminarului de la Mănăstirea Căldăruşani şi suntem în tratative, pentru acelaşi lucru, cu Seminarul de la Mănăstirea Cernica.

Primii sunt aspiranți la studiile teologice superioare, cei mai mulți la hirotonie, dar celorlalți ce corespondențe li se pot găsi pe piața socială de muncă?

Absolvenții celor trei clase de cântăreți pot preda religia pentru clasele I - VIII şi, conform aptitudinilor, pot ocupa funcții în structurile administrative bisericeşti. Toate acestea, pe lângă posibilitatea de a activa, în conformitate cu specializarea lor, în parohii.

Despre colaborarea cu Inspectoratul Şcolar căruia îi aparțineți, cu M.E.C.T., ce ne puteți spune? Vă mulțumeşte, vă avantajează?

Avem o relație foarte bună cu ambele structuri. În ultimul timp, suntem chiar consultați când se iau decizii, cel puțin în ceea ce ne priveşte. La rândul nostru, am venit în întâmpinarea intențiilor dumnealor cu sugestii. Acum pu-

tem spune că ne cunoaştem reciproc mai bine, că am trecut de la o percepție exotică la un ataşament familial.

Noi avem o dublă subordonare: față de Arhiepiscopia Bucureştilor, sub atenta oblăduire a Prea Fericirii Sale Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, şi față de M.E.C.T. Înalților funcționari de aici le oferim posibilitatea să-şi pună în valoare calitățile creştineşti.

Părinte profesor, am aflat din lecturi rolul ascultării pentru mântuire şi pentru o viață fără neajunsuri. Chiar nu aveți nemulțumiri față de nimeni? Cel puțin, în România, mi se pare o atitudine fantastică...

Bineînțeles, avem nemulțumiri, dar ele se referă numai la planul de învățământ, aprobat de curând.

Să auzim, să revenim la normal...

În şapte ani, s-au perindat în seminarii trei planuri de învățământ. Când s-a obținut unul care era în acord cu cerințele noastre, cât şi cu cerințele ministerului, a apărut sistemul vocațional pentru clasele a IX-a şi a X-a. Se prevăd foarte puține discipline teologice, cumulate în şapte ore pe săptămână. Noi intenționăm o mai bună pregătire teologică, acesta fiindu-ne specificul şi argumentul opțiunii tinerilor pentru un astfel de învățământ. În plus, considerăm că nu se justifică dubla specializare în învățământul mediu, acesta neavând destinații pe piața de muncă din România.

Şi veți lupta pentru aceste obiective curriculare?

Desigur. Lupta noastră se face prin reprezentanți, după cădere. În acest sens se cuvine să menționăm pe Prea Sfințitul Varsanufie Prahoveanu, diriguitor al învățământului teologic. Spre sfârşitul anului trecut, Sfântul Sinod al B. O. R. a luat în discuție informarea Sectorului Învățământ, cu privire la consfătuirea anuală cu directorii seminariilor teologice, desfăşurată sub egida Patriarhiei Române şi a M.E.C.T. Evidențiez aici câteva hotărâri ale Sfântului Sinod: menținerea

structurii pe cinci ani de studiu a seminariilor teologice, intervenindu-se la M.E.C.T. pentru aprobare; problemele privind învățământul teologic preuniversitar, să fie analizate, în prealabil, cu directorii de seminar care ar putea fi invitați şi la discuțiile din cadrul comisiei de învățământ; programele analitice la disciplinele teologice vor fi alcătuite conform planurilor cadru de învățământ, adaptate pe cinci ani; se va interveni la M.E.C.T. pentru precizarea statutului profesional al absolvenților Seminariilor Teologice Liceale Ortodoxe care au promovat Modulul Pedagogic, ca aceştia să poată preda religia şi să beneficieze de drepturi, la nivel de învățător.

Există în instituția pe care o conduceți o cultură olimpică, asemănătoare celor din liceele care se doresc a fi de prestigiu. Am în vedere acele competiții şcolare...

Avem mulți premianți la fazele naționale, cu precădere la Limba greacă, Dogmatică, I.B.O.R. În ceea ce priveşte disciplinele Grup coral, Cor mic şi Ansamblu coral, avem premiul I la toate participările şi premiile speciale acordate de către Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România.

Sunt adeptul nominalizărilor, cel puțin ca formă de prețuire. Măcar a elevilor premianți la fazele naționale, pentru primele discipline menționate, nu şi cei din cele trei forme corale...

Gordon Constantin - premiul II, Limba greacă, Panicov Adrian, Costea Alexandru, Costea Gheorghiță - mențiuni la aceeaşi disciplină, Vasile Mihai Ionuț - premiul II, Dogmatică, Dinu Aurel Mihai şi Petecilă F. Viorel - mențiuni, Para Cristian - mențiune I.B.O.R. ş.a.

Tribuna Învățământului, nr. 732 (2613), 2-8 februarie 2004

„Învățământul rural, cu toate problemele lui, a fost prioritatea mea"

Convorbire cu domnul profesor Mihai Dumitriu, inspector şcolar general al Inspectoratului Şcolar al Județului Iaşi

Domnule inspector general, aveți un proiect care să vă aparțină şi pe care să îl socotiți singular în învățământul românesc?

Prima întrebare pe care mi-am pus-o ca inspector general a fost ce se întâmplă cu elevii dotați din mediul rural, cei care nu au putere materială să urmeze un învățământ mediu performant. Am inițiat burse pentru aceşti copii defavorizați. Am început, în vara anului 2001, selectându-i din 44 de comune şi am realizat două clase a V-a. Acest proiect l-am propus şi primului ministru al României, să poată fi implementat ca program guvernamental. Pentru strângerea şi gestionarea fondurilor a fost înființată o fundație care se numeşte Pro Ruralis. Este foarte greu pentru noi să ne ocupăm de strângerea acestor fonduri, echivalente a 50 USD/lună pentru fiecare copil. Aceşti bani sunt folosiți de la procurarea îmbrăcămintei, a hranei, a acoperirii costurilor de cazare şi până la bilete la spectacole de teatru şi consultații medicale. În acest moment, avem patru clase, două de a VII-a, una de a VI-a şi tot una de a V-a, care funcționează prin acest program finanțat de către oameni cărora le pasă de soarta şcolii, toți din municipiul şi din județul Iaşi, oameni de afaceri. Îl consider ca fiind de-a dreptul un program extraordinar.

Dar care vă este grija pentru copiii rămaşi la sate, ştiindu-se că peste două treimi dintre şcoli sunt în acest mediu?

Pentru că şi eu am plecat ca om de la țară, învățământul rural, cu toate problemele lui, a fost prioritatea mea şi mi-am

dat interesul pentru o cât mai bună dezvoltare a sa. Cea mai corectă abordare am considerat-o ca fiind cea graduală, pe vârste. În satele izolate, dacă au fost măcar zece copii preşcolari, am dat dispoziţie să fie formată o normă didactică de grădiniţă. Pentru şcolarii mai mari, am înfiinţat trei grupuri şcolare la Ţibăneşti, Belceşti şi Vlădeni şi 43 de clase de arte şi meserii pe lângă şcoliile coordonatoare din comune. Liceele au fost dotate, prin proiecte guvernamentale, cu reţele de calculatoare de ultimă generaţie, de 25 de calculatoare şi un server, plus mobilier şcolar nou.

Cunoaştem dificultatea copiilor din unele sate ale României de a ajunge la şcoli îndepărtate faţă de satele lor. Aveţi rezolvare pentru această situaţie, evident, în ceea ce priveşte judeţul pe care-l administraţi din punct de vedere educaţional?

Din septembrie 2001, tot Guvernul a dotat un număr de 15 şcoli din mediul rural cu 20 de microbuze pentru transportul la şi de la şcoală.

Judeţele din Moldova, printre care şi Iaşiul, au fost neglijate în ceea ce priveşte investiţiile în infrastructura şcolilor. Ce situaţie aveţi acum?

În februarie 2001, atunci când am fost investit în funcţia de inspector şcolar general, erau doar opt şcoli prinse în programul de reabilitare a clădirilor prin finanţare externă, la care s-au adăugat, la scurt timp, încă patru. Astăzi, sub această derulare de fonduri, avem 21 de şcoli în curs de recepţionare, care va fi făcută la sfârşitul lui ianuarie, începutul lui februarie anul viitor. Pe cele de dinainte, adică 12, le-am prezentat grafic şi într-un calendar de protocol, se pot vedea acolo modernizările şi soluţiile de finalizare. În comparaţie cu Vasluiul, care avea în această finanţare 172 de şcoli, cu Botoşaniul – 47 şi Bacăul – 36, noi păream a fi pierdut trenul. Am sesizat şi, totodată, am cerut sprijinul Consiliului Judeţean şi Prefecturii pentru promovarea intereselor învăţământului ieşean în ur-

mătoarele programe care, în fond, sunt împrumuturi ale Guvernului României de la Banca Mondială, în condiții avantajoase. În acest an vor demara două programe în care județul Iaşi are prinse 125 de şcoli, respectiv 110. Aceste şcoli au fost promovate pe baza unor documentații de necesități. Noi am realizat o bază de date cu fiecare şcoală din județ, date despre clădiri, despre materialele din care sunt construcțiile, utilități şi evoluția populației şcolare pe următorii şase-şapte ani.

Cum preîntâmpinați abandonul şcolar?

Nu avem spațiul necesar pentru a vă vorbi despre cele 126 de proiecte şi cele 24 de vizite pregătitoare derulate de şcoli, ci prefer să vă evidențiez că suntem singurul județ în care toate şcolile pentru copiii cu nevoi speciale au proiecte şi parteneriate europene. De asemenea, în spațiul şcolar rural nu existau demersuri în acest fel, Europa fiind prea îndepărtată. În ultimii doi ani 12 şcoli derulează 14 proiecte.

De curând, domnul ministru Alexandru Athanasiu a fost într-o vizită la Iaşi. Dumnealui a propus, probabil pe considerente tehnice, renunțarea la examenul de capacitate, stârnind în rândul profesorilor o întreagă anvergură emoțională. Mă refer, cel puțin la colectivul cadrelor didactice de la importantul Colegiu Costache Negruzzi. Puteți să faceți, pentru puțin timp, abstracție de funcția pe care o dețineți, ca reprezentant în teritoriu al demnitarului, şi să ne spuneți părerea dumneavoastră?

Domnul ministru a lansat doar o idee pentru dezbatere. Grija de a nu se face o selecție corectă a candidaților pentru licee ar putea fi preîntâmpinată de stabilirea unor cuantificări precise de notare, în care toți elevii ar fi apreciați după standarde naționale de evaluare. Mă gândesc şi la teste periodice de evaluare. În acest caz, profesorii ar fi obligați să predea materia până la data testului, s-ar obține astfel parcurgerea ritmică a materiei. Exemplu: clasele a IX-a şi a X-a ar avea ca notă de departajare media de absolvire, urmând apoi a se face şi o testare specifică instituției de învățământ la care aspiră.

Ştiu că aţi organizat evenimente cu importanţă în ceea ce înseamnă competiţia şcolară. Mă refer la acele faze naţionale ale olimpiadelor şi chiar la balcaniadă. Care sunt acestea?

În 2002, am organizat olimpiada la limba română, în 2003 la geografie şi discipline tehnice, iar în luna aprilie a acestui an va fi Olimpiada Naţională la Chimie. Balcaniada a fost la informatică, anul trecut. Pe lângă acestea, ISJ Iaşi este iniţiatorul a 11 concursuri regionale şi naţionale, patru festivaluri, trei tabere de creaţie care s-au bucurat de un generos impact în România. Menţionăm Concursul de matematică „Alexandru Miller", care a adus în Iaşi pe cei mai buni matematicieni din ţară, Concursul de informatică „Urmaşii lui Moisil", aflat la a treia ediţie, Concursul de matematică pentru şcolile rurale „Olimpici pentru o zi", Festivalul artelor elevilor ieşeni, Festivalul internaţional de folclor „Cătălina" şi Tabăra naţională de jurnalistică de la Ciric.

Pentru încheierea acestui interviu de prezentare, ce împlinire vă doriţi ca diriguitor al învăţământului ieşean?

Dorinţa mea se raportează tot la învăţământul rural: peste doi ani, în toate şcolile săteşti din judeţul Iaşi, vreau ca învăţătorii şi profesorii să fie cadre didactice calificate. Cred în posibilitatea de materializare a acestei viziuni, care ar putea părea utopică.

Tribuna Învăţământului, nr. 733 (2614),
9-15 februarie 2004

„Majoritatea reformelor din învățământul românesc parcă ar fi investiții într-un stat inamic”

Convorbire cu domnul profesor Gheorghe Mustață, fost decan al Facultății de Biologie, în prezent cancelar al Senatului Universității Al. I. Cuza din Iaşi

- „Tăcerea ne condamnă şi ne va învinge.”
- „Compar actuala degringoladă generală din învățământul românesc cu ceea ce se întâmpla imediat după instaurarea comunismului, în anii ’48-’50!”
- „Într-o lume obsedată de sex, prin atitudine, muzică, film etc., cucerită de prostituție şi pornografie, într-o lume în care homosexualitatea (comportamentul antinatural) a devenit o «religie» într-o Europă creştină, o politică de stat, lipsa unei educații biologice devine un pericol social.”

Faceți parte din Consiliul Național de Evaluare şi Acreditare Academică. Pe de altă parte, ați lucrat mult timp la Institutul de Perfecționare a Personalului Didactic, ceea ce înseamnă că sunteți la curent cu problemele şcolii româneşti, cel puțin în ceea ce priveşte specializarea domniei voastre. Cum apreciați situația actuală a biologiei în şcoală?

Trăim momente de adevărată derută şi de panică, generate în învățământul românesc de aşa-zisa reformă a acestuia. Ştiința este dată afară din şcoala românească, biologia fiind cea mai afectată. Specialiştii care au gândit restructurarea învățământului românesc scot biologia, fizica şi chimia din învățământul primar şi introduc un surogat

de ştiinţe, care va afecta grav pregătirea oamenilor ce vor trăi şi vor conduce societatea românească a acestui veac.

Vi s-ar putea răspunde că toate aceste măsuri sunt cerinţele unui învăţământ european.

Da, dar această aliniere nu se realizează prin ridicarea nivelului pretenţiilor în ceea ce priveşte instrucţia şi educaţia ci, dimpotrivă, prin coborârea lor sub orice limită. Şcoala românească, cu toate neajunsurile provocate de vechiul regim, este una dintre şcolile europene cu cel mai dens şi mai ridicat nivel al conţinutului ştiinţific.

Acum, majoritatea reformelor din învăţământul românesc parcă ar fi investiţii într-un stat inamic. Aşa-zisa „ştiinţă", care se predă în ciclul primar, desparte biologia de fizică şi de chimie, diminuând considerabil cunoştinţele despre om şi natură.

Nu se mai respectă principiul învăţământului ciclic. Educaţia pentru natură este neglijată, acum, când natura este pusă în pericol de impactul antropic, când omul este agresat de agenţi patogeni „scăpaţi" din arsenalele militare şi din laboratoarele de experimentare.

Într-o lume obsedată de sex, prin atitudine, muzică, film etc., cucerită de prostituţie şi pornografie, într-o lume în care homosexualitatea (comportamentul antinatural) a devenit o „religie" într-o Europă creştină, o politică de stat, lipsa unei educaţii biologice devine un pericol social.

Ştiu că, împreună cu decanii celorlalte facultăţi de biologie din ţară, aţi adresat un memoriu fostului ministru Ecaterina Andronescu, în care îi erau prezentate aceste lucruri. Este tot aceeaşi situaţie?

Bineînţeles. La nivelul învăţământului primar, cunoştinţele despre natură au căpătat un conţinut penibil de simplificat şi de denaturat, care nu asigură baza cunoaşterii naturii şi a apropierii copiilor de natură.

În învăţământul gimnazial biologia, fizica, chimia au rămas cu un număr foarte redus de ore. În schimb, au fost introduse unele discipline opţionale, care mai de care mai trăznite, care ocupă mult din bugetul de timp al elevilor, fără a contribui în mod real la formarea unei culturi generale temeinice. În acest fel nu mai este loc pentru disciplinele formative indispensabile modelării unor oameni care să facă faţă solicitărilor acestui veac. În ceea ce priveşte învăţământul mediu, sunt licee în care nu se mai face nici o oră de biologie. Chiar la liceele cu un pronunţat caracter biologic, biologia nu mai este un obiect de bacalaureat. Se impune o intervenţie din partea noastră, a reprezentanţilor învăţământului academic şi a profesorilor din învăţământul preuniversitar pentru a salva biologia. Facem astfel apel la toţi profesorii de biologie, de la toate palierele învăţământului românesc, adresându-ne cu insistenţă colegilor din învăţământul superior, pentru a face front comun întru salvarea Biologiei şi, totodată, a învăţământului românesc. Tăcerea ne condamnă şi ne va învinge. Aceste probleme pot fi privite ca interese de stat, de formare a unor generaţii care să-şi cunoască propriul corp, relaţiile cu ambianţa, armonia cu natura. Omul despărţit de natură este doar un experiment. Biologia este ştiinţa vieţii, iar biologii trebuie să facă front comun pentru salvarea omului, a societăţii şi a naturii.

Aţi putea să ne daţi date exacte, pentru licee de diferite profiluri, despre reducerea sau renunţarea la orele de biologie?

La matematică - informatică, ştiinţe ale naturii(!), muzică, arta actorului, teologie şi patrimoniu cultural, liceul sportiv, pedagogic, biologia a fost eliminată din programa şcolară.

La liceul teoretic, profil filologie şi profil ştiinţe sociale se face o singură oră. La fel, la liceul de arhitectură, arte

ambientale şi design, arte plastice şi decorative. Cu greu s-a introdus o oră de biologie la liceul de coregrafie. Acestea toate sunt pentru clasele a IX-a şi a X-a. Şi exemplele ar putea continua.

Cum vi se par manualele de biologie?

Pornind de la manualele secolului XX, cu un bogat conținut informațional biologic, cu o structură logică şi cu o selecție a informațiilor, canalizată către esența cunoaşterii naturii şi a fenomenelor biologice, s-a ajuns la nişte manuale copiate după cele din diferite țări ale Europei, bogate în ilustrații, dar cu un conținut informațional penibil de scăzut, atrăgătoare grafic şi doar atât. Logica acestor manuale este în afara pretențiilor unui învățământ pedagogic modern. Amestecul de discipline şi de noțiuni, lipsa unui fir logic în structura manualelor alternative din liceu determină un adevărat pericol. Sunt unele capitole în care se tratează în acelaşi timp circulația la plante, la animale şi la om, urmând poate să se completeze cu circulația rutieră. Modul în care au fost concepute şi editate unele manuale alternative ne conduce la concluzia că trebuie să fim foarte atenți cu soarta învățământului biologic românesc, cu a învățământului din România, în general.

De obicei, aceste politici de restructurare, de reformulare, de curricule, pe care le face ministerul şcolii româneşti, sunt însoțite de consultări, poate chiar de negocieri. În ceea ce vă priveşte, nu s-a procedat la fel?

Modernizarea învățământului biologic românesc nu a fost realizată pe baza unor discuții cu specialişti din învățământul preuniversitar şi universitar, ci a fost gândită mai ales de către unii specialişti de la institutele de pedagogie, care nu cunosc îndeaproape necesitățile acestui domeniu al învățământului. S-a rupt total legătura cu universitățile în ceea ce înseamnă judecarea viitorului învățământului bio-

logic preuniversitar. Aproape incredibil: biologia a fost scoasă chiar din învățământul academic. Geografii nu mai fac botanică, zoologie şi nici ecologie. Medicii nu mai fac zoologie medicală, iar arhitecții nu urmăresc tainele structurii naturale. Să nu uităm că bionica s-a cristalizat ca ştiință pornind de la brevetele naturii. Nu biologii au afirmat că biologia va fi ştiința dominantă a secolului XXI, ci fizicienii, chimiştii, matematicienii, filosofii.

Continuu se afirmă interesul pentru ecologie, este o întreagă agitație internațională în această privință. Se fac dezbateri publice, simpozioane, se compun cuvinte cu prefixul „eco". Nici măcar în aceste preocupări nu ne integrăm?

Se cunoaşte faptul că, în prezent, se acordă o importanță tot mai mare pe plan național şi, cum ați spus şi dv., internațional, protecției mediului, menținerii echilibrului ecologic al ecosistemelor naționale şi asigurării unei dezvoltări reale în timp. În România, un obstacol în realizarea acestor obiective este tocmai lipsa de educație ecologică a populației din țara noastră, lipsă care, de cele mai multe ori, stă la baza unor grave accidente ecologice. În atare condiții, o bună pregătire în domeniul ecologiei şi protecției mediului, pe lângă cea biologică şi cu suportul ei, devine esențială.

Cum credeți că ar putea începe rezolvarea acestor probleme?

În nici un caz de la sine. După cum am spus mai înainte, facem un apel la responsabilitatea celor implicați în învățământul biologic de toate gradele, să procedăm organizat în crearea unei presiuni ascendente asupra ministerului. Pe mai toți dintre omologii mei îi cunosc şi cred în fidelitatea lor pentru această formare, cea biologică, a omului.

Compar actuala degringoladă generală din învățământul românesc cu ceea ce se întâmpla imediat instaurării comunismului, în anii '48-'50!

V-ar trebui un organism instituțional, funcțiile, pe care fiecare dintre dv. le dețineți, considerați că vă sunt deajuns?

Există o comisie a M.E.C.T. din care să facă parte reprezentanții acestui minister al învățământului academic şi ai învățământului preuniversitar, însă se impune ca această comisie să analizeze mai profund viitorul învățământului biologic şi să-şi poată impune punctul de vedere factorilor de decizie. Este necesar să găsim soluțiile cele mai potrivite pentru reaşeazarea învățământului biologic pe poziția pe care o solicită societatea contemporană, mersul ştiinței în veac şi chiar simpla situare în viață. Aşa cum am mai spus, biologia este considerată ca ştiință de vârf în secolul XX. Cunoştințele de biologie sunt cruciale nu doar pentru formarea unei culturi generale corespunzătoare, cât mai ales pentru asigurarea fiecărui cetățean cu cunoştințele şi abilitățile necesare cunoaşterii vieții ca fenomen, asigurarea sănătății, mărirea longevității şi viețuirea într-o natură curată. Parafrazându-l pe Jean Dorst, îndemnăm la salvarea biologiei „înainte ca omul şi natura să moară!"

Tribuna Învățământului, nr. 734 (2615), 16-22 februarie 2004

„Elevul nu vine la SAM conform unei particularităţi legate de meseria în sine”

Colegiul Tehnic „Gheorghe Asachi” este cea mai veche instituţie de profil din ţară, a fost înfiinţat în iulie 1840, sub domnia lui Mihai Grigore Sturza, sub directa îndrumare a celui care, de curând, i-a dat numele.

De-a lungul vremii, această şcoală a avut mari performanţe, a participat la importante expoziţii internaţionale (Londra - 1862, Paris - 1866, 1892) şi a obţinut prima medalie românească de aur, în capitala Franţei, în 1900.

Am găsit aici doi directori adjuncţi, inginer Anda Tănasă şi inginer Laurenţiu Năvodaru, care păstrează mult din demnitatea unor timpuri, care au pasiune pentru ceea ce fac. Spre surprinderea mea, deşi se apropie alegerile, candidaturile şi „binecuvântările” pentru posturile de conducere, dumnealor au preferat să ne ilustreze o realitate, pe alocuri problematică, decât să dea bine la şefi. Astfel de oameni reprezintă una dintre puţinele şanse pe care pot să o aibă cei din minister atunci când decid asupra şcolii din această ţară, când rezolvă sau când provoacă probleme în învăţământul românesc.

La nivelul oraşului Iaşi ori chiar al judeţului, aveţi o reprezentare a cerinţelor de pe piaţa forţei de muncă, a cadrului în care se pot integra absolvenţii instituţiei pe care o conduceţi? Mă refer la acea cifră de şcolarizare, la criteriile destul de complexe care intră în stabilirea unui număr sau a altuia de locuri, construcţiile fiind un domeniu în care lucrurile merg cât de cât bine.

Ing. Anda Tănasă: Din iniţiativa inspectoratului şcolar al judeţului Iaşi a luat fiinţă Comitetul de dezvoltare

locală – grup de dialog social, care se întruneşte periodic pentru a dezbate atât planul de şcolarizare, cât şi situaţia meseriilor căutate pe piaţa muncii, implicit relaţia de care vorbiţi dumneavoastră. Acest comitet este format din reprezentanţii Consiliului judeţean, ai diferitelor organisme economice, cărora li se adaugă Direcţia Muncii şi Agenţia Judeţeană de Ocupare şi Formare Profesională. În cadrul respectivelor întâlniri se dezbat planurile de şcolarizare pentru aceste forme de învăţământ, indiferent de profil, iar, când este cazul, cifra de şcolarizare este reglată în funcţie de necesarul pieţei de muncă. În acest mod, stabilim o relaţie reală între cei doi indici.

Şi se potriveşte socoteala de acasă cu aceea din târg?

Ing. Laurenţiu Năvodaru: Noi suntem, de fapt, o fabrică, avem un produs – elevul bine pregătit. Abia de aici încolo intervine această relaţie între cerere şi ofertă. Oferta noastră este puţin peste cerere, pentru a exista şi o concurenţă reală. În mod normal, ar trebui să fim întâmpinaţi, în demersurile noastre, de interesul agenţilor economici pentru a-şi pregăti şi asigura viitorul forţei de muncă. Însă aceştia doar cer forţă de muncă bine pregătită şi calificată, dar nu oferă nimic în schimb. Pe parcursul anilor de studii, nu investesc nimic în pregătirea elevilor. Întreprinderile, firmele sunt prezente numai la absolvire. Nu există contracte, nici interes pentru dotările procesului de învăţământ, totul rămânând în sarcina noastră.

Să înţeleg că există disproporţii calitative şi cantitative între dotările pe care le aveţi dumneavoastră, în cadrul şcolii, şi cerinţele actuale de pregătire?

Ing. A. T. : În general, considerăm că dotarea de aici este peste nivelul care există în învăţământul românesc,

mă refer la şcolile de arte şi meserii. Însă ea este doar responsabilitatea noastră. O realizăm din fonduri proprii, cu forță de muncă proprie. Este un lucru bun, dar poate să fie privit şi ca un neajuns.

La acest tip de învățământ, elevii ajung în funcție de aptitudini? Se fac testări în cadrul admiterii sau se lasă totul la alegerea candidatului?

Ing. A.T.: Nu. Vin repartizați computerizat, pe baza opțiunilor de la înscrierea în examen.

Ing. L. N.: Nu se face nici măcar o examinare medicală, care intră obligatoriu în specificul construcțiilor. Există astfel un risc consistent în a avea elevi inapți pentru a lucra pe schele, ca să dau doar un exemplu. Metodologia de admitere la aceste SAM-uri ar trebui să prevadă un control medical obligatoriu. În realitate, lucrurile se desfăşoară „simplificat": elevul dă la un liceu, opțiunea lui secundară este pentru SAM. Astfel alegerea lui se opreşte aici, este adus la noi doar de media obținută. De multe ori, el nu are chemare pentru una sau alta dintre meseriile din acest tip de şcoală. Personal, aş propune concursuri pe şcoli, cu admitere separată, cu opțiune directă pentru SAM. Nu ar trebui să inventăm o astfel de metodă, ci să păstrăm o tradiție foarte bună.

Ing. A. T.: În plus, vizita medicală ar trebui să confirme nominalizat repartizarea pentru studierea unei astfel de meserii, laolaltă cu o testare a aptitudinilor concurentului.

Singurul criteriu de admitere este acea notă, în funcție de care decide... calculatorul?

Ing. L. N.: Domnule, ce s-o **mai învârtim**?! Elevul intră aici pentru că nu a intrat la liceu. Pe viitor, optica lui este să scape cât mai repede de SAM, fie prin transfer, la sfârşitul clasei a X-a, la liceu de zi, fie, eventual, după

absolvirea SAM, la liceul seral. Elevii pot chiar să absolve nivelul I şi II, iar apoi fac liceul şi, deci, SAM-ul a fost făcut degeaba, s-a pierdut forță de muncă, statul a investit zadarnic pentru pregătirea elevului într-o meserie, costul şcolarizării unui elev nefiind de neglijat. Elevul nu vine aici conform unei particularități legate de meseria în sine sau a unei dorințe de a studia, ci este obligat de acea medie scăzută, adică de un insucces, care de cele mai multe ori va fi privit ca un insucces temporar şi se va căuta remedierea situației. Nu va dori să practice această meserie care e şi destul de grea şi nu tot timpul plăcută. Va încerca, atunci când regulamentul îi permite, să scape cât mai repede de ea. Pentru mulți dintre elevii noştri, acceptați la SAM numai datorită acestui criteriu despre care am vorbit, munca noastră, ca şi munca lor, e doar o pierdere de vreme.

Ing. A.T.: Nu ştiu dacă numărul claselor a XI-a, a XII-a şi a XIII-a este limitat. Ar fi trebuit să se cunoască deja aceste lucruri de la începutul admiterii.

Ing. L. N.: Dacă aceste clase nu vor fi limitate, preconizăm că 80 - 90% dintre elevii noştri vor continua studiile liceale şi foarte puțini dintre aceştia vor practica meseria pentru care i-am pregătit. Întorcându-se la construcții, devine zadarnic liceul şi mulți nu-şi permit acest lucru... Nu sunt împotriva continuării studiilor, nici nu doresc să fiu înțeles greşit, avertizez însă asupra unor situații... Soluțiile s-ar găsi dacă ar fi căutate mai cu insistență.

Ing. A.T.: Durata de pregătire fiind şi de cinci ani, trei ani va fi un gol al forței de muncă...

Ce plan de şcolarizare aveți acum? Aici este un adevărat campus!

Ing. A.T.: Avem 1800 de elevi în 68 de clase, prinşi în următoarele forme de învăţământ: gimnaziu, liceu zi, liceu seral, frecvenţă redusă, SAM, şcoală profesională, şcoală de maiştri. În ceea ce priveşte SAM, avem 10 clase a IX-a, adică 300 de elevi, pregătiţi în diverse specializări: fabricarea produselor din lemn, mecanici, reparaţii şi întreţinere utilaje, tinichigii auto, instalaţii sanitare şi de gaze, zugrav-ipsosar.

Alte posibile disfuncţii ale acestor şcoli tehnice?

Ing. L.N.: S-a trecut, inclusiv la sate, la înfiinţarea acestor şcoli de artă şi meserii. Este de înţeles preocuparea ministerului de a facilita accesul la învăţătură al copiilor de la ţară, accesul la o meserie practică, preocuparea pentru aducerea şcolii în comune, pentru că mulţi dintre elevii satului nu ar putea să ajungă la şcolile de la oraş, atitudine îndreptăţită în situaţia actuală a României. Dar trebuie rezolvate şi alte probleme care decurg dintr-un asemenea proiect... În astfel de localităţi mici, înfiinţarea claselor SAM se face pe un teren fără nici un fel de dotare tehnică, unde chiar şi specializarea profesorilor, de cele mai multe ori, este necorespunzătoare. Lipsa agenţilor economici, unde s-ar putea face practică, unde s-ar interacţiona cu meseria, duce atât la o pregătire insuficientă, cât şi la riscul de a fi cultivat un învăţământ formal şi, mai ales, inutil.

Ing. A. T.: Pe de altă parte, concurenţa care se stabileşte între absolventul nostru, cu facilităţi în pregătire, şi cel de la ţară devine *incorectă.* Cererea pe piaţa muncii este limitată şi acoperită în întregime prin absorbţia elevilor din oraşe, cu care sunt stabilite relaţii chiar din timpul şcolarizării lor, în intreprinderile unde şi-au desfăşurat, sub contract, orele de instruire practică.

Care ar fi soluția? Nu e o greşeală în atitudinea statului deschiderea unor astfel de şcoli la sate, însă văd că sunt importante neajunsuri în aplicarea acestei hotărâri. Ce ar trebui făcut?

Ing. L. N.: Statul român, în loc să facă SAM-uri la sate, acolo unde nu permite situația, ar trebui să creeze burse pentru ca elevii din mediul rural, care îşi doresc să practice aceste meserii, să poată să-şi acopere costurile de şcolarizare la oraş. Aici există dotare tehnică, concurență, profesori specializați, o diversitate de agenți economici, o industrie destul de dinamică a construcțiilor.

Pentru încheiere, vă rugăm să nominalizați olimpicii de anul trecut, cei cu rezultate excepționale.

Ing. A.T.: Avem locul I pe țară la Construcții şi lucrări publice, prin George Munteanu, clasa a XI-a şi locul al II-lea, Bogdan Conachi, din clasa a XII-a. În aprilie 2003, colegiul nostru a organizat faza națională a olimpiadei interdisciplinare tehnice, profil construcții.

Tribuna Învățământului, nr. 735, (2616), 1- 7 martie 2004

Liceul de artă „Octav Băncilă” din Iaşi

Mai niciodată lumea nu a fost un loc bun pentru artă şi pentru artiştii ei iminenți. Excepția este adusă de către actul artistic comandat şi artele care pot avea forme industriale, nu totdeauna lipsite de performanțe estetice. „Provocarea” pe care o propune artistul nu intră în zona interesului imediat, biologic al comunității, interes ocazionat doar atunci când formele artei îmbracă sau dezbracă ceva sau pe cineva... Banalul din cotidian, împreună cu fratele lui geamăn, monozigot, din reprezentările oamenilor şi din prioritățile lor, a dominat duşmănos mai tot ce s-ar putea considera, cu un termen destul de prudent, ca fiind o excepție.

Omul comun, locuitor al locului comun, are un disconfort înaintea artei, care scade doar o dată cu ameliorarea sa culturală, când arta începe să fie căutată şi chiar cultivată. Cei cu care se întâmplă astfel devin consumatori de artă în diverse forme, dar nici majoritatea acestora nu se orientează spre cotidian, ci numai spre ceea ce, între timp, a devenit clasic. Psihologic, consumatorul de artă, inconsistent de cele mai multe ori, îşi impune ca preocupările sau plăcerile sale estetice să fie valide, el nedorind să rişte, în această superioritate a sa, cu obiecte şi obiective artistice care aparțin prezentului, atât de nesigure, de improbabile. El vrea ca plăcerile lui să fie alimentate de tot ce este clasic, adică sigur, validat.

Cu trecerea timpului, excepțiile încep a fi luate în considerare prin banalizarea lor. Tot acum, deloc ciudat, încep să aibă preț, să conteze din acel punct de vedere al interesului imediat. Abia în acest moment, încep a fi considerate, cu adevărat, excepție!

În România, lucrurile par a fi şi mai bine stabilite decât ce am putea găsi de cuviinţă să arătăm, într-o prezentare sintetică şi destul de uşoară, adaptată rigorilor presei contemporane. Deşi lucrurile stau aşa, există în structura noastră un important *sediment* de sensibilitate, care dă ghes oamenilor tineri să se facă artişti, într-un spaţiu social inapt pentru artă. Nu credem că nu se observă acestea în viaţa de zi cu zi, că nu se ştie ce se întâmplă cu scriitorii, cu sculptorii, cu pictorii şi alte asemenea îndeletniciri sufleteşti, dar vocaţia fiecăruia porunceşte, în speranţa că locul ocupat mai târziu, prin potenţial şi prin muncă, va învinge orice obstacol, orice neajuns, va învinge însăşi mediul social în care te manifeşti! Se purcede grabnic la fundamentarea acestor idealuri prin optarea pentru forme de învăţământ vocaţional. Mai târziu, asemenea crezuri furnizează masiv loturi întregi de asistaţi social şi, rareori, poziţia la care a sperat fiecare în parte are acea strălucire care să fie salvatoare în încrâncenatul întuneric dimprejur.

Nu ne puteam îndrepta atenţia asupra unui liceu de artă, fără o anumită afecţiune. Liceul de Artă „Octav Băncilă" din Iaşi asigură, chiar şi topografic, spatele filarmonicii şi teatrului din acest oraş, rămas, în mentalul colectiv, ca fiind capitala culturală a României, denumire compensatorie pentru trecerea capitalei la Bucureşti, o dată cu Unirea de la 1859. Acest liceu şi-a păstrat amplasamentul şi clădirile iniţiale, din 1949, când a fost fondat, cărora li s-au adăugat alte spaţii, care pot astăzi acoperi un necesar impresionant: 1224 de elevi.

Doamna director, prof. Dana-Luise Barnea, a răspuns întrebărilor noastre, răspunsuri pe care le vom cita în economia prezentării. Ca orice *profesionist* care nu beneficiază de o legătură directă cu subiectul despre care urmează a face consideraţii, prezentări, înainte de întâlnirea cu inter-

locutoarea mea, m-am dus la „presa vremii". N-am găsit nimic negativ, de care să mă leg în demersul pe care urma să îl fac. Destul de preocupat, mediul artistic ieşean fiindu-mi îndeajuns de familiar, am apelat la zvonistică, la norma ei de principiu. Aşa am aflat de la unii dintre artişti, câțiva fiind chiar profesori, că s-a auzit că vor fi desființate toate liceele de artă din Moldova şi că va rămâne numai unul singur, la Bacău. Nu m-am gândit că asta ar putea fi o măsură aberantă a celor pe care îi îngăduie Dumnezeu să aibă decizii în România, ci am crezut, cu umor, că ar putea să fie chiar o abilă măsură de protecție socială, că s-o fi ajuns la concluzia că România nu mai poate suporta costurile altor balerini, altor cântăreți la trombon, ori la tradiționalul nai, cuvânt autohton, căruia, datorită prea desei întrebuințări şi a vitezei de rostire, i-au căzut cratima şi sensul inițial. Doamna director a negat ipoteza desființării liceului şi cred în sinceritatea şi în argumentele domniei sale: *„Aşa ceva nu se poate întâmpla, această instituție are un rol foarte important, uneori chiar şi decisiv în formarea viitorilor oameni de artă născuți în arealul județului şi chiar al județelor învecinate. Pentru a vă face o idee, înainte de a vorbi despre rezultatele noastre, vă spuneam că, aici, învață 1224 de elevi şi lucrează 140 de profesori titulari şi 56 de colaboratori."*

Odată demontată miza de început a discuției, am încercat găsirea alteia, întrebând cam câți dintre absolvenții liceului sunt absorbiți de către operă, teatru, filarmonică, cam ce procent dintre aceştia reuşesc să fie admişi în învățământul superior. *„Fireşte, concurența este mare, noi încercăm aici să-i pregătim în aşa măsură, încât să nu aibă probleme cu admiterea în învățământul academic. În cea mai mare parte reuşim, majoritatea absolvenților noştri îşi continuă studiile începute la Liceul de Artă „Octav Băncilă". De aici încolo, este treaba fiecăruia, măsura talentului, a muncii şi a şansei fiecăruia. Academia de Arte din Iaşi oferă destul locuri care să-i motiveze*

pe absolvenții noştri. În plus, cei care studiază pictura sau cei care sunt atraşi de problematica de conservare şi restaurare a operelor de artă mai au o posibilitate –Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iaşi, are o secție cu această specializare. Nu trebuie exclusă nici preocuparea elevilor pentru alte centre universitare din țară, avem nenumărate exemple în acest sens. Mare parte dintre absolvenții care nu parcurg mai departe etapele de învățământ superior pot lucra în teatre sau opere din țară, unde sunt admişi, prin concurs. Avem mulți foşti elevi care au contracte cu instituții de profil din Bucureşti, Constanța, Galați şi din alte oraşe. Alții pot deveni profesori în specializarea pe care o au, în mediul rural sau chiar urban, după perfecționări didactice."

Am fost interesat apoi de împărțirea claselor, pe fiecare domeniu în parte, pentru a-mi face o idee despre vârsta la care cineva din România se poate înregimenta didactic într-o vocație. Aşa am aflat că „muzica se studiază de la clasa I şi până la a XII-a, arta plastică de la a V-a şi până la a XII-a, arhitectura şi designul – clasele IX-XII, arta teatrală – clasele IX-XII, iar coregrafia se studiază din clasa a IV-a şi până în ultima clasă de liceu."

Ştiind că acest gen de învățământ este unul cu adevărat special, în care majoritatea profesorilor nu pot face ore cu o clasă întreagă, ci, de multe ori, se întâlnesc cazuri în care un profesor e repartizat la un elev, situație întâlnită la studiul instrumentelor, cu precădere, am întrebat dacă oraşul Iaşi are potențial pentru a acoperi ca număr de profesori acest necesar. Nu mai vorbim despre costurile foarte ridicate ale unui astfel de învățământ. Lor li se adaugă alte costuri de materiale, de întreținere a unor săli speciale, a unor ateliere etc.

„Asta poate fi considerată o problemă, dar atât timp cât ea este rezolvată, nu mai are sens să o numim astfel, cu acel înțeles inițial. Într-adevăr, costul acestui învățământ vocațional este foarte mare pentru stat, este, după cum ați spus, un învățământ de cele mai multe ori individual, cu precădere la secțiile canto şi

instrumentală. Beneficiem de sprijinul primăriei şi al consiliului judeţean şi suntem într-un proces de reabilitare şi de reparaţii."

La sfârşit, am solicitat doamnei Barnea să ne prezinte manifestările importante în care s-a implicat liceul pe care îl conduce.

„Am avut două proiecte şcolare în cadrul programului Comenius, cu parteneri din Belgia, Italia, Germania, Suedia, Ungaria; participări la Concertul de primăvară, de la Saint Pierre les Elbeuf, în Franţa, în fiecare an; multe parteneriate locale cu Palatul Culturii, Muzeul Tehnic, Teatrul Naţional, Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, Opera Română; participări la Târgul Ofertelor Educaţionale; expoziţii de icoane, pictură, sculptură în aproape toate spaţiile consacrate, dar şi la Centrele Culturale German şi Francez. Am participat în tabere naţionale şi internaţionale de creaţie, unde am obţinut importante premii, ca exemplu amintim Clermont - Ferrand, sub egida UNESCO. La secţia de muzică avem cursuri de master-class, desfăşurate în liceu, pe diferite instrumente, cu profesori veniţi din străinătate. Acestea îmi vin în minte acum, sunt o mică parte a activităţii acestui liceu."

La ieşirea din biroul doamnei director, am văzut coridoarele liceului foarte animate, vesele, copiii treceau dintr-o sală în alta, cum trece timpul din artist în artist. Muzica de la o clasă de coregrafie mă întâmpina de după un colţ, iar zidurile se lăsaseră decorate cu multe desene, dovezi ale unui inocent univers al copilăriei, culori aprinse şi fără mult contur...

Am ieşit în strada Cuza Vodă şi am văzut că, totuşi, afară nu-i ca înăuntru, adaptare după un celebru dicton involuntar...

Tribuna Învăţământului, nr. 737 (2618), 8 - 14 martie 2004

Interviu cu Gabriel Corşoreanu, profesor de religie, Grupul Şcolar nr. 8 din Piteşti

Domnule profesor, cât de aşteptată este acum religia în şcoală? Sunt mulţi tineri care vin la biserică, dar dincolo de această realitate, cred că nu convingerea îi aduce, cu precădere, în acel spaţiu. Poate fi şi o modă, o superstiţie, inclusiv căutarea unui confort al conştiinţei, confort înţeles superficial...

Când vorbim de aşteptare, este obligatoriu să avem în vedere impactul, să-l considerăm. Iar astăzi este acelaşi impact care, probabil, a fost din totdeauna, numai că, în vremurile trecute, mentalitatea poporului era abia tangentă cu gândirea de substrat religios, ceea ce nu făcea o distincţie clară, vizibilă social, între comportamentul desacralizat, în sens modern al cuvântului, şi comportamentul autentic religios, asumat ca atare. Cu alte cuvinte, să fii religios nu era o modă şi nu te releva astfel distincţiilor sociale căutate. Un atare comportament nu ieşea în evidenţă. Acum această distincţie este precisă, păstrându-i, bineînţeles, acestui cuvânt conţinutul de relativitate.

Un sfânt părinte contemporan spunea că tot ceea ce se petrece în comportamentul părut religios al maselor seamănă cu ce se întâmplă la trecerea semaforizată a unei străzi: când se face verde, majoritatea trec imitând trecerea celor de dinaintea lor, fără să se mai asigure, la rândul lor. Într-un fel având încredere în ceilalţi. Dar, pentru ca această comparaţie a cuviosului părinte să fie înţeleasă mai în consistenţa sa, noi, românii, nefiind de mult timp familiarizaţi cu semaforul, am putea înlocui, pentru moment, viziunea cu ceea ce se întâmplă în marginea unei ape, la trecerea cârdului de oi. Nici o dobitoacă nu se încumetă să parcurgă obstacole care nu par a fi de o natură cunoscută, fa-

miliară, până când nu cade accidental sau nu este înpinsă o alta de dinaintea ei. Bineînțeles, fără să existe vreo intuiție în ceea ce priveşte adâncimea apei... Acest neajuns poate fi cu greu compensat prin capacitatea de obişnuință a animalului cu mediul natural frecventat (memorie?!) şi prin obişnuință şi încredere în păstor. Aceste salturi se fac greu, deseori sunt însoțite de spaime, pentru om – spaime ontologice. În existența respectivului fenomen nu contează nici măcar abundența de **verdeață** de pe malul celălalt.

Aveți, domnule profesor, o viziune aproape ludică şi, în aceeaşi măsură, bogată în coordonate psihologice. Dacă aş fi elev aş fi interesat să aprofundez... În plan concret, cum se deosebesc cele două tipuri de comportament?

Astăzi, comportamentul uman este mai uşor de încadrat, este mult mai evident, având toată libertatea de manifestare. Pe de altă parte, credința nu mai poate fi observată decât la cei foarte inteligenți, care şi-o asumă şi o înțeleg, şi la cei proşti, care o intuiesc, în principal. Cei din urmă, fiind uneori la fel de profunzi ca şi cei dintâi. Trebuie făcută o precizare, atât pentru prudența mea cât şi pentru confortul unor cititori: când am spus „prost” am avut în vedere, în primul rând, gingăşia şi nevinovăția cuvântului.

Cum apreciați implicarea Bisericii Ortodoxe Române, evident, prin reprezentanta ei teritorială – Episcopia Argeşului şi Muscelului, în procesul de învățământ local?

Spre surprinderea mea, Prea Sfințitul Calinic a fost foarte interesat de tot ce se întâmplă în județul Argeş cu predarea religiei în şcoală, participând, nu oricum, ci personal, la cercuri pedagogice, propunând teme şi discuții. Nu cred că mulți ierarhi se coboară din înălțimea rangurilor oficiale, pentru a afla direct situația pregătirii elevilor,

cât şi nivelul de pregătire al profesorilor care le-ar putea călăuzi convingerile.

Predaţi religie la un grup şcolar în Piteşti. Aveţi eficienţă? Călăuziţi, întăriţi credinţa, faceţi convertiri?

Nu. Nu îmi propun aşa ceva, decât în subsidiar, ca efect şi poate ca principiu, dacă nu este mult spus şi ne rămâne astfel loc pentru puţină smerenie...

Atunci sunteţi un provocator!...

Da, într-adevăr, eu provoc dezbaterea asupra necesităţii dumnezeirii în lume, în toate aspectele vieţii, plecând de la componenta ei empirică şi de la potenţialele beneficii imediate ale credinţei. Le spun deseori elevilor că nimeni nu te poate obliga să crezi în ceva, nici în Biserică, nici în viaţa de apoi, nici chiar în Dumnezeu, deşi acestea nu sunt atât de distincte precum ne par nouă, ci stau la comun. Nici chiar Dumnezeu nu te obligă să I te supui astfel. Ce spun acum e chiar banal, dar banalul este de bază în asimilare, verificat..., prezent în viaţa de zi cu zi. Opţiunea fiecăruia este măsură în definitivarea sinelui fiecăruia. Eu doar stimulez tendinţa fiinţială a elevului către un răspuns la problema existenţei lui Dumnezeu, răspuns care, la început, poate să fie nesigur, fie într-un sens, fie în celălalt.

Îmi scuzaţi curiozitatea, sunteţi şi preot?

Nu, deşi ar cam trebui să fiu...

Vorbeaţi despre răspuns... Cu dumneavoastră cum s-a întâmplat? Aţi ajuns la aceste convingeri prin educaţie familială, prin preocupări livreşti sau prin experienţă personală?

Parcursul spiritual se întâmplă rar. În plus, este şi greu să-i găsim premise într-un singur aspect dintre cele enumerate. Dacă doriţi un răspuns teologic, vă spun că omul

nu cade într-un gol neutru, ci în experienţa binelui şi a răului. Personal, consider că preponderenţa este conţinută în experienţă. Experienţa ţine de ochii trupeşti, ducând către lumina care hrăneşte ochii duhovniceşti. Dar de experienţă ne folosim în viaţa de zi cu zi cei mai mulţi dintre noi. Excepţie fac genialii, printre care, din acest punct de vedere, sunt şi proştii. La ambele dispoziţii de receptare a lumii şi a vieţii nu este necesară o experienţă consistentă, convingerile decurg din intuiţie.

Din această perspectivă a dumneavoastră, pe care o găsesc cel puţin... provocatoare, care este diferenţa dintre cele două calităţi religioase?

Geniile iau în calcul inclusiv experienţa profană, pe care şi-o subsumează valorificându-şi-o, pe când proştii nici măcar nu sunt interesaţi. La ceea ce ajung ei, ajung prin propriile calităţi sufleteşti.

În realitate, fiecare om are o predispoziţie religioasă, pe care şi-o cultivă sau nu, care este sau nu stimulată. Cel mai adesea, stimularea fiind din exterior. Ce forme ia aceasta în ceea ce-i priveşte pe elevii actualei generaţii, este vizibilă?

E greu de dat un asemenea răspuns, dacă e sau nu vizibilă. Am în vedere aici pe cei care nu cunosc mai nimic din credinţa ortodoxă, cum sunt elevii despre care mă întrebaţi. Pe lângă asta, datorită vârstei fragede, încă nu pot avea nici convingeri care să fie verificate şi, mai apoi, să fie vizibile în comportament. Unul dintre motive este dictat de complexul de inferioritate pe care-l aduce cu sine credinţa în Dumnezeu. Fără a putea argumenta, fără forţa de a fi clari şi convingători, ei, cei presupus credincioşi, simt un disconfort în grupul din care fac parte. În acelaşi timp, majoritatea recunosc existenţa lui Dumnezeu la nivel declara-

tiv, dar El nu este lăsat să fie prezent şi în interiorul lor, pentru că percepția între Bine şi Rău nu este încă precizată şi conştientizată prin efect.

Se odihneşte diavolul în atingerile dintr-o discotecă, de pildă? Puteți să răspundeți ajutându-vă de experiența personală, de amintiri sau folosind idei pe care le veți fi găsit în literatura religioasă...

La nivel popular se bănuieşte că discoteca este spațiul de manifestare şi de corupere al diavolului. Însă în literatura religioasă găsim cu totul altceva: indiferent de loc, dacă e biserică sau discotecă, diavolul poate fi la fel de prezent, chiar mai prezent în biserică, pentru că acolo are de luptat mai mult. La discotecă merge să se recreeze... Într-adevăr, casa lui Dumnezeu este biserica şi casa diavolului este discoteca, iar dansul nu are nimic rău în el din punct de vedere moral, ci rău este scopul pentru care este practicat, un scop despărțitor...

De unde vine această alergare înspre sexualitate, care de multe ori are forma unei spaime?

Cum de mi-ați adresat această întrebare? Din amintiri sau din lecturi? Teologic, vine din frica de moarte, pervertită în căutarea plăcerii la îndemână.

Rânduiala pe care o are Biserica, posturi, alte înfrânări, abstinență, nu poate fi percepută, atât în rândul tinerilor cât şi în cel al neinițiaților, ca fiind una anacronică şi retrogradă?

Vă voi da două răspunsuri. Unul este din perspectivă rațională, care, în înțelesul de retrograd, îşi are chiar sursa în divinitate, înapoi la Hristos, şi alt răspuns este teologic, pe care vi-l pot da numai printr-o minimă nuanțare a răspunsului inițial, cel rațional... Pe de altă parte, dintr-un punct de vedere detaşat de planul religios, este firesc ca o

minte lipsita de argumentul credinței să conceapă ca fiind nefirească satisfacerea unei dorințe personale, atât de stringente... Dacă doriți un răspuns şi mai consistent, se poate spune ca argumentul dorinței de a-ți satisface poftele este chiar setea de extaz, căutat spre a fi împlinit într-o dragoste împărtăşită total, fără a se şti că aceasta se poate împlini numai în Dumnezeu. Drept reacție, avem preocuparea omului neştiutor în a-şi împlini iubirile în iubiri consumate imediat.

Aceste „iubiri" ale neştiutorilor, ziceți dumneavoastră, nu sunt împlinite de fapt în ei înşişi? Doar atât?!

Dacă am înțeles bine întrebarea, consider că acest „consum", în interpretarea teologică este doar material, care, din păcate, nu aduce râvnita împlinire, ci, surprinzător, contrariul ei. Aşa se face că răspunsul Mântuitorului, pe care l-a dat desfrânatei, a fost: „Iertate îți sunt păcatele căci mult ai iubit."

Acest citat face referire la consistența căinței, implicit la iubirea pentru Dumnezeu, nu la „iubirea" din timpul desfrânării.

Desigur că aşa este.

Cum vedeți înțelesul pe care şi l-au însuşit eronat masele?

În cruce...

Literatorul, nr. 15 (21), 23 -29 aprilie 2004

Interviu cu domnul Corneliu Zeana, preşedintele secţiunii române a Mişcării Europene

Ce reprezintă organizaţia pe care o conduceţi, ce importanţă are ea şi ce importanţă i se dă în România?

Mişcarea Europeană este o organizaţie apolitică, în sensul că nu promovează politica unui partid anume, obiectivul ei este unificarea europeană, în manieră federală. Uniunea Europeană de astăzi nu este decât o etapă, una ireversibilă, pe această cale a constituirii unei Europe puternice. După Primul Război Mondial, Europa, în ansamblul ei, devenise o putere marginală. Al Doilea Război Mondial a accentuat această tendinţă de pierdere de forţă şi prestigiu. Nu guvernele au făcut şi fac unificarea europeană, nici popoarele, într-un elan de tip revoluţionar. Iniţiatorul şi, în acelaşi timp, strategul Uniunii Europene este Mişcarea Europeană. Ea a grupat, de-a lungul timpului, oameni cu o viziune puternică, adevăraţi vizionari, dublaţi de o remarcabilă voinţă şi energie, care au avut şansa ca, imediat după terminarea primei conflagraţii mondiale, să ocupe funcţiile cheie, acest fapt permiţându-le demararea procesului despre care am vorbit mai înainte.

Vă referiţi la iniţiatori propriu-zişi ai acestei viziuni, consacraţi în timpurile revoluţionare şi de mare efervescenţă ideologică de la jumătatea secolului al XIX-lea sau la cei ulteriori, care au pus în practică aspiraţiile lor, în proiecte cu desfăşurare exactă în timp şi în spaţiu, în acele prime documente ale unei Uniuni Europene incipiente?

Într-adevăr, cu referire la începutul secolului al XIX-lea, putem să-l menţionăm pe Giuseppe Mazzini, de la noi pe Aurel Popovici, dar foarte mulţi dintre cei implicaţi în eveni-

mentele revoluționare de la 1848, din întreaga Europă, pot să fie amintiți aici.

Pe de altă parte, la 9 mai 1948, s-a ținut, la Haga, Congresul Constitutiv al Mişcării Europene, prezidat de către Wiston Churchill. Aici s-au constituit comitetele naționale ale Mişcării Europene, cuprinzând inclusiv statele căzute sub ocupație sovietică. Comitetul român a avut, ca figuri mai proeminente, pe George Ciorănescu preşedinte, Grigore Gafencu, Gabriel Bădărău şi alții. Cei care au realizat primele nuclee unificatoare ale Europei, începând cu notoria Comunitate Europeană a Oțelului şi Cărbunelui, au fost Jean Monnet, Robert Scumann, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, Altiero Spinelli, cuprinzând, în principal, țări ca Franța, Germania, Italia, Benelux.

Acestea îşi protejau interesele față de America? Şi acum există o astfel de reprezentare a rolului Uniunii Europene, evident, dintre multe altele.

La sfârşitul celui de-Al Doilea Război Mondial, Europa era complet distrusă. Nu mă refer numai la capacitățile de producție, dar şi oraşe întregi, în special Germania. Interesele europenilor trebuiau protejate atunci nu față de americani, ci față de pericolul renaşterii statelor naționale de dinainte de război, ceea ce ar fi însemnat, în germene, primejdia unui nou război european fratricid. Erau multe tensiuni, multe polițe de plătit…

Mişcarea Europeană doreşte renaşterea națiunilor în cadrul unei uniuni puternice, a cărei deviză este acea unitate în diversitate. Un aspect esențial este astfel spiritualizarea granițelor, care nu mai pot fi recunoscute fizic. Nu sunt grăniceri, nu sunt puncte de vamă, nici un fel de delimitări vizibile. Unificarea a început treptat, Mişcarea Europeană a elaborat planuri şi termene de implementare.

Încă de atunci, din 1948, Europa Unită, ca proiecție, cuprindea şi statele estice, rămase după Cortina de fier… Acest lucru se ştie mai puțin.

Bineînțeles că Europa a fost gândită încă de la început ca unitară, țările din blocul comunist fiind reprezentate, în majoritatea lor, de către comitete naționale în exil, care erau nuclee ale unor guverne în exil. Inclusiv în acest mod era menținută vigilența Europei vestice asupra țărilor înstrăinate. George Ciorănescu se şi adresa deseori românilor cu ajutorul postului Europa Liberă. Printre cele mai active comitete în exil, au fost comitetele celor trei state baltice, unde ocupația sovietică a fost extrem de dură, de violentă la adresa identității naționale, desnaționalizantă. Acestor comitete le revine un foarte important rol în integrarea Lituaniei, Letoniei şi Estoniei în familia europeană şi, inițial, grăbitei scindări de Moscova, imediat ce s-a putut acest lucru.

Ca exemplu, cu totul întâmplător, se ştia şi despre România că va fi parte componentă a Europei unite. Cu toate acestea, parcursul integrării este foarte anevoios, întârziat…

Aşa merg lucrurile, în general, la noi. Dar, în ceea ce priveşte acest aspect, sunt importante forțe interne care nu-şi doresc aderarea, care o întârzie cât se poate de mult, interesate, financiar, în primul rând, în a-şi păstra pârghiile şi sursele de venit pe care şi le-au creat cu ajutorul puterii politice, confundându-se, într-o bună măsură cu aceasta. În spatele declarațiilor, este, în bună măsură, dorința amânării.

Românii au avut o contribuție importantă şi în cristalizarea strategiei unificatoare.

Dacă s-a urmărit acest proiect extrem de amplu, în tot acest timp, din 1948 încoace, putem considera prăbuşirea comunismului ca fiind un factor favorizant al Uniunii Europene, în sensul că acest sistem social a căzut, s-a dezintegrat, şi pentru ca Uniunea Euro-

peană să existe în geografia dorită, să aibă toate acele state parte de o altă integrare?

Nu neapărat în mod special, evident că o legătură există, dar comunismul a căzut, în primul rând, şi datorită viciilor interne ale sistemului. Alte cauze, presiuni exterioare, economice, în principal, politice, militare, U. R. S. S. pierzând războiul spaţial, acea „cursă a înarmărilor". Epuizaţi, au cedat, trebuind, pentru a supravieţui, să facă schimbări.

Câtă atenţie i se dă, în România, acestui organism, Mişcarea Europeană?

România este singura fostă ţară comunistă în care Mişcarea Europeană nu este sprijinită de către oficialităţi, ea fiind nevoită să lucreze în manieră independentă, păgubitor pentru interesele românilor. De pildă, în Ungaria, Josef Antall, premier dar şi preşedinte al secţiunii ungare a Mişcării Europene, a sprijinit activitatea acesteia cu fonduri importante, organizând încă din 1991 un Congres al Mişcării Europene internaţionale, găzduit, generos, în Palatul Parlamentului Ungariei. Pe durata desfăşurării sale, legislativul ţării vecine şi-a suspendat activitatea. Alt exemplu: în Macedonia, Mişcarea Europeană are, de asemenea, un important sprijin din partea autorităţilor statului. În urmă cu doi ani, am fost invitat de către colegii din această ţară la o dezbatere de profil. Ministerul Afacerilor Externe al Macedoniei a suportat toate costurile reuniunii. Alte ţării, de pildă Bulgaria şi Croaţia, îşi trimit ca ambasadori la Bruxelles pe înşişi preşedinţii Mişcării Europene de acolo. România nu-şi plăteşte nici măcar cotizaţia anuală în valoare de 2000 Euro. Această situaţie este scandaloasă şi ridicolă în acelaşi timp, necunoscută, însă, populaţiei. În schimb, se cunosc prea bine parte din sumele cu care se operează la nivelul corupţiei din România. Datoriile cumulate, prin neplata acestei mici taxe, protocolare, în primul rând, au

provocat excluderea noastră din dreptul de vot în marile probleme de strategie europeană, iar strategiile de dezvoltare a Uniunii Europene nu sunt făcute de către guvernele țărilor care o compun!… Ca exemplu, inițiativa de a avea o monedă comună nu aparține vreunui stat național care să fi dorit să renunțe la moneda sa tradițională şi emblematică. Nici acum Danemarca nu a renunțat la coroana daneză. Cu mai mică sau mai mare dificultate, guvernele naționale au pus în practică strategiile elaborate de către Mişcarea Europeană. Ultimul act, născut oarecum cu forcepsul, a fost Constituția Europeană.

Mişcarea Europeană din România promovează ideea unui Parchet European care să intervină în marile afaceri de corupție, inclusiv în țările candidate, de vreme ce acestea tind să devină parte a Europei Unite. Marea corupție nu poate fi eradicată doar de către organismele naționale, iar în România este cu atât mai greu, cred că înțelegem şi de ce…

Menționați câțiva dintre omologii dumneavoastră din țările europene.

După cum ştii, fiind în trecut, preşedinte al filialei Iaşi a acestui organism, personalități ale Mişcării Europene actuale pot fi amintite: Valery Giscard d'Estaign, fost preşedinte al Mişcării Europene internaționale, acum preşedinte al Convenției Laeken, unde s-a elaborat Constituția Europeană. Actualul preşedinte este Jose Maria Gil Robles, fost preşedinte al Parlamentului European. Din Germania, preşedintele federaliştilor europeni este Jo Leinen, unul dintre vârfurile Partidului Social Democrat, aflat la guvernare. Dintre figurile mai cunoscute la noi, amintim pe Katerine la Lumiere, iar, în Germania, pe Rita Sussmut, fostă preşedintă a Bundesratului.

Ce dificultăți aveți cu această organizație în România?

Toate consiliile federale ale Mişcării Europene au sedii în clădirile Parlamentelor ţărilor gazdă sau în Parlamentul European, cazul Belgiei, fiind sub patronajul direct al ministerului integrării din acea ţară. La noi, datorită faptului că Mişcarea Europeană a rămas în afara cumetriilor politice, nimeni nu vrea să audă de ea. Ne este interzisă relaţionarea utilă cu puterea statului, contactele care ni se permit cu reprezentanţii guvernului sunt absolut formale, indiferent care ar fi acesta. Sau o altă problemă: în cadrul Mişcării Europene, funcţionează de peste o jumătate de secol Asociaţia Europeană a Cadrelor Didactice, care se bucură de o consideraţie aparte în Parlamentul European, fiind şi condusă de către un comitet central care îşi are sediul la Bruxelles. Este pentru prima dată când, la ultimele alegeri, în acest comitet, a intrat şi un reprezentant al Europei de răsărit, România având privilegiul să fie cea dintâi ţară est-europeană care are un reprezentant în acest comitet. În ciuda acestui fapt de mare importanţă, începând cu ministrul Andrei Marga, trecând prin mandatul doamnei Ecaterina Andronescu şi terminând cu actualul ministru, Athanasiu, Ministerul Educaţiei şi Cercetării a refuzat orice colaborare şi chiar relaţii profesionale cu reprezentantul acestei organizaţii în România.

Vă doresc să îndreptaţi aceste neajunsuri şi, implicit, să vi se recunoască îndreptarea lor, măcar ca gest reparatoriu târziu, în specific naţional, al tuturor eforturilor dumneavoastră de a contribui la poziţionarea României, în sfârşit, pe un traseu corect! Dar, în altă ordine de idei, aveţi cunoştinţă despre un proiect pe care îl au aromânii, pentru ca anul 2005 să fie declarat an european al aromânilor?

Da. Evident că da. În 2005 se împlinesc 100 de ani de la recunoaşterea aromânilor ca entitate naţională, printr-un edict al Imperiului Otoman. Aromânii sunt un singur popor, locuitor al Peninsulei Balcanice, care trăieşte în interiorul graniţelor

a mai multor state, reprezentând, simbolic, drama populației traco-daco-getice. Ei nu au reuşit să-şi constituie un stat propriu nici după ce Dunărea a devenit o graniță, nici după prăbuşirea Imperiului Otoman şi constituirea statelor naționale care şi-au disputat teritoriile şi chiar populațiile acestei zone extrem de efervescente.

De ce credeți că n-au reuşit, preferând, uneori, să migreze? Ce scuze le puteți aduce? Energie aveau, mulți s-au implicat în istoria statelor pe teritoriul cărora se găseau, dar niciodată ca grup, doar la nivel de individualitate.

În principal, datorită forței naționaliste excesive, exprimate de către țări ca Grecia, Bulgaria, Serbia, Albania. Acestea i-au considerat tot timpul pe aromâni un pericol la adresa statalității lor, au mers până la a-i nega ca identitate, iar, unde s-a putut, i-au exterminat în diverse forme, până la suprimări fizice. Vechimea şi originea lor au fost şi sunt considerate un inamic…

Un pericol la adresa legitimității acelor state? Vechimea, originea şi existența lor ar trebui să însemne ceva şi pentru restul românilor, cei rămaşi la nord de Dunăre, un înțeles al istoriei lor...

O altă cauză a neemancipării aromânilor a fost slăbiciunea, inconsistența delegației guvernamentale de la Bucureşti la Conferința de Pace de la Londra, în 1922, dar şi întinderea aromânilor pe un spațiu atât de vast, deşi se poate considera cu argumente precise şi cu bun simț că sunt populația cea mai veche în majoritatea acelor zone.

O populație rămasă din marea masă geto-dacică, în curs mai mult sau mai puțin de romanizare?

Da. Limba aromână este o limbă romanică, cu un important fond lexical, autentic latin…

Cred că, dacă îmi este permisă, lingvistic, această prudență, este chiar stadiul intermediar de la limba protoromână la limba română actuală, nu ştiu cât de romanizată…

Un alt motiv decisiv, al neînfăptuirii unui stat aromân, a fost distrugerea de către un paşă turc, Ali Paşa, fără avizul Sultanului de la Constantinopol, a metropolei Moscopole. Acest mare oraş, al aromânilor, ar fi putut să focalizeze, să legitimeze, după cum ai preferat tu, mai înainte, acest cuvânt, posibilitatea unei administrații şi a unei capitale.

Pe de altă parte, aromânii au fost nevoiți să migreze, în principal spre România şi spre Occident.

La Viena şi în tot spațiul european, Australia şi SUA.

Se va reuşi această inițiativă privind anul 2005?

Important este să încercăm, proporțional cu forțele de care dispunem. În organul nostru de presă, Cugetarea europeană, în ultimul număr, prezentăm această problemă şi acest proiect, pe spații ample.

Aveți alte proiecte cu specific românesc sau care să vină în sprijinul reparării unor ratări istorice ale românilor?

Noi militām pe toate căile, inclusiv în Parlamentul European, ca Republica Moldova să intre alături de România în Uniunea Europeană.

Şi nu este o piedică pentru asta continua conducere filorusă de la Chişinău, nemaivorbind de aceea a autoproclamatei Transnistrii, siniştrii oameni politici Smirnov, Maracuță…

Am convingerea că nu peste mult timp populația acelui spațiu, de netăgăduit românesc, va suferi o mutație majoră de mentalitate, vor putea fi chiar ajutați. Tendința proeuropeană urmând să prevaleze.

Într-adevăr, chiar şi în lipsa unei tendinţe româneşti… Dacă ar fi corect pentru mecanismele logicii, v-aş întreba în ce limbă se va întâmpla schimbarea şi cam câţi zeci de ani va dura. În limba rusă, poate că basarabenii nici nu au acces la mentalitate... Este un joc inteligent al ruşilor miza limbii vorbite în Republica Moldova. Ridicolul limbii moldoveneşti susţine ridicolul acestei asocieri, dintre republică şi denumirea de Moldova, de vreme ce situaţia oricum a fost creată prin forţă, facilitată de incapacitatea românilor de a se păstra pe sine şi de a-şi păstra teritoriile.

Cu privire la limbile vorbite, politica europeană este de a sprijini diversitatea, orice european trebuind să vorbească cel puţin trei limbi. Pe lângă limba maternă, trebuie cunoscută limba populaţiei majoritare sau limba populaţiei de vecinătate, precum şi una de circulaţie internaţională. Ca o curiozitate, Mişcarea Europeană şi Asociaţia Europeană a Cadrelor Didactice sunt mult mai bine sprijinite de către oficialităţile de la Chişinău decât o fac cele din România. Nu ştiu încă dacă acest sprijin este natural sau aparţine unor motive diferite…

Literatorul, nr. 33-34 (39-40), 15 septembrie 2004

Funcționarii publici guvernamentali, hărțuiți pentru a nu spune adevărul

Comisii de Disciplină în Ministerul Culturii, ca pe vremea lui Stalin

„Proces verbal de audiere". Aşa se numeşte documentul constatator al umilințelor la care sunt supuşi funcționarii Ministerului Culturii şi Cultelor (MCC) de către conducerea acestei instituții. Scopul: intimidarea celor care ar putea face publice nereguli din minister.

Cum să disciplinezi cultura? Ca în ministerul de resort din România... Concret, este vorba despre directori din MCC care îi hărțuiesc pe funcționari, căutându-le tot felul de pretexte pentru a-i sancționa într-un stil specific epocii totalitar-staliniste. Astfel, s-a inventat metoda audierii interne şi o comisie de disciplină prin care se „filtrează" activitatea celui în cauză. Dintr-o asemenea şedință lipseşte doar sintagma „duşmanul clasei muncitoare"...

Unul dintre cei aflați în cauză este consilierul Marius Marian Şolea, cunoscut atât în mediul literar, cât şi cel funcționăresc al MCC. Anul trecut, Şolea a fost unul dintre angajații ministerului care s-au ocupat de fişele celor care au aplicat pentru Programul Național pentru Subvenționarea Culturii Scrise. Probabil că asta va face şi în acest an, dar, după cum ne-a declarat, încă nu e sigur, pentru că nu i s-a întocmit „fişa postului". Însă, ce ştie cu certitudine este faptul că va lucra pentru acelaşi tip de subvenție, dar de data aceasta pentru Administrația

Fondului Cultural Național, gestionarul banilor alocați de la buget pentru 2006.

Funcționarul are dreptul să tacă

Între timp, ca scriitor şi ca simplu cetățean, Marius Marian Şolea a avut „tupeul" să critice în presă modul greoi de întocmire a fişelor de către editurile care solicită sprijin financiar. Pentru asta, superiorii săi i-au cerut lămuriri, punându-l să completeze un ridicol „Proces verbal de audiere", întocmit la 13 februarie, unde i se cere să recunoască faptul că este autorul articolelor incriminate, dacă a dat nas vreodată cu Comisia de disciplină a MCC etc. Procesul verbal a început să fie scris (completat potrivit facsimilului) la ora 11.47 şi încheiat la 11.58, practic în 9 minute, o performanță de apreciat pentru Andras Istvan Demeter, directorul Direcției Generale Creație Contemporană, Diversitate Culturală, cel care şi menționează că este autorul... interogatorului.

„Simt cum ministerul se retrage ca un organ"

Cum şi când o fi ajuns Cultura să aibă de-a face cu o Comisie de disciplină şi ce greşeli mari trebuie să faci ca să ajungi pe mâna ei? L-am întrebat direct pe „acuzat":

Gardianul: Cum poate un funcționar al MCC să ajungă în Comisia de Disciplină?

Marius Marian Şolea: Sunt foarte multe variante, ai de unde alege, tu sau cei care conduc ministerul. De pildă, în cazul meu, s-a considerat că am prejudiciat imaginea instituției cu nişte articole scrise, cu nişte declarații făcute cu ocazia unui premiu, deşi acolo eram în calitate de scriitor, nu de funcționar. Nu e o calitate născocită,

fac publicistică de vreo cincisprezece ani. De altfel, nu am spus nimic care să mă incrimineze. Din contră, ataşamentul meu faţă de instituţie rezultă chiar din lucrurile vorbite, rezultă din activitatea mea de până acum. Nu cred că Programul Naţional pentru Subvenţionarea Culturii Scrise să se fi desfăşurat vreodată în demnitatea în care s-a desfăşurat în 2005, când am răspuns direct de acesta, singur, şi pentru edituri, şi pentru publicaţiile culturale. Ştiu ce spun, cunoscând procedurile. Un merit important îl au şi cei care au făcut parte din acel juriu de analiză şi selecţie. Practic, acolo se porneşte, iar după asta începe munca.

Impresia mea este că onorabila conducere a MCC nu ar fi foarte încântată să intre cu mine în Comisia de Disciplină, preferând altfel de sancţiuni, pregătite, puse bine la punct. Se tem de o dezbatere asupra problemelor pe care le-am enunţat eu, înţelegem foarte uşor şi de ce… Asta nu face decât să mă provoace pentru a fi ireproşabil, chiar dacă totul îmi va fi de acum încolo potrivnic. Şi, cel mai rău, nu sunt înconjurat numai de oameni inteligenţi. Pentru mine este mai grav dacă nu se va da curs sesizării acestei Comisii, timpul lucrează pervers în inima oamenilor puternici, dezumanizaţi, care îşi adună lângă ei soldaţi cocoşaţi de personalitatea comandanţilor, buni pentru a le fi puse fără crâcnire în practică intenţiile, indiferent de natura acestora, de la cele economice, la cele care prepară confortul de sine, atunci când acesta este fabricat artificial, din complexe şi deznădejde, cu ajutorul comportamentului afectat al inferiorilor.

Aşadar, într-o feminitate provocată, simt cum ministerul se retrage ca un organ care şi-a terminat argumentele.

Gardianul: Şi cum crezi că se va încheia acest conflict?

M.M.Ş.: Chiar înveşmântat în adevăr, este evident că voi pierde, nu poate un om singur să învingă un sistem, nici nu văd să se asocieze cineva. Vă dau argumentele în ordinea aşteptărilor: este o perioadă în care presa are subiecte importante, iar cei care mă cunosc au nevoie de banii şi de prietenia MCC. Ceea ce pot să fac însă este numai să arăt cum trebuie să piardă un om atunci când are ceva de pierdut. Tot ceea ce se întâmplă greşit în România se întâmplă pentru că poporul nu are atitudine, este un popor areactiv, intrat într-o comă profundă. „Trăieşte" numai conectat la acest aparat de tip social, neavând nici un fel de activitate cerebrală. Această stare conține în sine miracolul sau mâna care va comuta întrerupătorul.

Deşi miza e prea mică, numai cu intervenția lui Dumnezeu aş putea ieşi învingător şi L-aş ruga pentru asta să nu se uite la păcatele mele, ci numai la dreptatea mea.

„Îmi doresc ca ei să renunțe la această hărțuire"

Gardianul: Care crezi că va fi finalul acestui scandal?

M.M.Ş.: Faptul că m-au considerat inamic este al doilea lucru ca absurditate care mi se întâmplă în viață. Îmi doresc ca ei să renunțe la această hărțuire, pentru că eu nu am să fiu de acord cu nici un fel de sancțiune, nici măcar cu o mustrare formală. Nu pot să renunț formal la adevăr, cu atât mai mult cu cât acest adevăr este al meu... Ştiu să suport consecințele unei greşeli, dar în acest caz nu am nici un fel de vină.

După asta, vom considera, împreună, care este „prejudiciul" şi îi voi apăra, dacă va fi cazul, de trei ori mai mult. Altfel, am să le facilitez accesul la miracol… Nici până astăzi nu ştiu ce i-a apucat, în fond sunt atât de simpatic… Nu am idee decât de aversiunea a două persoane şi despre un lucru mecanic întâmplat între ele, dar e prea puțin pentru ce mi se întâmplă.

Şefii din MCC, în şedințe

Victor Bădoiu, şeful Biroului Cultură Scrisă, Lectură publică şi superiorul direct al lui Marius Marian Şolea, ne-a explicat că nu intră în atribuțiile sale clarificarea acestor conflicte de muncă, ci în cele ale Serviciului Managementul Resurselor Umane. Mariana Enuş, şefa acestui serviciu, nu a fost de găsit în minister. Secretarul de stat Ioan Onisei era la Senat, Andras Demeter nu răspunde la telefoane, iar ministrul Adrian Iorgulescu a fost prins toată ziua în şedințe.

Gardianul, nr. 1138, 21 februarie 2006

Scandalul – rețetă a succesului ca formă de obținere a notorietății (provocatorism, polemică, modalitate de instaurare a noului, mascaradă etc.)

Revista *Tomis* vă invită să participați la grupajul lunii septembrie cu un articol pe această temă sau răspunzând următoarelor întrebări:

Ați fost vreodată victima unui scandal literar?
Nu.

Care au fost cele mai zgomotoase scandaluri din spațiul cultural, după 1990, în opinia dv.?

Încercarea unui grup de mici întreprinzători de a omologa nişte gâlme ca fiind sculpturi, din perioada tinereții, ale lui Constantin Brâncuşi, bazându-se pe autointitulații cercetători-specialişti-beneficiari, care erau în realitate doar nişte aspiranți la domolirea unor puternice senzații de foame, acumulate, de această dată corect, în tinerețe. În rest, au mai fost câteva, pe care, mai degrabă, le-aş numi importante. Inclusiv cel inițiat de mine la Ministerul Culturii şi Cultelor, o avertizare, mai exact, adresată celor implicați în cultura scrisă din România.

Este prima dată în viața mea când nu am fost eficient întru-un demers, adică tot ceea ce am predictat eu atunci s-a şi întâmplat până la urmă... Nu m-au susținut decât foarte puțini scriitori, cei mai mulți crezând că voi pierde, fiind singur, această dispută cu instituția la care lucrez şi că nu este preferabil să se implice, mai ales pentru că sperau că vor primi până la urmă, ca subvenție, nişte firimituri... Nu s-a întâmplat nici una, nici alta: eu nu am

pierdut, iar ei au constatat, de curând, că n-au căzut nici resturile de pe masă... Acum, domnul Nicolae Breban a deschis o listă de adeziuni, (re)semnată şi de mine, plecând de la un text intitulat ***Apel pentru salvarea culturii române vii***. Sunt până acum, 6 septembrie, 400 de oameni de cultură pe această listă, ceea ce mă face să sper că dumnealui va fi socotit mai credibil decât cel care lucrează în interiorul clădirii din care iese, ritmic, cioclul culturii române.

Numiţi câteva personaje scandaloase din sfera publică românească.

Mi-ar lua enorm să încep să înşir nume. Dacă aş alege câteva, ar trebui, pe de o parte, să stabilesc nişte criterii ale respectivului clasament, iar, pe de altă parte, ar trebui să mă explic şi nu îmi oferiţi pentru asta un spaţiu suficient. Şi nu m-aş referi în primul rând la toţi irineii, minunaţii şi mezelurile din programele de televiziune. Aş alege o pestilenţială listă de politicieni care au îngropat un popor cu destule defecte colective. Aceşti tovarăşi ai noştri, plenari în toate partidele, indiferent de gheşetful ideologic, i-au determinat pe români să descopere la nivel individual toate şmecheriile supravieţuirii, cultivându-le o ingeniozitate asemenea celei care se observă în logica viului, numai că la români aceste „adaptări" sunt neîntrerupte driblinguri în propriul teren, în urma cărora marchează foarte rar, preferând boltele şi loviturile fixe. Astfel rămânem mereu fără joc de echipă. Rog să îmi fie scuzată de către feţele subţiri concizia de tip sportiv.

Am mai spus-o şi cu o altă ocazie, de curând, fiind supărat pentru că mă obligă nişte instituţii să trăiesc mizeria românească, altoită cu metode staliniste: în 50 de

ani România a avut numai doi politicieni, Ion Iliescu şi Traian Băsescu. Numai aceştia doi au fost învingători, reuşind să copieze, fiecare în registru diferit de celălalt, românul în datele sale primare, dând senzația celui de la urnă că, votându-i pe ei, se va vota pe sine...

Alegeți trei cărți scandaloase din literatura română actuală. Motivați-vă opțiunea.

Vă rog să îmi lăsați libertatea de a nu răspunde la această întrebare! Unele sunt finanțate de la bugetul de stat...

Dețineți informații care ar putea provoca un scandal în lumea literară ? Care ar fi efectele acestuia?

Da. Procese penale.

Sunteți pro sau contra acestei forme de relaționare cu celălalt?

Depinde cine eşti şi ce reprezinți într-o astfel de relaționare, cum spuneți dumneavoastră. Dacă eşti binele sau răul. De cele mai multe ori, binele nu este sursa nici uneia dintre părți. Acesta nu se impune în urma scandalurilor, *eroismul, sfințenia* au în sine dimensiunea discreției.

Revista de cultură Tomis, nr. 438, septembrie 2006

Grave abuzuri şi nereguli la Ministerul Culturii

Domnule Marius Marian Şolea, care e statutul dvs., acum, în cadrul Ministerului Culturii şi Cultelor?

Prin această precizare, a temporalităţii, înţeleg că vă trădaţi voluntar simpatia... Făcând teologia, am fost preocupat şi de tema prezentului continuu. Astfel, încerc să o aplic la dimensiunea socială a vieţii de consilier în cadrul Biroului Cultură Scrisă, Lectură Publică... Cel puţin cât timp mai am de apărat câte ceva, până la desfiinţarea acestei structuri organizatorice a culturii scrise din România, un recent proiect de hotărâre de guvern, plecat deja din MCC, după o postare pe un site paralel celui oficial, în scopul unei aşa-zise dezbateri publice, proiect semnat de Marko Bela şi Adrian Iorgulescu. Măsura trebuie să facă parte din programul lor de guvernare... Nu ştiu exact cărui partid îi aparţine paternitatea, UDMR sau PNL, dar de semnat, îl semnează împreună.

Prin această hotărâre de guvern, culturii scrise din România îi va corespunde, organizatoric, un compartiment, care poate avea şi o singură persoană, vreo bidinea rămasă în suspensie de la lipirea afişelor electorale, iar cultura minorităţilor va avea un Serviciu... Diferenţele dintre cele două structuri le vor afla, nu peste mult timp, oamenii de cultură şi toţi cei implicaţi în această poveste, pe care îi văd fundamentând acum rezistenţa prin laşitate şi neimplicare. Vrând-nevrând, cultura minorităţilor este parte a culturii naţionale a României, măcar până la desfiinţarea noastră ca stat unitar. Dar încă de pe acum, determinaţi de un viguros vizionarism, în Ministerul Culturii şi Cultelor, Biroul corespondent culturii naţionale se desfiinţează, iar cultura minorităţilor

este/rămâne un Serviciu! Legătura dintre toate aceste întâmplări şi posturile ocupate prin concurs este curată coincidenţă.

Direcţia Generală Creaţie Contemporană, Diversitate Culturală, tot ce înseamnă cultură în România, indiferent de domeniu, este condusă de către domnul Demeter Andras Istvan. Serviciul Cultura Minorităţilor este condus, prin delegaţie, temporar, imediat după ce a venit, de către Krizbai Bela. Direcţia Relaţii Internaţionale, Reglementări Europene, Armonizare este condusă, tot prin concurs, de către acelaşi Krizbai Bela. Şeful actualului Birou Cultură Scrisă, Lectură Publică, Victor Bădoiu, venit în minister, prin concurs, simt că mă repet, are soţia ciucană de etnie maghiară. Invit cititorii curioşi sau pe cei preocupaţi de antropologie să vină la minister şi să-l afle în plenitudinea sa biologică pe acest domn Victor Bădoiu. Din acelaşi punct de vedere, ca detaliu al sugestiei, vă spun că dumnealui a avut la proba scrisă cea mai proastă lucrare dintre toţi candidaţii, cauzele fiind acum arhicunoscute în minister şi în afara lui, dar proba orală a fost fenomenală, în semantica filosofică a cuvântului, eu neputând să înţeleg până astăzi cum respectiva Comisie de concurs a reuşit să-l facă să vorbească... Nu ştiu ce arome afrodisiace s-au folosit în acea zi, încât au reuşit să-i facă să vibreze corzile vocale. Această personalitate, a cărui prestaţie scrisă a fost afişată pe uşile ministerului, vitregindu-ne însă cineva, pe unii dintre noi, de cea orală, este plimbată de o soartă fastă prin diferite instituţii ale ţării pentru a aplica nişte hotărâri ale altora. În consecinţă, bugetul Biroului corespondent culturii naţionale a fost de 0 lei în 2006. Nimeni nu a vrut să mai susţină finanţările unor evenimente de cultură româneşti.

Sunt convins că aceia care pun sulurile de hârtie igienică în Ministerul Culturii şi Cultelor sunt români. Ceilalţi nu contează, pentru că îşi înghit continuu existenţa, au o serie întreagă de motive care îi fac să accepte tot ceea ce trăiesc...

Care este situaţia revistelor culturale din Bucureşti şi din provincie, în acest moment, având în vedere declaraţiile făcute la decernarea premiilor Revistei Luceafărul?

Tot ceea ce am declarat în ianuarie 2006 s-a împlinit punct cu punct, integral, de parcă aş fi participat eu însumi la scrierea destinului culturii scrise. Pentru ce am spus atunci au vrut să mă bage în Comisia de disciplină a ministerului. Nu s-a mai întâmplat acest lucru absurd, pentru că, în ultimul moment, au fost unii mai inteligenţi care au înţeles că acolo, ringul fiind prea mic, urma să îi calc în picioare pe cei care ar fi îndrăznit să mă acuze că spun adevărul. Aceste situaţii sunt foarte riscante pentru preopinenţii care nu-şi sesizează adevăraţii inamici, iar eu ştiu să fac respectiva distincţie şi am reacţii în consecinţă. Dacă asculta cineva ceea ce spuneam atunci, nu s-ar fi întâmplat nimic din dezastrul care este acum. Apelul domnului Nicolae Breban, semnat de 700 de oameni de cultură, cât şi Protestul Uniunii Scriitorilor, au fost doar consecinţe ale unor constatări.

Revistele din Bucureşti nu-şi vor înceta apariţiile, aici este un alt tip de relaţionare. Inclusiv conceptul grupurilor de interese, nu mă pricep foarte bine, bănuiesc că este doar un concept, are o materializare mult mai eficientă în Bucureşti. Vizibilitatea este diferită. Problema subvenţiei este, cu precădere, a revistelor din provincie. Dacă unii politicieni sau instituţii din Bucureşti ajung la concluzia că este normal să dai bani şi pentru cultură, acest

lucru se întâmplă mai rar în provincie. Inclusiv datele difuzării sunt diferite, implicit a potențialului venit. Şi publicitatea are costuri diferite, tot în favoarea celor din capitală. Mai sunt multe alte aspecte, nu este locul aici pentru o analiză completă. Nu doresc să argumentez eu de ce trebuie să existe într-o țară reviste de cultură... Am în vedere cel puțin un aspect pe care îl enunț acum: revistele din provincie sunt în acele oraşe singurele locuri unde se mai face cultură, fără a discuta aici şi performanța acesteia, aşa încât tinerii care au respectiva disponibilitate îşi găsesc, la începutul devenirii lor, un spațiu de comunicare, de dialog, în care pot încerca o ameliorare, condiția oricărui proiect. În acele redacții, există oameni care îi pot îndruma. Altfel, barul, discoteca, golăneala şi tot ceea ce ține de consumismul personal, egoist, ne vor domina într-un procent mult mai apăsător ca acum, din simplul motiv că vor fi tot mai puțini aceia care înțeleg ce se întâmplă cu ei, tot mai puțini aceia care vor gândi şi vor emite soluții, idei. Românilor le-a trebuit mereu cineva care să le spună sau să le arate realitatea.

Care este sistemul acordării subvențiilor pentru cultura scrisă, în acest moment?

În prezent, printr-o ordonanță de urgență din ianuarie 2006, subvenția culturii scrise, şi pentru publicații culturale, şi pentru titlurile de carte, a fost trecută la Administrația Fondului Cultural Național, o instituție subordonată Ministerului Culturii şi Cultelor. O hotărâre absolut aiuristică, acest cuvânt conținând în sine toată buna cuviință şi toată indulgența posibile. Această instituție, înființată, deşi corect, în grabă, conform normelor din Uniunea Europeană, vechiul nostru mimetism, prin care îi facem pe stăpânii momentului istoric să creadă că

suntem aşa cum ne doresc ei, nu putea să aibă rezultate corecte, în favoarea celor pentru care există. În primul rând, oamenii care au fost aduşi acolo... Fără habar de ceea ce înseamnă fenomenul, de proiectul editorial al acestor reviste, de importanța culturală a celor care scriu în ele. S-au inventat nişte posturi şi apoi s-au inventat nişte persoane fără identitate culturală, care să le ocupe. Criteriul fidelității de partid a dominat orice gândire care ar fi trebuit să facă referiri la scopul propriu-zis al acestei instituții care nu are alt rol în afara celui de arbitraj. Fireşte, AFCN trebuie să existe cel puțin pentru că aşa este în unele țări europene, dar justificarea lui e corectă pentru proiectele mari. O editură care vine cu o carte la subvenție nu are ce căuta la AFCN. Subvenția Culturii Scrise trebuia să rămână la Ministerul Culturii. AFCN a îngreunat şi mai mult procedura acordării acesteia, nu a îmbunătățit cu nimic relația editor-finanțator. Nu au oameni pregătiți pentru aşa ceva. Sunt nişte adunați de pe oriunde. Iar din Comisiile de la AFCN fac parte nişte inexistenți în cultura română, cu două excepții pe care nu le pronunț, nedorind ca numele dumnealor să rămână asociate cu neica-nimeni, fiind eu mai grijuliu decât au fost ei înşişi... În plus, procedura contabilă va fi făcută tot la Ministerul Culturii, de aceleaşi funcționare. Dacă luăm în calcul şi faptul că angajații AFCN muncesc..., deci au salarii din bani publici, care mai este şmecheria schimbării? Descentralizarea prin afectarea a ceea ce vrem să descentralizăm şi fuga de responsabilitatea împărțirii acestor bani. Principiul descoperit de MCC – dacă nu mai avem activitate în acest domeniu, nu mai avem nici înjurăturile specifice domeniului... Această inteligență nu ar trebui să corespundă unor oameni cu funcție de ministru, secretar de stat etc. Pentru că tot ve-

ni vorba, trebuie spus că Ioan Onisei, secretarul de stat căruia îi corespunde, prin fişa postului, cultura scrisă, a fost singurul care s-a opus plecării subvenției din MCC şi pasării ei, cu toate scandalurile specifice, la AFCN. Numai că dumnealui a plecat în decembrie 2005 în Nigeria, chestiune de francofonie, şi când s-a întors, bronzat şi puțin gripat, virus luat pe traseul Otopeni – Şoseaua Kiseleff nr. 30, subvențiile erau deja transferate la AFCN în textul ordonanței din ianuarie 2006... Mi-a explicat pe scurt cum a stat situația, iar eu am înțeles imediat, nedezamăgindu-l cu nimic. În afară de faptul de a şti că dumnealui nu îi era frică de scandaluri/ dezbateri/ dialoguri cu nemulțumiții, îmi aduc aminte că subvențiile din 2005, şi reviste, şi edituri, au fost făcute numai de mine, fără să am nici măcar un singur articol împotrivă, record național, deşi domeniul este foarte sensibil… Adică, tocmai în momentul în care am arătat, cel puțin din mândrie, că se poate, ministerul şi-a sacrificat activitatea/existența. Întocmai ca sinucigaşul care vrea să aibă linişte, dându-şi sufletul unui diavol pe care îl face să aibă legătură cu el, creând un raport, instituțional, de subordonare…

Se pot produce ilegalități?

Ilegalități se pot produce peste tot, nu trebuie să înființezi încă o instituție pentru acest lucru. Şi nici nu cred că trebuie să ne punem această problemă în România. Aici, numai ce nu există nu este ilegal. Dar, fireşte, pot să nici nu se producă. Mai degrabă, am vorbi despre corectitudinea acordării unor sume. Nu are sens să vă spun cine a primit şi cine nu a primit. Informația este depăşită în acest moment. Pe de altă parte, cei care ar fi interesați de o asemenea discuție ştiu deja listele. La noi, pentru a-i

da cuiva o circulaţie rapidă, pentru a face ca un lucru să fie cunoscut, trebuie să îl pui pe o listă...

Am să exemplific doar nişte neconcordanţe între publicaţiile culturale care au primit finanţare, între punctajul obţinut la marea bacalaureală de la AFCN şi sume. De pildă, Revista *Martor* a obţinut media 93.6 şi a primit 55 de milioane. Revista *Arhitectura*, revistă de cultură scrisă..., media 93, mai mică, a primi 288 de milioane! *Historical Yearbook*, media 88, suma 29 de milioane. Revista *Memoria*, media 87, imediat sub *Yearbook*, a primit 113 milioane. *Viaţa Românească*, media 83.8, a primit 39 de milioane. *Vatra*, 82.6, şi *Arca*, 82.2, au primit 157 de milioane, respectiv 87... Vă pot da şi alte asemenea exemple, fără a mă pronunţa în legătură cu valoarea proiectului editorial al acestor reviste, extrem de diferit între ele, ca să nu iscăm discuţii, nu caut pricini de scandal... Chiar şi *Luceafărul Copiilor*, media 80.4, a obţinut mai mulţi bani ca *Revista Istorica*, medie superioară, 85.5. Aceste combinaţii par un rezultat între efectul gândirii din acele Comisii de la AFCN, am să vorbesc curând şi despre componenţa lor, şi o tragere la sorţi, asemenea celor de la UEFA...

Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 37 (260),
13-19 octombrie 2006

II

Ce se întâmplă acum în cadrul Biroului Cultură Scrisă, Lectură Publică din cadrul MCC?

Săptămâna trecută, exact în ziua în care apărea prima parte a acestui interviu, domnul Demeter Andras Istvan, director general în Ministerul Culturii şi Cultelor, a convocat o şedinţă extraordinară în care a ţinut să mă pună la punct în faţa colectivului oamenilor muncii, un hobby mai vechi, despre care au vorbit în presă inclusiv foştii săi colegi/subalterni de etnie maghiară, actori ai Teatrului Maghiar de Stat din Timişoara. Conform celor declarate de ei într-un material din Suplimentul de Cultură, îi punea, postrevoluţionar, să îşi facă autocritica. În cazul meu, a fost ceva în legătură cu o aiureală petrecută în birou şi care, fireşte, avea legătură tot cu Victor Bădoiu, eminent bursier Soros, intelectual care aduce un mare prestigiu atât acestei burse, cât şi Ministerului Culturii şi Cultelor, adus aici pentru a semna cu nume românesc, în scopul de a camufla, cel puţin la prima mână, intenţiile, propunerile şi hotărârile care se vor lua în timpul directoratului general al UDMR.

Şi primele acte decise de Victor Bădoiu de la aducerea lui, ca şef de Birou, în principala instituţie de administraţie culturală a ţării, au fost un referat mincinos, jalnic şi jegos împotriva mea, doar pentru că eu nu acceptasem să cad într-o cursă, refuzând să suplimentez banii decontaţi unei edituri, sumă hotărâtă de către specialiştii contabili ai ministerului, suplimentare care este în atribuţia ministrului sau a celui care îşi asumă gestul, invocând câte ceva… Destul de ciudat, nu a mai cerut nimeni apoi să intre chiar Victor Bădoiu în Comisia de Discipli-

nă pentru că îmi solicitase un lucru ilegal, dus de el însuşi la capăt, printr-un calcul matematic, devenit legal prin competenţa funcţiei sale sau pentru denunţul pe care îl socotesc şi acum calomnios! Doreau să fiu dat afară pentru că eram cel care dorea să respecte legea! Altădată, şi am înaintat o notă ministrului în acest sens, mă obliga să-mi trec ore suplimentare false, punându-mă să-mi inventez activităţi pe care nimeni din birou nu le are. Direcţia noastră este singura care are condică, şi orele suplimentare trebuie trecute acolo, aprobate, pentru a ştii cine îţi este stăpânul, altora li se dă pur şi simplu, formalitatea este păstrată în condiţia ei, necesară doar actelor contabile. Fireşte, ambele variante sunt greşite. Proporţional salariului meu, aceste ore suplimentare, pontate dublu, sâmbăta şi duminica, ar însemna 140 RON. Aceleaşi ore înseamnă pentru ei de la 6-700 RON în sus. Evident, nimeni nu le face, este doar cutuma ministerului, justificată prin expresia „compensarea salariilor mici ale funcţionarilor". În realitate, este forma oficială de corupţie, de însuşire nemeritată a banilor publici, la grămadă, şefi şi subalterni, grămada având o consistenţă pentru unii şi o alta pentru executanţi. Asta e România care trebuie iubită necondiţionat, învingând ruşinea contemporană acestei iubiri…

Spre marea mea dezamăgire, când a început scandalul, am rezerve faţă de acest cuvânt, dar altfel, din păcate, nu pot să îi spun, le-a convenit atunci, conjunctural, şi etnicilor mei români să fiu sancţionat, din simplul motiv că eu nu puteam să fiu coparticipativ la ilegalităţi, nu eram de-al lor…

Pentru achiziţiile instituţiei sunt necesare mai multe semnături, cineva care să se ocupe de proceduri, propuneri, note de fundamentare, cineva care să fie în tot felul

de Comisii care în realitate nu negociază cu nimeni nimic, care să falsifice date, acte… Prin maniera de control a ultimilor ani, Curtea de Conturi a României a devenit subordonată Direcției Buget Finanțe, Dezvoltare. Ca să nu le deconspire hoțiile şi ilegalitățile, le dă timp să îşi refacă actele contabile, pe care le cer din nou după câteva luni… Iar la solicitarea Revistei Capital, preşedintele Curții, într-un interviu, îi spunea seniorului editor care scrisese despre o anumită achiziție că „am şi eu familie, am şi eu copii". Emoționantă declarația statului de drept! Pe de altă parte, eu însumi am sesizat inspectorii repartizați ministerului, e adevărat, fără a avea şi dovada scrisă în acest sens, iar dumnealor au alergat în aceeaşi zi la Buget pentru a mă pârî conducerii reale a ministerului…

La începutul scandalului, unii dintre şefii MCC nu doreau să fie criticați, mai precis proiectele lor, deşi dreptatea era a mea şi atunci, tot aşa cum este şi în prezent. Erau toți ahtiați după o tăcere nocturnă, poate că umblau unii după alții pe vârfuri cu sacii goi în spinare. Probabil că s-au mai schimbat lucrurile, prin nişte demisii, aştept cu nerăbdare confirmarea acestei impresii personale şi convingerea că ministerul va fi condus de bărbați, în sensul unei anumite demnități a cuvântului. Sper să nu fie doar o impresie care îşi are sursa în ceea ce mi-aş dori eu. Cel puțin într-un caz ştiu că este aşa. În ianuarie, pur şi simplu nu vroiau ca măsurile, pe care le hotărâseră prin ordonanța trecută în pripă, prin legea de abilitare a Guvernului, numărul 404 din 27 decembrie 2005, să fie considerate greşite chiar de către un funcționar din subordine, înainte ca ele să-şi producă efectul nociv. Antipatie, mândrie şi orgolii prosteşti… Conducerea de atunci a ministerului prefera şi avea încredere în

papagali şi în progenituri făcute din materiale moi, care la cea mai mică temperatură se îndoaie şi cad cu nasul în fundul şi în pantalonii şefilor. Acest tip uman la îndemână, în majoritatea cazurilor oameni ratați definitiv caracterial, sunt ținuți aproape pentru a da cu ciocul, în sensurile consacrate. Este calitatea lor de bază în angrenajul unei echipe, din asta îşi câştigă pâinea, aşa îşi consolidează cariera profesională şi niciodată nu vor putea să apere pe nimeni. Născuți să fie slugi. De regulă, aceştia sunt şi supuşi prostiei, pentru că inteligența cere după sine demnitate. Caracterul respectiv nu e greu de identificat la nivel individual, poate să o facă oricine doreşte prin simpla verificare a centralizatorului cu cei care au primit prime trimestriale, salarii de merit, delegații în afara țării, aprobări la cursurile de perfecționare, obligatorii, la limita minimă, pentru funcționarii publici. Cereți lista acestor premieri şi îi veți afla acolo pe toți, cu numele lor chircite. Posibil să fie şi vreunul harnic, dar toți reprezintă anturajul puterii, nu obligatoriu onest. Deşi aceşti preferați sunt plătiți pentru serviciile lor de fidelitate din bani publici, nu sunt arătați contribuabilului. Nu a vrut nimeni să facă publice aceste nume performante. Să poată să fie un model de urmat... Îmi permit să acuz pentru că stau foarte bine şi la acest capitol, niciodată nu mi-a fost aprobată de către Albertina Năstase, pe care o cred Il capo di tutti capi în acel minister, din cu totul alte motive, o cerere pentru astfel de cursuri, am dovezile materiale ale respectivelor refuzuri. Anul trecut, împreună cu o colegă, chiar am participat la un astfel de curs, fără a implica costuri de masă şi cazare, desfăşurat în Bucureşti, dar ministerul a refuzat să achite până la urmă contravaloarea lui… Mai am răbdare doar până la finalul acestui an, după care am să fac nişte împrumu-

turi la bancă pentru a mi le plăti singur, de pe poziția ultimei trepte de salarizare acest lucru nefiind posibil.

De altfel, tot cu prilejul acestei ședințe de joi a fost bine salutată de către domnul director revenirea lui Victor Bădoiu în terenul de joc, aflat continuu în concediu medical, încă de la jumătatea lunii august, având o boală asemănătoare cu a fotbaliştilor, dacă tot a fost cercetător în sport… Doar pentru că perioada lor de retragere a coincis, am să îl întreb pe Mirel Rădoi care ar putea să fie posibilitățile unei refaceri rapide. Sper să treacă peste faptul că eu sunt suporter al Universității Craiova şi să îmi acorde tot sprijinul. Asta dacă nu este cumva o altă cauză, aşa cum cred colegii mei de birou, eu nepricepându-mă deloc la anamneze, cum că apa pe care o are Victor Bădoiu la genunchi este tocmai apa pe care dumnealui o transportă zilnic acasă, într-o sticlă de suc, de pe holurile ministerului… Asta după ce, conform propriei mărturisiri, trebuia să bea minimum doi litri pe zi, aşa auzise că fac manechinele şi e bine şi pentru sănătate, aspirație ratată. Să nu îmi spuneți că nu e relevant pentru tema acestui interviu…

Provocat de o remarcă a consilierului superior Gabriel-Florin Matei, domnul director îi spunea teatral, pentru manipularea publicul susținător, căruia numai un primar simț al ridicolului nu-i permite să fie şi aplaudac, domnului Bădoiu: „Victore, vezi şi tu, nu s-a schimbat nimic, tot ăştia sunt oamenii." Iar Bădoiu dădea alert din cap, în semn că vede…

Pe vremea când Victor Bădoiu îşi putea băga fără nici un disconfort picioarele în orice vroia, a semnat, ca şef de birou, şi o autosesizare prin care se cerea trimiterea mea în Comisia de Disciplină a ministerului, cu scopul înlăturării din instituție, pentru a duce la îndeplinire,

cel mai probabil, țelurile UDMR în ceea ce înseamnă cultura națională a României, că doar de asta sunt acolo acum, de asta au câştigat concursuri de directori, Agenția Națională a Funcționarilor Publici fiind acum condusă de către Birtalan Jozsef, fost director economic al UDMR. Ca oameni de stat, membrii partidelor româneşti au prioritar proiecte personale, membrii UDMR au prioritar proiecte de grup, antistatale şi anticonstituționale. Dar guvernarea României se face laolaltă! Ei ocupă, ca într-un joc de şah, locuri strategice, nu atât de vizibile şi expuse scandalurilor politice, îşi consolidează la nivel central şi în teritoriu pozițiile şi joacă un joc, într-o întrecere politică, cu nişte competitori care moțăie. Sunt interesați numai ca aceste lucruri să nu se vadă, nici să nu se audă, deocamdată. Toată admirația! Dar să fiu lăsat să mă apăr, să mă opun măcar cu un cuvânt, corespondent datoriei de a-mi apăra credința, neamul, identitatea şi cultura. Astfel îi voi apăra inclusiv pe cei cărora le este frică să o facă ei înşişi. Ca nu cumva să fie disonanți față de contemporaneitate, să rişte a fi prejudiciați cu ceva de regula socială impusă, de nerespectarea convențiilor. Ce-mi rămâne să fac? Decât să-i înțeleg şi să-i feresc atât cât pot de situația în care vor fi ei înşişi nevoiți să se apere… Nu pentru asta tot rătăcesc românii de două milenii în interiorul spațiului lor vital? Nu pentru a fugi unii de alții? Nu pentru a se trăda unii pe alții continuu? Nu pentru a-şi delega unii altora responsabilități?

Cui să mă plâng ca funcționar al unui minister din România? Fiind independent, nu am nici un sprijin politic, nici superiori ierarhici care să înțeleagă că tot ceea ce spun eu nu este împotriva lor, ci, din contră, în favoarea guvernării pe care o reprezintă, chiar în apărarea lor, la o judecată cel puțin deşteaptă. Am zâmbit de fiecare dată

de câte ori i-am evaluat pe cei care ar fi trebuit să apere ministerul de raționamentele mele. Nu mă refer la cei patru demnitari, ci la opțiunile lor de pe la cabinete. Până la urmă, eu cred că sursa confortului meu se va materializa. Să mă plâng domnului Birtalan Jozsef, directorul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, despre stresul pe care îl aduce guvernarea UDMR culturii scrise din România, prin ocuparea acestor posturi? Că eu însumi îi liniştesc pe scriitori, spunându-le că vina finanțării greşite a culturii române aparține altora, nu UDMR? Şi că nu trebuie să se aştepte să primească de la UDMR salvarea. Să scriu Serviciului Român de Informații? Are numai rolul de a sesiza instituții cărora m-am adresat eu deja înaintea lui. Curtea de Conturi, DNA, PNA? Instituții care funcționează, probabil, numai la comandă. Acum, comanda fiind „Pe loc repaus!" Îmi rămâne să mă adresez Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Ar fi comic, preşedintele acestuia este domnul Csaba Ferenc Asztalos. Cine să verifice lucrurile pe care le spun eu?! A mai rămas cineva în România? Suma goliciunilor noastre este goliciunea ei. De asta se întâmplă tot erosul de acum. Mai toți îşi vând principiile, concepțiile şi ceea ce ştiu, pentru a dobândi pentru ei un bine mărunt, indiferent de ceea ce se întâmplă cu celălalt, cel de lângă tine. Şi pentru că fiecare gândeşte aşa, înecați cu toții într-o uniformă nepăsare, tuturor le este rău. Cei mai mulți înțeleg inclusiv această logică socială simplă, dar nu fac nimic, scuzându-se că nu au cum să schimbe ei ceva… Mi-a mai rămas numai românul simplu, acela care mă plăteşte, lui trebuie să îi spun. El trăieşte adevărul, iar eu trebuie să îi spun acest adevăr. Mă va opri cineva să vorbesc? Nu are decât. Va testa astfel puterea de refacere a demnității româneşti!

Eu văd aceste lucruri din Ministerul Culturii şi Cultelor. Diferenţa între mine şi alţii este că eu le şi mărturisesc, fiind de acord cu toate riscurile, cu toate stările şi impresiile pe care va trebui să le înfrunt până când mă voi retrage în spatele acestei lumi. Adevărul nu este condiţionat de nimic conjunctural, pentru adevăr îmi asum toate riscurile. Acest lucru nu are nici o legătură cu vreun idealism imatur, este logica vieţii şi a sursei acesteia.

Nu am făcut asta până acum, dar dacă mă va mai jigni cineva cu un singur lucru, cât ar fi el de mărunt, în acel minister, voi fi nevoit să chem în faţa clădirii cel puţin o mie de tineri care să poarte în mâini drapelul României şi care să cânte imnul naţional. Atât pentru început. Ştiu foarte bine că acum sunt pentru unii o ţintă, ceea ce nu ştiu ei este că toată situaţia este acum asemenea unui război nuclear, din punct de vedere tactic, nu al consecinţelor. Şi ei sunt la fel.

Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 38 (261),
20-26 octombrie 2006

III

Nu mă înspăimântă cu nimic faptul că în acest moment, pentru instituțiile publice ale României, prin conducerea Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, concursurile se obțin ca într-o familie formată numai pe criteriul apartenenței etnice. Fiecare crede despre sine că este mai bine să se târască în noroiul comun, care îi hrănește și îi camuflează pe toți, să-și păstreze locul lor de iernat, cât mai adânc, acoperindu-se unii pe alții ca nu cumva să constate vreun superior ierarhic că subalternii nu se înțeleg. Și tot colcăie acolo printre niște hârtii, cereri ale unora care tot mai speră că Ministerul Culturii și Cultelor există pentru ei.

În același timp, nu rămâne nimeni independent, fiecare se grupează într-o gașcă (nu e spațiu aici pentru a exemplifica și nici pentru a vorbi despre criteriile opțiunilor) și, la un moment dat, când o cere situația, aproape ca într-o reacție chimică, se regrupează cu toții altfel, devin vasali ai fostului inamic, se delimitează și încep să latre înspre foștii stăpâni. Aceste zoaie sunt încurajate mereu să se poarte așa, prin faptul că li se găsește mereu câte o utilitate conjunctural profesională și prin indiferența superiorilor care îi înlocuiesc pe unii cu alții.

Dacă instituțiile centrale ale statului român sunt acum asaltate cu posturi de director pentru ocuparea cărora trebuie să fii etnic maghiar, imaginați-vă ce trebuie să fie în structurile de conducere din administrația locală din Ardeal! Va deveni foarte interesant ca în modernitate românii să fie nevoiți să-și ceară drepturile în propria țară, apoi să se ducă la niște inamici ai structurii statale, ai Constituției, cu diverse petiții, așa cum se în-

tâmpla în evul mediu. Mă mir cum nu interesează pe nimeni ceea ce se întâmplă la nivelul instituțiilor centrale ale statului român. România nu pare, ea este cu adevărat o țară părăsită, în care noi toți ne căutăm o dreptate de care nu se mai simte nimeni responsabil. Nu înțeleg de ce românilor le este atât de frică să enunțe realitatea într-o țară care, cel mai probabil, peste puțin timp nu va mai fi a lor, din cauza incapacității de a o administra. Când se va constata că toate prefăcătoriile noastre politice, că toată mima, pe care o jucăm neîncetat, vor afecta interesul material şi ideologic al celui de peste noi, atunci vom deveni poporul de executanți din Balcanii europeni.

Este posibil, din cauza acestei uriaşe nepăsări care dă iluzia conservării individuale, ca şansa pe care am avut-o, de fapt este şansa unui timp, a unei conjuncturi, neavând nici o legătură cu vocația noastră de ghetou, să se transforme într-o neîncetată pedeapsă. Şi atunci inclusiv politicienii care ar fi trebuit să fie responsabili vor fi exonerați. Acum, şi m-aş adresa scriitorilor, doar pentru a nu ne expune individual unui viitor, nu mai avem dreptul să ne apărăm?! Proiecția devine dominantă realității?! Aceste concursuri pentru câştigarea cărora se felicită reciproc cu ocazia şedințelor, într-un dispreț profund pentru realitate, sunt exact cum aş merge eu la aromânii din Pipera, participând la un concurs organizat de ei, concurând cu mine însumi…

Administrarea banilor tuturor românilor şi a interesului național are sensuri noi… Eu nu mă pot opune, pot numai să identific nişte cauze recente şi să spun contribuabilului, cetățeanului român, indiferent de etnia lui, ceea ce se întâmplă. Este minima mea datorie şi, credeți-mă, pentru mine nu este preferabil să am o linişte

de care să îmi fie ruşine. Dacă ar mai fi cineva care să îşi asume toate aceste riscuri, toate aceste antipatii ale şefilor politici, i-aş preda cu cea mai mare plăcere obositoarea ştafetă. De altfel, după acest interviu nu voi mai spune nimic. M-am săturat să vorbesc unui deşert parţial, populat de vieţuitoare cu existenţă numai biologică, neavând conştiinţa unei apartenenţe, care nu înţeleg nici măcar ce rost au ele pe pământ şi care-şi doresc pentru sine doar o viaţă mai bună... După acest interviu am să tac, am să îmi văd doar de lucrurile personale, vreau să îmi apropii inteligenţa socială comună. Cu condiţia minimală de a fi lăsat în pace. În fond, ce tot am făcut eu de un an? Am spus ce este ilegal, am spus ce este incorect, ce este fatal pentru o cultură română îngenuncheată cu mare cinism. Din acest punct de vedere, în general, vina aparţine întregii societăţi, în nici un caz actualei administraţii din MCC. Aşadar, care este vina mea reală? Să se analizeze tot ce am scris eu, propoziţie cu propoziţie, şi dacă se va găsi una singură falsă, voi veni la judecată. Până atunci, voi refuza, protejându-mi inamicii de a mă judeca pentru adevăr.

De altfel, şi în textul pe care îl incrimina şeful de birou Victor Bădoiu spuneam, încă de pe atunci, exact ceea ce s-a întâmplat până la urmă cu subvenţionarea culturii scrise. Am descifrat semnele care pregăteau eşecul. Semiotică primară, deducţie şi responsabilitate, atât… Acum, nu le convine faptul că susţin că este ilegal inclusiv Programul Naţional pentru Achiziţia de Cărţi şi Abonamente la Reviste Culturale pentru Bibliotecile Publice, desfăşurat în prezent în coordonarea aceluiaşi Victor Bădoiu. Pe mine vroiau să mă predea Comisiei de Disciplină pentru rostirea adevărului, dar nu este nimeni invitat să se justifice acolo pentru fapte. S-au ferit cât au

putut ca eu să am cea mai mică responsabilitate în cadrul acestui program. Victor Bădoiu a făcut trei (!!!) proiecte diferite de ordin de ministru pentru stabilirea competențelor în cadrul acestui Program național, care trebuiau să fie înaintate ministrului pentru a fi semnate, le am în copie pe toate. Pe unul dintre ele, primul, nu figuram deloc, astfel încât secretarul de stat Ioan Onisei, atent totuşi la perversiuni, a solicitat, în scris, includerea mea. Ca paranteză, mi s-a retras semnătura pentru orice fel de angajament financiar, nu mi s-au mai dat lucrări şi dacă nu aş fi fost prins cumva în acest program puteau spune oricând că nu am nici o activitate în minister, aceasta fiind o măsura luată de ei înşişi... Şi chiar este posibil, ca o culme a absurdului, să mă acuze de ce au hotărât tot ei! Pe celelalte două ordine meşterite de Bădoiu, eram numit secretar tehnic, o sintagmă inexistentă în achiziția publică, dar căreia îi corespund, prin Ordin de ministru, responsabilități formale. Ultima variantă a respectivului Ordin, hotărâtă chiar la Cabinetul Ministrului, magna cum laude, îmi încredința acest secretariat tehnic pentru achiziția revistelor. Singurul argument al respectivei decizii, care m-a luat prin surprindere, este că s-a dorit până la urmă să fie cineva care să vegheze asupra legalității acestui Program, m-aş bucura să cred că a fost însuşi ministrul, într-o încercare de a-şi decontracta faciesul. În consecință, pentru a respecta opțiunea de atunci a celui care a avut-o, dar şi conform legii, susțin că derularea acestui Program este ilegală de la un capăt la altul.

Un alt detaliu al acestor achiziții – Există Editura Didactică şi Pedagogică, regie autonomă, aparține unui minister public, Ministerul Educației şi Cercetării, minister în subordinea domnului Marko Bela, coincidență, ca

şi Ministerul Culturii şi Cultelor… Asta se alege dintr-o ţară în urma negocierii politice. Negociază unii ceea ce lor nu le aparţine, ceea ce ei doar au primit, fără a trebui sa facă nimic în schimb. Politicienii momentului dau, pentru acea numărătoare fetidă din Parlamentul României, ceea ce alţii, generaţii după generaţii au câştigat, lăsând speranţe, lacrimi, bucuri şi sânge pe un pământ pe care îl calcă ei acum fără nici o ruşine. Doar pentru că trăiesc în prezent, supuşi convenţiilor sale, nu mai au nevoie de trecut şi nici de viitor? Aşa cum sunt eu acum un prizonier în România, aşa se simt mulţi, domnilor reprezentanţi. Unde vă veţi duce când toţi prizonierii vor începe să strige? S-a desfăşurat cumva confruntarea? În taină, poate? Şi voi, românii, sunteţi acum învinşi? Eu sunt prizonier ca şi cum ar fi fost o luptă, ca şi cum voi aţi fi pierdut-o deja…

Dar să mă detaşez de acest retorism şi să spun că director al editurii despre care am vorbit puţin mai sus a fost adus domnul Dane Karoly, consilier al Primăriei din Târgu-Mureş. Românii înţeleg importanţa acestei edituri a Ministerului Educaţiei şi Cercetării? Până în acest an, când Direcţia Generală Creaţie Contemporană, Diversitate Generală, nu fusese obţinută de UDMR, această editură nu a venit niciodată la achiziţii, pentru a obţine bani din banii altui minister. De ce a venit? Pentru a primi exact în acest an 1.853.239.200 lei din 8.780.838.400, întreaga sumă alocată titlurilor de carte. Unele titluri au fost achiziţionate şi în 3000 de exemplare, când regula generală în Comisie a fost de 42, câte un exemplar pentru fiecare bibliotecă judeţeană, plus unul pentru Biblioteca Metropolitană Bucureşti. La fel, Editura Rao are carte achiziţionată în valoare de 2.273.715.000 lei, titluri achiziţionate în număr de 1300. Adică, aceste două edi-

turi, cărora am să le explic cu altă ocazie norocul, strâng, împreună, puțin sub jumătate din întreaga sumă. Jumătatea cealaltă fiind împărțită restului de 48 de edituri!... Secretarul general al Autorității Naționale pentru Reglementarea şi Monitorizarea Achizițiilor Publice este Szabo Barna. Puțin probabil să-mi fie de folos precizarea...

Nu vreau să fiu înțeles greşit, ca funcționar al Ministerului Culturii şi Cultelor am avut cele mai corecte relații cu editorii de carte maghiară, sunt mai corecți şi mai de cuvânt decât suntem noi, peste media cinstei editorilor români. Acum, eu nu ştiu dacă acest criteriu de comparație îi şi onorează pe editorii de carte maghiari…

Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 39, (262),
27 octombrie – 2 noiembrie 2006

IV

România nu pare, ea este cu adevărat o țară părăsită

În această luptă pentru adevăr şi pentru finanțarea culturii române scrise, de ce nu sunteți sprijinit de nimeni din Ministerul Culturii şi Cultelor?

Nu ar fi posibil. Să îi luăm pe rând. – Cei pe care îi acuz direct nu mă pot susține tocmai într-o luptă împotriva lor... Demnitarii sunt în aceeaşi situație şi se supun încă unui factor inhibant: cei la care mă refer eu reprezintă în fond propria lor echipă. În respectiva formulă administrează banul public, conform unor politici de partid, interese de grup, aşa ca pe la noi, cât s-o mai putea, până când oficialii europeni vor hotărî să ne supervizeze existența administrativă. Numai aşa vom putea scăpa de hoție, iar sevrajul va fi violent. Ar mai rămâne colegii care nu sunt atinşi în nici un fel de lucrurile pe care le susțin, funcționari publici, prestatori şi angajații de la cabinetele demnitarilor. Dar fiecare este supus şefilor pe care îi are, aceeaşi ca şi mine, numai că ei, colegii, îşi înțeleg diferit rostul pe pământ, au planuri, idealuri, îşi pun la punct devenirea... Latura profesională este aceea care le dă siguranța existenței. Alimentează un sistem infect, al unei vieți îngenuncheate, despre care se zice acum că aparține unei inteligențe sociale. Sunt „responsabili", au priorități... Viața lor slugarnică trebuie întreținută cu gesturi slugarnice.

Acum, în general acest popor tolomac a fost de multe ori sub diferite forme de asediu. Ştiu prea bine că este un popor la care dimensiunea laşității ajunge la nişte cote greu imaginabile pentru elasticitatea condiției umane. O istorie întreagă îmi este de ajuns. Şi contemporanii îmi sunt de ajuns. De

pildă, cum am spus, mai toți din Ministerul Culturii, de la femeia de serviciu şi până la ministru, ştiu realitatea despre care vorbesc eu, dar nimeni nu se bagă, fiecare are un motiv al lui să fie rezervat, să nu işte discuții, să nu fie acuzat de partizanate... Aceste zoaie sunt încurajate mereu să se poarte aşa, prin faptul că li se găseşte mereu câte o utilitate conjunctural profesională şi prin indiferența olimpiană a superiorilor care îi schimbă pe unii cu alții, tot aşa cum unii înlocuiesc, pentru jocul de table, pulurile uzate sau pierdute cu capace de sticle.

Dacă instituțiile centrale ale statului român sunt acum asaltate cu posturi de director pentru care îți trebuie o ascendență într-un partid etnic, imaginați-vă ce trebuie să fie în structurile de conducere din administrația locală din Ardeal! Va deveni foarte interesant ca în modernitate românii să fie nevoiți să-şi ceară drepturile în propria țară, apoi să se ducă la nişte inamici ai structurii statale, ai Constituției chiar, cu diverse petiții, aşa cum se întâmpla în timpurile medievale... Mă mir cum nu interesează pe nimeni frontul deschis în zona centrală a statului român. România nu pare, ea este cu adevărat o țară părăsită, în care noi toți ne căutăm o dreptate de care nu se mai simte nimeni responsabil. Nu înțeleg de ce românilor le este atât de frică să enunțe realitatea într-o țară care, cel mai probabil, peste puțin timp nu va mai fi a lor, din cauza incapacității de a o administra. Când se va constata că toate prefăcătoriile noastre politice şi că toată mima, pe care o jucăm neîncetat, vor afecta interesul material şi ideologic al celui de peste noi, atunci vom deveni poporul de executanți din Balcanii europeni. Este posibil, datorită acestei uriaşe nepăsări care dă iluzia conservării individuale, ca şansa pe care am avut-o, de fapt este şansa unui timp, a unei conjuncturi, neavând nici o legătură cu vocația noastră de ghetou, să se transforme într-o neîncetată pedeapsă. Şi,

atunci, inclusiv politicienii care ar fi trebuit să fie responsabili vor fi exonerați, în virtutea celebrei noastre indulgențe care, de fapt, este delăsare. Acum, şi m-aş adresa scriitorilor, doar pentru a nu ne expune individual unui viitor, nu mai avem dreptul să ne apărăm?! Proiecția devine dominantă realității?!

Am să scriu odată toate experiențele mele frumoase cu maghiarii, am să vorbesc de respectul pentru cuvântul dat, de dragostea lor nobiliară pentru cal, şi chiar despre relațiile avute cu ei în Ministerul Culturii, înainte de venirea aici a ministrului Adrian Iorgulescu. Chiar mă gândisem, la un moment dat, să îi chem ca martori în favoarea mea, dacă ar fi fost cazul, în Comisia de Disciplină, pe câțiva dintre editorii de carte maghiară. Pe cuvânt vă spun, am încredere în onoarea lor mai mult decât am încredere în onoarea conaționalilor mei. Indiferent de situațiile pe care le văd în MCC, îmi rămâne un spațiu, rațional şi inclusiv afectiv, pentru aceste distincții. Îmi aduc aminte cum, odată, domnul Tozser Jozsef mă invitase cu multă bucurie la Consulatul Maghiar din Bucureşti, dumnealui urmând să primească o decorație din partea preşedintelui Ungariei, distincție cu care se mândrea foarte mult, şi nu m-am mai putut duce pentru că exact atunci Demeter Andras, Bela Krizbai, Victor Bădoiu şi Marius Zarafescu hotărâseră că sunt apt de sancționare pentru că îi atenționam pe oamenii de cultură din România de ce li se pregătea, de ce avea să li se întâmple până la urmă. Mi se dusese tot cheful, ştiind că acolo va fi şi directorul general din MCC, îi văzusem invitația pe birou… I-am spus asta domnului Tozser şi el s-a oferit să ne împace, l-am rugat insistent să nu deschidă subiectul, pentru că, oricum, ar fi făcut-o degeaba.

Repet, sunt foarte mulțumit de colaborarea cu aceşti oameni din teritoriu şi, la vremea respectivă, nu am lăsat

nici măcar o singură problemă nerezolvată din ceea ce solicitau, pentru că tot timpul mi-au cerut lucruri corecte, în vacarmul celulozic al birocrației româneşti şi am procedat în consecință. Dar ce se întâmplă din ianuarie 2006 încoace, în cultura scrisă română, depăşeşte orice imaginație, inclusiv politică!... Evident, această situație nu este generată tot de reprezentanții UDMR din Guvern, dar că nimeni nu şi-a mai bătut capul să obțină finanțări pentru cultura română este adevărat, această sarcină i-ar fi revenit, foarte perspicace, lui Victor Bădoiu şi lui Demeter Andras... Acum, la final de an, se pare că va primi o singură manifestare românească o sumă oarecare, poate ca să nu mai spun eu că bugetul a fost ZERO în 2006. Numai că aceste 20-30 de milioane sunt bani dintr-o rectificare de buget!!!

Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 40 (263),
3 – 9 noiembrie 2006

V

Românul angajat la minorităţi ar fi sinteza fundamentală a existenţei actuale a Ministerului Culturii şi Cultelor.

O colegă din cadrul Biroului Cultură Scrisă, Lectură Publică, exasperată fiind de scoaterea recentă la concurs a încă trei posturi la Serviciul Minorităţi Naţionale, în condiţiile în care Biroul culturii scrise naţionale va fi desfiinţat, a cerut să fie angajat şi un etnic român la Serviciul Minorităţi, susţinând că numai aşa există posibilitatea să primească finanţare o manifestare culturală care ţine de cultura naţională a României. Românul angajat la minorităţi ar fi sinteza fundamentală a existenţei actuale a Ministerului Culturii şi Cultelor.

La începutul anului viitor, voi publica un jurnal de serviciu, cu tot ce s-a întâmplat în această instituţie, va acoperi perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2006, intitulat „Un an în mijlocul haitei", haita fiind formată, bineînţeles, din români de-ai mei… Şi mă mai gândesc la o piesă de teatru, prin care să arăt schema celor mai importante întâmplări din MCC, a promovărilor profesionale şi a performanţelor birourilor şi direcţiilor, în funcţie de ce colaborări oneros erotice au avut loc, pe verticală şi pe orizontală. Să nu vă grăbiţi să o consideraţi a fi preocupare frivolă şi ilară, veţi înţelege în amănunt multe lucruri, deveniri…

Şi încă de un lucru m-am săturat, de chibiţii de pe margine, care îmi fac galerie în şoaptă, la ureche, rugându-mă să vin la marginea terenului pentru a-mi da ei nişte indicaţii despre cum e viaţa... În tot acest timp, cât eu am disputat meciul, la limita sportivităţii până acum, am primit confir-

marea de la cel puțin douăzeci de reviste din țară că își vor înceta în acest an existența. Adică misiunea este parțial îndeplinită!

Victor Bădoiu are în fişa postului şi posibilitatea de a face propuneri pe care domnul director Demeter le aprobă… Tot împreună au fost în Comisia de disciplină care l-a cercetat şi a propus mai apoi destituirea lui Dan Erceanu de la conducerea Bibliotecii Naționale a României, o comisie făcută ad-hoc, nu aceea a ministerului, căreia eu i-aş fi putut fi client dacă nenorocul celor care hotărâseră asta ar fi fost prea insistent. Am eu o informație conform căreia, când desființarea cu totul a Biroului Cultură Scrisă, Lectură Publică va fi pusă în practică, implicit şi desființarea postului său de şef de birou, domnul Bădoiu va sări, făcând bătaia pe dreptul, sau va fi lăsat cu scripeții, tocmai în organigrama Bibliotecii Naționale a României…

Nu ştiu ce să mai spun despre poziționarea dumnealui față de mine, de când a fost brutal lansat aici şi până în prezent, cu o paraşută foarte mică şi cleioasă. Primele documente pe care le-a semnat în minister au fost referate împotriva mea, am fost imediat identificat ca inamic al guvernării „culturale" care avea să se instaureze în Ministerul Culturii şi Cultelor! Eu eram cel care ar fi putut vorbi şi cel care ar fi putut anunța mişelia produsă până la urmă. Din păcate, scriitorii au reacționat mult prea târziu. În stadiul actual, va trebui o altă Ordonanță de urgență care să o modifice pe prima, demers foarte dificil dacă nu există comanda politică...

Ce să vă mai zic despre Victor Bădoiu? Acum sunt nişte reguli ale portretului, se interzice să spui adevărul despre cineva dacă descrierea intelectului, a prestanței, a fizionomiei, a caracterului, a sănătății nu sunt pozitive. Că priveşte, vizionar cultural, în două locuri deodată nu se

cade să spun. Că este firav cu căpeţul nu am voie să mă pronunţ. Că, din cauza construcţiei caracteriale, trupul a fost nevoit să se aplece, nu e corect de precizat. Că habar nu are de fenomenul în mijlocul căruia există nu se cade să vorbesc. Că a fost admis la concurs printr-o farsă făcută secretarului de stat de către coechipieri, care acum se prefac că habar n-au avut, că are dublă personalitate, una la scris şi alta la oral, tot nu e bine. Că merge ca şi cum călcatul în străchini i-ar fi fost repartizat genetic, nici nu poate fi vorba. Să spun că nu are nici un fel de cultură de specialitate, că nu ştie nici măcar coperţile revistelor de cultură, ar fi jignitor şi, mai nou, irelevant pentru acest coordonator! Îmi rămâne să strig că el este şeful de birou al culturii scrise şi al bibliotecilor, din Ministerul Culturii şi Cultelor! Şi asta este, cu siguranţă, un compliment. El este liberalul recent, cel care şi-a depăşit aici condiţia. Mă întreb câteodată: dacă ar fi concurat cu mine pentru acest post şi i s-ar fi dat tot lui concursul, ar mai fi avut curajul să-şi plimbe nefericirea pe faţa pământului?

Mai mult, tot el a fost numit prin ordin, nr. 2294/13.07.2006, de către domnul ministru Adrian Iorgulescu pentru a reprezenta Ministerul Culturii şi Cultelor în Comisia Naţională a Bibliotecilor, ca specialist în biblioteci!!! Absolut incredibil! Acel Ordin vorbeşte de numirea unor specialişti şi tot acolo el este primul specialist al domnului ministru! Între timp, făcând pasul prin actul numirii oficiale de către Adrian Iorgulescu, acoperit, fireşte, de propunerea secretariatului de stat, a devenit şi secretarul Comisiei Naţionale a Bibliotecilor! Fiind singurul care, ca specialitate, nu are ce căuta acolo. Tot Victor Bădoiu alege cărţile prin care este reprezentată România la târgurile internaţionale de carte. Este absolut senzaţional! Eu cred că le

alege după cât sclipici au pe copertă, alt criteriu fiind cu neputinţă să-i completeze farmecul...

Pe de altă parte, se vede că am terminat de mult facultatea în care am studiat despre Dumnezeu şi am îmbătrânit, nu îmi mai pot direcţiona foarte precis viziunea… E adevărat, eu i-am binecuvântat, cu mulţi martori, mâna care a scris referate împotriva mea, dar harul îndreptării l-a lovit în picior… Se vede că nu mai am precizia de altă dată, care mă făcuse celebru în Târgu-Jiu, Vicovu de Sus şi Iaşi. Acum îmi e şi teamă să-i urez ceva de Anul Nou…

Domnule Şolea, aveţi simpatii diferenţiate, în funcţie de grupul etnic?

Nu cred, dar îmi displace când cineva se ia nedrept de români, şi am o sensibilitate diferită faţă de moldoveni, de aromâni, care sunt nişte români mai cu moţ, şi de evrei. Aceste cazuri sunt întâlnite mai des. Îmi mai plac sârbii, există o filiaţie, ai mei sunt veniţi din părţile acelea. De puţin timp, şi armenii au intrat în responsabilitatea mea. Înţeleg ce vreţi să spuneţi, dar atunci când voi avea maghiari în familie, o să accept să mă întrebaţi încă o dată despre acest lucru... Şi îmi displace profund când se leagă cineva de mine fără ca eu să fi avut vreo vină. E o chestiune omenească. Vorbind şi mai serios, eu am găsit de cuviinţă să apăr revistele şi editurile din România de o măsura pe care am considerat-o, corect, a fi letală. Împotriva unui proiect al reprezentanţilor PNL şi aplicat de UDMR. Din acest motiv am început de curând să vorbesc despre unguri, nu e vina mea că în UDMR sunt numai unguri...

Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 41 (264),
10 – 16 noiembrie 2006

VI

Salvați cultura română din acest prizonierat!

Cine v-a susținut, din breasla scriitoricească, în toate demersurile dvs. şi care sunt urmările acestor acțiuni?

Moral m-au susținut foarte mulți. Efectiv, foarte puțini. Deşi cunoşteau prea bine că eu mă refeream la finanțările revistelor şi editurilor dumnealor. N-au dorit să se expună până nu avea să se clarifice rezultatul confruntării. Este o problemă de inteligență, probabil şi de adaptabilitate socială… Eu am înțeles că e vorba şi de un compliment pe care mi l-au făcut astfel: au fost convinşi că nu trebuiau să se bage pentru că mai mult m-ar fi încurcat, mi-au dat credit pentru că erau convinşi că mă descurc, au fost încrezători în potențialul meu de a învinge singur… După asta, fireşte, apelul domnului Nicolae Breban a strâns 700 de semnături, iar protestul Uniunii Scriitorilor din România a consfințit realitatea… Cum să nu mă bucur cu astfel de susțineri?

În continuare, consider, conform unei presimțiri, că AFCN va claca şi în ceea ce priveşte procedura decontului contabil, obligând conducerea MCC la alte sacrificii pentru întâmpinarea inspectorilor Curții de Conturi, cu protocol, temenele, consiliere frumoase şi portbagaje încărcate cu albume şi cărți, cu „prăjitura”, în jargonul clădirii.

Referitor la scriitori, numai doi au intervenit în această luptă, în momente în care eram foarte puțin rănit: Valentin Taşcu şi Paul Bogdan. Dar nici măcar nu ştiu dacă a fost vorba de principii sau de prietenie. M-am bucurat de sprijinul Revistei Capital, care a publicat, cu documente, în două rânduri cum sunt folosiți banii la Ministerul Cul-

turii şi Cultelor şi cum s-a făcut acolo o aşa-zisă achiziţie de 23 de miliarde lei, în cinstea Zilei Naţionale, să poată afla, prin ambasadele şi consulatele noastre, celelalte popoare cine suntem… Senior editorul Viorica Ana Chişu a făcut această onoare cetăţeanului contribuabil. În aceeaşi măsură, şi mie. De asemenea, Revista Convorbiri Literare mi-a publicat şi două cronici de război, în versuri. Amintesc Revista Luceafărul, unde aveam o rubrică până când conducerea redacţiei a trebuit să cedeze din cauza presiunilor, atunci când lucrurile spuse de mine au început să nu-i mai asigure confortul… La fel s-a întâmplat şi cu Bucureştiul Cultural, supliment al Revistei 22. Mi s-a cerut de către doamna Gabriela Adameşteanu să scriu despre subvenţii, în trei episoade, am scris numai prima parte, după care emailurile nu au mai ajuns… Mai mult, în săptămânile următoare trei demnitari ai ministerului au beneficiat de pagini întregi de interviuri, aşa cum se făceau acestea în America Latină, deceniul şase. Între timp, suplimentul îşi rezolvase la Direcţia Buget, Finanţe, Dezvoltare şi unele probleme ale decontului, adică pentru revista respectivă, de altfel profund liberală, ca şi mine, nu mai avea nici un rost să mai fie interesată şi de problemele altora… Acolo s-a consumat încă un episod de josnicie tipic românească. Şi Jurnalul Naţional mi-a publicat un text, atunci când am anunţat cele patru persoane care au hotărât să fiu sancţionat în Comisia de Disciplină, fireşte de la conducerea ministerului poruncă, lor aparţinându-le numai entuziasmul... Aceste persoane au fost Victor Bădoiu, şeful Biroului Cultură Scrisă, Lectură Publică, Demeter Andras Istvan, directorul general al Direcţiei Generale Creaţie Contemporană, Diversitate Culturală, Dan Marius Zarafescu, şeful Serviciului Artele Spectacolului şi Bela Krizbai, şef Serviciu Cultura Minorităţilor atunci, director

al Direcției Relații Internaționale, Reglementări Europene acum, cel care consideră, absolut relaxant pentru mine, în şedințe foarte înverşunate, că tot eu aş fi acela care are ceva cu el… „Că m-am luat de cine nu trebuia, că am să văd eu urmarea acestei atitudini…” De pildă, la ultima şedință, colegii maghiari au ținut să marcheze teritoriul Ministerului Culturii şi Cultelor, şi mi-au făcut o critică exact cum se făceau acelea de partid… Când ar fi trebuit să răspund, domnul Demeter mi-a spus să tac, „să vorbesc numai după ce termină el, pentru că aşa e situația”, iar asta cu terminatul s-a repetat şi în cazul domnului Krizbai, care, odată ce şi-a terminat veninul, a ieşit repede din birou, ca nu cumva să fim contemporani într-un spațiu comun, cât timp urma să-i răspund, aşa cum fusese înțelegerea… Nu țin neapărat să le răspund, eu am o viziune a eficienței, ştiu foarte bine cum stau deja lucrurile, dar în cazul acestor şedințe se întâmplă să fie pe acolo şi câteva fragilități româneşti. Tot în acele zile, o colegă de birou mi-a spus cum domnul director i s-a adresat în biroul lui, foarte nervos fiind, făcându-i sinteza unei perioade pe care ar urma să o trăiesc eu acolo, evident că într-o intimitate impusă. Nici mai mult nici mai puțin: „Vreau să îl fut, dar nu pot!” Nu mi-am imaginat până acum că pot provoca într-o astfel de dimensiune exclusivistă, nici nu aş dori să comentez această impotență asumată în fața unei femei măritate, ține de o anumită distincție de care eu nu aş fi în stare şi pe care eu i-am recunoscut-o domnului director de fiecare dată, mai ales când mi se adresa în calitatea mea de teolog, iar îi răspundeam artistului. Mă gândesc totuşi că domeniul figurativ al profesiunii sale de bază, actor, se apropie de acea zonă a deformației profesionale… L-am văzut în filme recente jucând roluri de violator. Fiind filme, nu mă pot exprima în

legătură cu stilul pentru că intervine în respectiva percepție paravanul artistic. Dacă domnia lui nu s-a exprimat față de colega mea Găbița într-un mod figurat, atunci lucrurile sunt un pic mai grave. Am cui să mă plâng într-o Românie înecată în lacrimi? Chiar conducerea ministerului, cu o singură excepție – Ioan Onisei (neutru, aparent neutru) – îşi doreşte să fiu ofrandă candidă acestei conjuncturi în care UDMR a devenit aplicat administrator al întregii culturi din România. Cu tot ce mi s-a întâmplat acolo, eu chiar îl simpatizez, ca potențial uman, pe domnul director, spre deosebire de domnul Krizbai care nici măcar nu spune ce are de gând. În schimb, îi înțeleg celui din urmă tensiunea: îşi doreşte să fie tot ceea ce este domnul Demeter, relația între posibilități şi aspirație îl apasă, ca dimensiune. De asta posedă o simpatică bățoşenie şi are nişte atitudini încât poți să juri cât este de cultivat şi de inteligent. În plus, precizarea că tot eu sunt acela care are ceva cu dumnealui m-a descumpănit, aşa, ca o blazare… De ce? Pentru că eu doar spun ce se întâmplă acolo? Păi, întreb şi eu, favorizat de un raționament neaoş, de prin satul în care mi-am împlinit copilăria: dacă ei fac bine tot ceea ce fac, de ce să nu se afle acest proces achitat de chiar contribuabilul român?! Profund idiot, şi aici intervine domeniul incredibil!, proces de administrare răsplătit cu continue prime trimestriale de zeci de milioane de lei, cu salarii de merit şi deconturi internaționale. Vă rog să cereți de la Ministerul Culturii şi Cultelor lista premierilor salariale din mandatul domnului Adrian Iorgulescu, indiferent de natura lor! Aveți acest drept, din simplul motiv că dumneavoastră sunteți cei care îl plătiți în realitate. Dacă e bine aşa, atunci să se afle, pentru ca ei să fie şi pentru noi ceilalți, românii, indiferent de aparte-

nența etnică, un model profesional de urmat, cel puțin ca eficiență…

Revenind la atitudinea mea din acea instituție centrală a statului român, Ministerul Culturii şi Cultelor nefiind o gaură de canal şi nici o asociație teritorială de boschetari, vă mai spun că după ce balaurul a început să răsufle greu, conducerea revistei Luceafărul mi-a redat, cu o decentă insistență, spațiul pe care-l avusesem, spunându-mi că s-a hotărât la Neptun unitatea scriitorilor împotriva MCC. Este adevărat, câțiva confrați, cei cu care mă aflu în relații foarte bune, m-au întrebat dacă vreau să mă sprijine… Le-am temperat entuziasmul, explicându-le că o astfel de intervenție le-ar putea afecta şansele de a fi subvenționați… Şi, mai mult, le-am atras atenția că domeniul unei abordări corecte a ceea ce se întâmplă în Ministerul Culturii şi Cultelor este unul sensibil, aparent conflict inter-etnic… Dacă la vremea respectivă au considerat că mă pot descurca şi singur, de ce să nu procedeze tot aşa şi de acum încolo? Vreau să menționez intervenția cotidianului Gardianul, sensibil la această dezbatere, prin Manuela Golea în special. Pe domnul Mircea Micu şi revista dumneavoastră. Dar cel mai implicat şi curajos dintre toți, cuantificat în fapte, a fost George Mihalcea, de mare ajutor în momente critice, atunci când intervenția devine salvatoare, trebuind să ajung citat şi într-un dosar penal la Secția 2 Poliție, Sector 1, pentru că am restituit 500 EURO găsiți la casieria ministerului, într-o încercare de două parale de a fi discreditat ca persoană şi, implicit, ca discurs, unica şansă de a nu mai conta ce spuneam eu. Altfel, nu m-au putut opri şi în creieraşul lor au avut o idee… Acei bani ar fi fost ai unei consiliere de demnitar, consilieră dispărută imediat din minister după această întâmplare, întocmai ca în Dosarele X. Numai că aceia care au gândit

capcana în care trebuia eu să cad, programat fiind la casierie pentru decontul unei delegaţii, unde reprezentam instituţia la un festival internaţional de poezie, nu au luat în calcul că vor fi bani restituiţi pe loc doamnei casiere şi nu bani însuşiţi, nici nu s-au interesat de faptul unde eram eu în acea perioadă de câteva ore, în care ar fi dispărut respectiva sumă, exact şi exclusiv în Cabinetul ministrului, pe post de şoricel când pisica nu-i acasă… I-a luat Dumnezeu la mişto şi nădăjduiesc să nu fie între păcatele mele această constatare. Pe George Mihalcea l-am simţit mai mult decât pe oricine că va merge până la capăt, dacă va fi cazul, apărându-mă. Postul de televiziune B1, unde este redactor, a alocat spaţii incredibile pentru zona… culturală a problemei, pentru că aşa este încadrată situaţia de la Ministerul Culturii şi Cultelor. Atenţie la ambele sugestii, să nu rămânem supuşi celei imediate. Au mai fost vreo două televiziuni care au dat câte ceva, dar nu aş putea să vă spun care anume, informaţia fiind de la prieteni. În plus, sunt două site-uri literare, poezie.ro şi agonia.ro, care mi-au pus la dispoziţie spaţiu suficient pentru această luptă de apărare. Mai mult, de aici, intervenţiile mele au putut să fie sursă de informare pentru ziariştii interesaţi, idei de la care dumnealor au putut să plece pentru ceea ce au scris ulterior, iar membrii acestor portaluri au copiat şi au retransmis electronic, celor din baza lor de date, anumite texte ale mele, atunci când regula jocului şi a intrării în stalinism au fost ridicol şi jenant încălcate. Aceste lucruri contează când există o sursă potenţială de 20.000 de expeditori… Şi mai am de mulţumit Bisericii Ortodoxe Române, atât ca instituţie, cât şi unora dintre reprezentanţii ei importanţi, pentru o parte importantă a curajului pe care l-am avut. Şi unor aromâni preocupaţi, care au vegheat neîntrerupt acest conflict.

Unde este Partidul Național Liberal pe care îl simpatizam cultural vorbind, salvare a unei opțiuni inclusiv locale, într-un Gorj încartiruit de mafie. Am constatat între timp că mafia rămâne, schimbarea făcându-se numai între partide. Nu am crezut în evidența absolută a acestui lucru simplu. Unde sunt cel puțin liberalii care au venit inițial în MCC şi cu care am lucrat impecabil? Actualul PNL este cel mai aprig duşman al adevăraților liberali din România.

Eu ştiu că dreptatea mea şi adevărul meu sunt anulate, în planul vieții cotidiene, de faptul că ele nu folosesc nimănui, că nu e nimeni care să le poată converti într-un scop personal sau de grup, să devină astfel adevărul şi dreptatea altora… Numai atunci acestea ar putea să se transforme într-un trup, într-o schimbare a realității greşite, care să fie înlocuită de realitatea firească. Dar eu sunt teolog, ştiu că Dumnezeu există şi că Dumnezeu îi creează pe oameni, dându-le cea mai eficientă cale de a înțelege şi de a valoriza viața, lucrurile, faptele… De asta mă adresez unor oameni. Salvați cultura română din acest prizonierat! Frați scriitori, înțelegeți şi identificați cauzele reale în protestele pe care le articulați sau pe care le semnați, numai aşa se poate schimba o situație! Nu poți să avertizezi nişte copii, care preferă să se joace în pădure, de pericolul unei haite de lupi, vorbindu-le despre familiile de iepuraşi.

Flacăra lui Adrian Păunescu, nr. 42 (265),
17 – 23 noiembrie 2006

Interviu Mediafax

De ce un consilier din MCC organizează evenimente culturale, cu finanțare proprie?

În primul rând pentru că nu voi cere niciodată banii altcuiva, instituțiilor statului, fundațiilor sau asociațiilor, pentru a-mi finanța ideile proprii. Ideile cărora le trebuie banii altora pentru a fi puse în practică sunt, de cele mai multe ori, nişte idei gârbove. Din alt punct de vedere, prefer să dăruiesc decât să primesc. Primind, există posibilitatea să îți mai pierzi din libertate şi nici nu prea poți să controlezi prețul respectivului dar.

Nu vă neglijații atribuțiile în MCC, fiind mereu implicat în alte activități?

Nici vorbă! Nu e de muncă în această instituție pe cât pot eu să muncesc, situație pe care o demonstrăm bilateral de mai bine de jumătate de an. Numai ”celelalte activități”, cum spuneți dumneavoastră într-un limbaj profesional, îmi asigură confortul, ministerul culturii este un minister urât, direcția din care fac parte poate oricând să fie transformată într-un modul de cercetare în pshihiatrie.

De ce programul național de subvenționare a culturii scrise de care va ocupați în MCC a mers atat de greu, pe când activitățile extraprofesionale le realizați cu atâta succes?

Nu a mers deloc greu... Etapele premergătoare deconturilor s-au desfăşurat chiar foarte repede. Plățile merg greu, procedura este complicată şi incorectă pentru editori. Sunt multe argumente obiective, nu avem spațiul necesar pentru a le comenta acum. Ar trebui menționată, însă, inclusiv puterea obişnuinței... În plus, conducătorii direcției care decontează acei bani fac tot posibilul ca respectivele sume să nu fie plătite, pentru a le rămâne la dispoziție. Una este suma anunțată ca disponibilă pentru un astfel de program național şi alta este suma care se decontează propriu-zis. Nimeni nu mai ia în seamă diferența, care de fiecare dată este mai mare decât orice aşteptare...

Din alt punct de vedere, în acest an subvențiile nu au stârnit nici măcar un singur scandal de presă, au fost acordate în urma unor judecăți obiective, existând nişte criterii, nişte principii... Meritul este al Comisiei.

Activitățile extraprofesionale depind numai de mine şi de asta merg atât de uşor...

Primul festival poezie.ro a fost organizat la Agigea, de ce îl organizați acum la Putna şi de ce în acelaşi an?

La Agigea, am avut lumina corespondentă litoralului. Am considerat apoi că scriitorii şi viitorii scriitori trebuie să cunoască şi sursa acelei lumini. Din acest motiv a doua ediție se desfăşoară la Putna. Fiecare loc are bucuriile şi dobândirile lui.

Generozitatea pe care vara trecută o avusese profesorul Gheorghe Mustață, directorul Stațiunii de Cercetări Marine ”Prof. dr. Ioan Borcea”, aparținând Universității Alexandru Ioan Cuza, a revenit acum stareţului Mănăstirii Putna, arhimandrit Melchisedec Velnic. Astfel, Putna lui Ştefan cel Mare şi Sfânt devine gazda unui cite cultural, agonia.ro, care are acum 15.000 de membri, de pe tot cuprinsul pământului. Manifestarea este numai parțial în acelaşi an, revelionul se întâmplă tot la Putna.

La vară, cu ajutorul lui Dumnezeu, imediat după Agigea, festivalul, ediția a IV-a, va fi la Ierusalim, ocazie cu care vom lansa două antologii agonia.ro, una de versuri, deja apărută la Editura Muzeul Literaturii Române, şi alta de proză.

Acea țară, mereu dezbătută, este un loc esențial pentru om, indiferent de tipul de civilizație din care face parte. Trebuie cunoscut pentru că din Israel ne vin şi Dumezeu, şi timpul…

Printre participanții de la Putna: Daniel Corbu, Lucian Chişu, Alexandru Muşina, Marin Stoian, Liviu Ioan Stoiciu şi soțiile acestora. Cu părere de rău pentru Marin Mincu, în ultimul moment a contramandat invitația, motivând încurcături familiale de sărbători.

27 decembrie, 2006

Întregul interviu acordat postului Realitatea TV

De când sunt angajat al Ministerului Culturii şi Cultelor, din august 2004, nu am constatat aici preocupare pentru respectarea legilor. Dumneavoastră veniţi în astfel de instituţii crezând că ele reprezintă statul, numai că statul român are mari porţiuni pe care nu există, această existenţă fiind doar simulată. Şi tocmai prin această simulare demnitarii vieţuiesc în timpul lor, care este doar unul politic, foarte atenţi la ştirile date de dumneavoastră despre ei, atestându-le astfel o existenţă pe care ei, în realitate, nu o au.

Cazul pe care îl reclamă domnul Florin Chilian este de o banală evidenţă, încălcare a dreptului de autor de însuşi Ministerul Culturii şi Cultelor, condus dintr-o întâmplare, de un ministru care a fost preşedintele Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România, instituţie care, la fel, ar trebui să apere aceste drepturi intelectuale. Absurdul românesc îşi găseşte toate datele. Faptul că Florin Chilian a fost de acord să i se difuzeze muzica pentru o campanie a Ministerului Culturii şi Cultelor fără să aibă pretenţii materiale nu este o vină a lui, ci este o calitate... Nu înţeleg – chiar şi procedural – de ce logica nu domină această dezbatere. Domnul Florin Chilian a cerut un singur lucru, să se specifice faptul că este o melodie compusă de el, atâta tot, asta fiind şi prevederea legală.

Pentru a vă demonstra că în aceeaşi perioadă onor ministerul culturii producea ilegalităţi, de natură, cred eu penală, nedorindu-se până acum constatarea acestui lucru de către instituţiile de control ale statului, vă pun la dispoziţie documentele interne ale ministerului cultu-

rii, prin care s-a mimat legalitatea unei achiziții de aproape 22 de miliarde lei vechi, exact în aceeaşi perioadă. Membrii Comisiei nu s-au întrunit niciodată, nu au negociat niciodată nimic cu nimeni, nu au cunoscut obiectele achiziționate, nici înainte şi nici după respectiva „negociere”, aceste lucruri întâmplându-se numai pe hârtie, procedura de negociere şi parte din procesele verbale ale acestei Comisii sunt încheiate ca documente interne încă înainte de numirea Ordinului de ministru care stabileşte această Comisie. Mai mult, Ministerul Culturii emite trei comenzi către furnizorii Centrul Național al Cinematografiei, Editura Noi Media Print şi Compania Națională a Imprimeriilor „Coresi” S.A., înainte de datele proceselor verbale de negociere, înainte şi de numirea Comisiei prin Ordinul semnat de către domnul Adrian Iorgulescu.

Iar absolut toate procesele verbale de negociere au datele de înregistrare falsificate de funcționari din conducerea instituției, fiind intercalate printre alte lucrări interne ale ministerului, cu numere dublate. Eu cred că este fals şi uz de fals, produse de către însăşi o instituție din administrația centrală.

Dacă veți fi interesați să aflați argumentele, logice şi materiale, ale adevărului, vă rog să mi le cereți!

Realitatea TV, 24 mai 2007 şi agonia.ro, 04 iunie 2007

„Tinerii îl caută pe Dumnezeu la tinerețe, tocmai pentru că se simt stăpânii lumii”

După ce mai multe personalități locale, specializate în dialoguri de complezență, s-au dat lovite în infirmitățile proprii când a fost vorba să se riște la un *interviu fără partipriu*, zilele trecute, Marius Marian Şolea, consilier în Ministerul Culturii şi Cultelor, s-a lăsat dinadins păcălit, din prietenie mai puțin, din solidaritate cu unele cauze comune îndeosebi. Gorjean plecat în lumea albă după clasa a XI-a de liceu, absolvent de Teologie, membru al Uniunii Scriitorilor, autor a 15 cărți, la 35 de ani fără câteva zile, tălmăcitor şi tămăduitor, totodată, al moravurilor locale. Tot ce a făcut Şolea până acum îi conferă altitudinea necesară unui judecător. Printre altele şi deloc definitoriu, în mandatul său de consilier în Ministerul Culturii a descoperit şi a făcut public cum, sub pretextul îmbunătățirii imaginii României în lume, se decontează anual milioane de euro, bani publici, pentru materiale promoționale imaginare care, deşi nu sunt tipărite niciodată, sunt predate şi preluate pe semnătură între mai multe ministere şi reprezentanțe diplomatice. La Târgu Jiu, avangarda suficiențelor locale îl respinge, aşa cum tumorile generalizate joacă pituluşul cu anticorpii prin trupul jumătate viu, jumătate mort. La Bucureşti, în îndepărtările şi însingurările lui, Marius Marian Şolea îşi decantează lumea cu o deplină vocație a libertății asumate.

Narcis Daju: ***Cum vezi tu de la Bucureşti, ca gorjean, partea aceasta de țară – cu oameni, locuri şi autorități?***

Marius Marian Şolea: Mă simt măgulit de faptul că încă de la început deconspiri cititorilor tăi identitatea gorjenească, sporind în acest fel potenţiala mea competenţă în acest spaţiu de civilizaţie socială virgină, care este Gorjul. Pe de o parte, de la Bucureşti Gorjul nu se vede, dar se bănuieşte a fi undeva, într-o ceaţă vestică. Pe de altă parte, chiar şi în general vorbind, când vreau să cunosc ceva, indiferent de natura subiectului, fac tot posibilul să mă situez înăuntrul lucrurilor, nu-mi permit puncte de vedere din afară. În cazul de faţă, nici măcar nu se pune această problemă, Gorjul mă conţine şi eu, la rândul meu, conţin Gorjul. Iubesc această zonă, dar iubirea mea este una suferindă, ca pentru cineva care poartă un greu handicap.

Dezastrul politic şi instituţional al acestui judeţ mi-a determinat, şi apoi accentuat, acest afect. De vreo şaptesprezece ani, de când mă uit înspre Gorj, nu am constatat vreo ameliorare. Nici politică, nici culturală, nici măcar economică, dacă doresc neapărat să mă sincronizez cu priorităţile prezentului…

Pentru mine este un adevărat disconfort să aparţin definitiv şi asumat unei zone care în 20 de ani de stat de drept nu a reuşit să impună nici măcar un om politic la nivel naţional. Nu există în momentul de faţă un bărbat care să provoace admiraţie în masa electorală sau/şi să aibă credibilitate pentru media românească, adică nici măcar la acest capitol frivol nu existăm. Marea majoritate – tot felul de conjuncturali agramaţi, frustraţi intelectual şi cultural, posedaţi de reprezentări primare şi extrem de agresivi atunci când constată că sunt descoperiţi în micimea lor. Mai este un lucru, ca o mare povară pentru mine, nu ştiu pe cine să aduc să le vorbească pentru a-i face să înţeleagă că salvarea lor ca oameni şi, până la

urmă, ca vieți desfăşurate într-o comunitate, nu constă în camuflare, în minciună şi în tot felul de imposturi obținute (didactice, sociale etc.), ci numai în producerea binelui, în dobândirea unei compensații a potențialului lor dezastruos. În Târgu-Jiu, am căutat mereu oameni în care să-mi odihnesc amărăciunea locului. Şi, uite, aş vrea acum să-ți fac portretul ideal al omului politic din Gorj, adică să fiu un Franckenstein de Corşor, pentru ca tu să înțelegi ceea ce aş fi vrut eu să aflu acasă: omul politic din Gorj ar trebui să aibă claritatea şi precizia lui Eugen Velican, autoritatea lui Titu Rădoi, fidelitatea față de propria identitate a lui Gheorghe Gorun, capacitatea de comunicare a lui Valentin Popa, bunul simț şi timiditatea lui Gheorghe Novac, inteligența socială a lui Nicolae Mischie, vocația de gazdă a lui Viorel Gârbaciu, prietenia şi gustul lui Laurențiu Butnaru, inima lui Ion Şoldea, consecvența lui Nicolae Diaconu, cuvântul şi punctualitatea lui Valentin Taşcu, solicitudinea lui Ovidiu Popescu, sensibilitatea lui Gheorghe Grigurcu, capacitatea imaginativă a lui Ion Popescu, detaşarea de orice problemă a tatălui meu şi prețiozitatea şi freza lui Ion Cepoi. Monstrul meu, omul politic de Gorj, ar fi unul aprig şi blând, tenace şi extrem de iubitor de adevăr, pentru că adevărul, în viziunea mea, nu poate exista decât ca bun public.

Frumusețea locurilor este determinată şi de frumusețea oamenilor care le locuiesc, niciodată invers.

N.D.: ***De ce te-ai stabilit în Bucureşti?***

M.M.Ş.: Pentru că la Târgu-Jiu nu am avut niciodată loc. De fiecare dată au fost două-trei persoane care s-au opus. Politicieni, chiar şi unii scriitori din zonă. Numai Nicolae Diaconu de câte ori nu a umblat pentru mine pe

holurile Prefecturii şi prin biroul domnului Cârciumaru... Şi cu voia, şi fără voia mea. Cunosc în detaliu atât fiecare încercare de integrare a mea în spaţiul gorjenesc, cât şi reacţiile isterice care i-au urmat. Cauzele sunt multiple şi n-aş dori să umplu spaţiul tău, virtual, cu analize psihologice. Nici măcar nu am avut conflicte cu ei, cel puţin până acum. Nu pot decât să bănuiesc că au ei o intuiţie în ceea ce mă priveşte şi atunci se opun, de aia au şi fost aleşi de gorjeni, să le producă binele, iar absenţa mea în Gorj stabileşte premisele acestui bine public. Nu mă simt foarte rău, am înaintaşi iluştri. Nu sunt supărat deloc, doar răutăcios: nu am iniţiativa de a le spune o serie întreagă de lucruri care ar trebui să fie făcute pentru ca zona asta să existe ca obiectiv turistic, cel puţin din punct de vedere cultural. Îi las în izolarea pe care o preferă, să stea câteva zeci de ani aşa, să îmbătrânească în răutatea şi meschinăria lor. Deja au trecut două decenii fără nici un folos pentru Gorj. Fireşte, de asta nu mai pot ei... Eu pot fi de acord şi cu această indolenţă a lor. Este posibil să nu îi iubesc de ajuns, dar atât timp cât nimeni nu m-a întrebat nimic, nici mie nu mi-a făcut plăcere să le explic. În plus, nu am întrezărit niciodată că ar vrea cineva să iasă din noroiul acela. Instituţiile de cultură ale Gorjului sunt adevărate aşezăminte de asistenţă socială, azile în care ajung toţi inapţii locali. Excepţia este Biblioteca Judeţeană, care face şi ea ce şi cu cine poate, conform unui calendar cultural. În instituţiile de cultură din Gorj, coordonate de mediul politic, până acum se cultiva impostura. În prezent, s-a ajuns la un cu totul alt stadiu: se cultivă nimicul! Sunt absolut iresponsabili, dar referitor la acest mărunt aspect voi argumenta cu alt prilej, voi pregăti alături de Florin Chilian un amplu proiect al demascării dezastrului Brâncuşi de la Târgu-Jiu.

Fireşte, Gorjul îmi place mai mult ca loc în care să trăiesc, dar nu în orice condiţii. Îmi plac libertatea, inteligenţa şi nu vreau să fiu nevoit să mă înhăitez cu toţi tâmpiţii. Măcar atât aş fi dorit să constat la Târgu-Jiu: existenţa unor hoţi inteligenţi. La Gorj se fură comic, aşa-zisele investiţii/achiziţii/invenţii sunt de toată jena. E acelaşi stil componistic cu cel al lui Adrian Minune, măscăriciul apatic de la ministerul culturii.

Vin la Târgu-Jiu frecvent, de cele mai multe ori ajung direct pe terenul de fotbal din faţa stadionului, deci nu se poate spune că vin numai formal. Pentru mine, Bucureştiul nu e decât un loc geografic. În schimb, dacă m-ai fi întrebat despre Iaşi...

Cu excepţia celor lăsaţi de familiile lor acolo, capitala este o aglomerare de alpinişti stabiliţi în Câmpia Română, un El Dorado în care eficientizarea propriilor defecte pare mai performantă economic. Mai mult decât oricare alt oraş al României, Bucureştiul este locul în care fiecare avem ceva de vândut şi, subsidiar, ceva de cumpărat. Din punctul meu de vedere, zeii nu trec prin Bucureşti. Mulţi îl văd ca fiind o aşezare frumoasă, am deja nouă ani de când stau aici şi nu înţeleg de ce. Singurul avantaj al acestui oraş este acela că, fiind atât de mare, îţi poţi alege oamenii cu care să te întâlneşti. În Târgu-Jiu, pe două străzi, nu am acest minim confort.

N.D.: Spui că nu te-a întrebat niciodată nimeni ce ar trebui făcut aici... Te întreb: prin ce minune l-ar putea cineva convinge pe Florin Cârciumaru că administrează de atâţia ani Târgu Jiul, cel mai oraş dintre toate oraşele lumii, cum spunea Vasile Vasiescu, şi nu Târgu Cărbuneştiul, că ar trebui să nu se înconjoare de sinecuri şi la Centrul Brâncuşi, că Nicolae Diaconu nu a gândit

aşa acea instituție, că rostul ei nu e să organizeze pelerinaje la mormântul sculptorului, la Paris...

M.M.Ş.: Nicolae Diaconu era un om responsabil, nu un pişcotar. El a făcut toate eforturile pentru un centru de studii, o bibliotecă, o catedră Brâncuşi. Al bătrân al meu, străbunicul, atunci când era dezamăgit de cineva şi nici nu întrevedea vreo schimbare, spunea ca pentru sine: „De, dacă aşa l-a făcut mama lui!...” Deci, dacă aşa crede domnul primar că trebuie procedat, nu are nimeni ce să mai facă, dacă aşa consideră domnia sa că este bine... Pensionarii oraşului, această inepuizabilă sursă sociologică a democrației din Târgu-Jiu, constată viril electoral că este o administrație bună. Au mici, artificii, table de şah, cişmele, ajutoare şi întâlniri lunare, cum să nu le crească speranța de viață?! Numai că dezvoltarea istorică a unui oraş se face cu vizionarism, nu cu fluturaşe, nici cu carnețele de impresii din Piața Mică şi nici cu măturători matinali.

Ştii când mi-am dat eu seama că domnul primar este un foarte fin cunoscător al psihologiei maselor? Cu ocazia unui episod „Zilele oraşului”: tarabele, grătarele şi mesele erau dispuse pe strada din fața Primăriei, iar toaletele ecologice, lipite de zidul instituției, dinspre nord. Gorjenii, sub presiunea momentului sărbătoresc şi profund emoționați de nivelul de trai se uşurau direct pe zidul Primăriei, toaletele fiind ori ocupate, ori foarte riscante din cauza întunericului. Atunci mi-am dat seama de jocul psihologic extrem de subtil al domnului Cârciumaru. Cum să nu te voteze târgu-jianul, dacă îi oferi regulat posibilitatea să-ți marcheze teritoriul, unde tu eşti doar un vremelnic reprezentat al lui?! Orice tip de refulare devine ridicol în fața acestei tehnici de detensionare a maselor.

Revin la of-urile tale... Totuşi, tu crezi că oamenii aceştia nu au momentele lor de sinceritate, că nu simt timpul trecând zadarnic prin conştiinţele lor? Eu cred că omul încă există în toţi aceşti domni. O fi atât de multă muncă, încât nici nu le mai vine să se mai apuce... Am cunoscut şi eu această senzaţie, dar nu m-a ţinut 20 de ani. Şi dacă, să zicem, chiar ar dori cineva să mişte căruţa de la Târgu-Jiu, crezi că ar avea cu cine? Sau i-ar asigura cineva deja indispensabila politic popularitate? Din contră, lucrurile cu adevărat corecte nu aduc simpatie, iar binele se face numai cu jertfă, restul este păcăleală.

Pe de altă parte, în România, cei care ajung să conducă instituţii se înconjoară de oameni asemenea lor, pentru a nu le fi semnalizat zilnic stadiul la care au ajuns ei înşişi. Salvarea acestei ţări va începe numai atunci când vor fi depăşite aceste complexe. Politicienii vor lângă ei persoane care ştiu să se târască, pentru ca ei înşişi să pară înalţi.

N.D.: Are vreun specific „dezastrul politic şi instituţional” din Gorj, comparativ cu alte zone ale ţării?

M.M.Ş.: Da, fireşte, altfel nici nu l-aş mai fi adus în discuţie. Discuţia este foarte întinsă pe acest subiect. Aş putea scrie o carte întreagă de istorie recentă a Gorjului, care să argumenteze diversele tipuri de ratare, cu momentele corespondente fiecăruia în parte, cum, când, cine şi de ce. Probabil o voi face într-o bună zi.

De pildă, având legătură parţială cu ceea ce am spus mai înainte, îţi dau un exemplu din fantasma politică din Gorj: aici, comunitatea îi permite domnului Morega să fie urmaşul brătienilor. Ruşine liberalilor pe care îi mai are Gorjul! *Dovadă n-am, dar îmi aduc aminte* că, la un moment dat, Partidul Alianţei Civice câştigase alegerile

în două județe ale României: la Iaşi şi la Gorj, acela a fost un miracol!

Răspunzând strict întrebării tale, în Gorj, politicienii sunt mai agresivi şi mai răzbunători. Atunci când greşesc, încearcă să ascundă eroarea, adâncindu-se în greşeală. În primul rând, este o problemă de psihologie, abia apoi una de comportament.

Din alt punct de vedere, cea mai importantă marcă a României, pentru că aşa vor unii (la Gorj nici măcar nu se înțelege de ce) este Constantin Brâncuşi. Instituțiile din Târgu-Jiu trăiesc într-o absolută nesimțire față de acest potențial. Dacă ar fi numai pelerinajele de la Paris şi atât, tot ar fi o realizare – ar mai vedea şi gorjeanul Parisul (la suprapreț), ar mai trece şi el printr-un cimitir pentru autoevaluare, dar nu este doar asta, există intervenții asupra Ansamblului, modificări ale arhitecturii peisagistice, modificări ale desenului aleilor gândite de Brâncuşi, tot felul de scandaluri cu orice prilej, pavimente din noroi american, când noroiul nostru autentic, de Bolboşi, e lăsat în soare de izbelişte, manele la muzeul acela din parc, devenit terasă. Evident, sunt şi lucruri bune care se întâmplă acolo, parcurile, aleile, aşa cum sunt ele gândite, greşit, sunt totuşi îngrijite atent. Un alt lucru bun este *Doina Gorjului*. Iar pe locul secund, ca importanță națională este *Ansamblul Maria Lătărețu* al *Şcolii Populare de Artă*. De fapt, asta este tot ce are Gorjul mai performant la nivel de cultură de instituție. Nu sunt ironic, atât avem, în alte domenii nu suntem în stare de performanță. Ar mai fi de menționat mişcarea sportivă, unde se întâmplă aproape un miracol, echipe în prima divizie la fotbal, handbal, baschet... Chiuitura şi bătutul mingii sunt astăzi sentimentul gorjenesc al ființei. Cel puțin e bine că se face performanță din asta...

N.D.: Aici avem o pătură superpusă, la nivel politic şi administrativ, sau aşa sunt gorjenii, după chipul şi asemănarea celor care-i conduc? Povestea aceea cu oamenii de valoare care tac şi preferă să nu se implice este un mit şi atât?

M.M.Ş.: Toți cei care conduc îi reprezintă pe români! Îmi pui întrebări ale căror răspunsuri sunt adevărate studii şi, în acelaşi timp, îmi ceri să-ți răspund în câteva ore... Dacă oamenii de valoare pe care îi ştii tu, eu cred că au mai rămas vreo cinci-şase la Târgu-Jiu, nu vor să beneficieze de pe urma valorii pe care o au, atunci, într-adevăr, ar trebui să vorbească. Probabil evaluează şi ei eficiența unui atare gest... Asta în cazul în care sunt independenți, social, inclusiv mental... Fiecare vrea să îi fie lui bine, nu mai e nimeni interesat de celălalt. Dorind fiecare să îi fie bine lui, neinteresându-l binele celălalt, tuturor le va fi rău. E o problemă matematică. În România, poporul e mort. Speranța mea se leagă de două posibilități: o curățitoare calamitate naturală sau o stare de grație în care aceşti oameni, pe care probabil ai vrea tu să îi înjur, să îngenuncheze cu bărbiile în piept şi să se privească în propriile lor suflete.

Nu este un mit, oamenii buni se feresc de mizerie, de această „abilitate socială”, preferă marginile, consideră că îmbrâncelile dinspre zona centrală a socialului nu îi potențează. Evident, locurile libere sunt ocupate instantaneu, ulterior acele persoane pretind agresiv să li se acorde respectul locului (funcției) pe care au ocupat-o. Şi cu cât impostura este mai mare, cu atât nevoia de respect este mai acută.

N.D.: Vorbeşti despre „potențialul dezastruos” al decidenților locali. Nu generalizezi? Apoi, nu ştiu dacă ai avut prilejul să cunoşti lupii tineri, consilierii, şefii de cabinet, educați întru perpetuarea moravurilor şi neputințelor locale...

M.M.Ş.: Nu generalizez, îi cunosc aproape pe toți. Când vin acasă, nu mă dezlipesc seara de posturile locale de radio şi televiziune. Programele de ştiri de la Gorj seamănă izbitor cu programele de ştiri de la Chişinău. Urmăresc tot ce se întâmplă şi aici, şi acolo, inclusiv pe net, când sunt în Bucureşti.

Lupii tineri nu mă interesează să-i cunosc până nu vor deveni, la rândul lor, lupi maturi. Nu am timp chiar de absolut orice. Dar tu, în schimb, dacă tot ți-ai propus să observi şi zona aceasta, ar trebui să vezi drăgălăşenia lor. Dacă i-ai descoperit *jucându-se*, prinzându-se unul pe altul cu gura de gât, să ştii că aşa învață ei cum să vâneze mai târziu, *jocul* îi apropie prin exercițiu de comportamentul de la maturitate, indispensabil supraviețuirii din lumea animală. Eu, văzându-i, aş fi foarte bine dispus. Îmi place să privesc natura în desfăşurare, fie ea şi natura umană. Să nu cumva să fii tributar unui mediu de formare foarte rigid, justificat prin precizie!

N.D.: Are vreun sens, poate avea vreo eficiență în actuala stare a lucrurilor să faci presă în interes public, aşa cum încerc eu?

M.M.Ş.: Are, chiar dacă nu ți-a cerut nimeni. E un act de eroism civic şi vei sfârşi în consecință: părăsit, izolat, învins. La sfârşit, când va fi prea târziu pentru toată lumea, ți se va da dreptate şi lupta îți va fi apreciată de semeni. Exact atunci când nu va mai fi nevoie. Sper să fi

ştiut asta atunci când te-ai apucat de revoluţii în Gorj. Dacă vei învinge, înseamnă că eşti încă de acum o forţă.

Dacă ai fi prins şi tu promoţia de teren de lângă fabrica de cauciuc sau vreun parter în blocul ziariştilor de la Debarcader mai erai intransigent? Dacă da, continuă şi iartă! Acesta este sensul, sacrifici tot, dar acest sacrificiu este foarte puţin pentru a împlini vocaţia pentru adevăr a omului. Ai în schimb grijă unde te situezi ca aşteptare, ce fel de mize ai! Să nu te aud apoi că deznădăjduieşti! Când ajungi la capătul răbdării, ia-o imediat de la început! Îţi spun un secret: în România, interesul public nu mai există. Şi îţi sugerez un lucru foarte important: nu îţi considera inamicii ca fiind nişte fiare, îi vei înrăi şi mai mult, priveşte-i ca pe nişte oameni, cum şi sunt, doar aşa vei avea vreo şansă pentru a-i ameliora. Cu atât mai mult dacă ei conduc Gorjul...

În cazul în care o să văd că marea e foarte agitată şi ai dificultăţi de respiraţie, voi veni după tine, dar, până atunci, te asigur că Târgu-Jiul este doar o baltă călduţă, cu crocodili şi răţuşte de plastic.

Fir întins!

N.D.: Am prins şi „promoţia de teren de lângă fabrica de cauciuc”, şi multe altele, fără a mă situa vreodată în vreo „impostură obţinută”. Din fericire, am realizat la timp că viaţa trece repede şi că la sfârşit n-aş fi numărat decât nişte asemenea „promoţii”. Pe scurt, dacă vrei, cât mai vulgar, aş vrea să povesteşti cititorilor mei cum se fac achiziţiile publice în Ministerul Culturii şi la ce nivel se află în prezent, în cercetare sau nu, muşamalizate sau nu, fraudele descoperite şi semnalate de tine, în calitate de consilier în ministerul cu pricina.

M.M.Ş.: Aceasta este o întrebare absolut neelegantă din partea ta, cu tot interesul cititorilor tăi, cu tot. Îmi ceri să îți dau un răspuns care, în fond, ar cuprinde 5 ani de evenimente... Dacă tu crezi că interesează pe cineva, acesta este răspunsul:

http://www.solea.bravehost.com/Ministerul_groazei_ demnitarii_crimei.html

Se poate citi de la sfârşit spre început, în cazul în care cititorii tăi sunt dominați de actualitate.

Pentru superficiali şi, deopotrivă, pentru cei care au o problemă cu adaptarea la trecerea timpului, am şi varianta sintetică a unor prezentări video:

http://www.youtube.com/profile?user=corsoreanu&view=videos&start=40

Sunt acolo vreo 6-7 pagini despre nesimțiții şi jalnicii hoți ai ministerului culturii.

N.D.: Ce se întâmplă acum la Corşor, cu acea ordine a lucrurilor şi întâmplărilor copilăriei tale, descrise în „Crimă şi pace bună" şi în „Un peşchir şi o țără dragoste"?

M.M.Ş.: Nu se mai întâmplă nimic, pentru că acel Corşor nu mai există nici măcar *fizic* – oamenii recreează spațiul propriului habitat, acei oameni nu mai pot fi găsiți astăzi acolo. În schimb, absolut toți trăiesc în mine, de la rudele imediate şi până la vacile şi câinii corşorenilor. Nu am uitat nimic. Acel Corşor, pe care, amabil, îl aduci tu în discuția de față, va muri numai o dată cu mine. Eu am cunoscut oameni care parcă ar fi trăit în Corşor de la începutul timpurilor. În prezent, nu mai vorbeşte nimeni limba lor, cu înțelesurile ei aparte, o limbă mitică, uneori încifrată, în care sensul comunicării era cu totul altul decât înțelesul primar. Oamenii nu mai

au forța de a crea evenimentul prin propria lor prezență. La începutul anilor 80, eu am crescut pe lângă zei. Sunt fericit că am avut parte de acel popor român. Pe toți moşnegii acelui sat îi plimb cu mine prin lume, de la ei am învățat rosturile, de la Biserică înțelesul şi de la femei intuiția şi misterul. Nu îmi mai poate nimeni spune că nu existăm, realitatea de acum nu mă mai poate învinge, cât ar fi ea de plină de cadavre umblătoare. Eu ştiu vitalitatea şi identitatea în care am crescut. În Corşor, spiritul meu s-a îmbăiat în dialog şi-n iubire. Pentru asta, sunt veşnic dator acelei identități. Satul românesc a murit la sfârşitul anilor 80, atunci a murit şi Corşorul meu, dar eu îl cunosc, ştiu unde a fost, îi ştiu importanța şi resimt datoria. Nu voi pierde nimic din ce am luat de la Corşor.

N.D.: Cum vezi tu viitorul României? Gorjul se va sincroniza? Care este alegerea corectă, din punctul tău de vedere, pentru liceenii gorjeni care dau acum cu banul şi nu prea ştiu ce drum să apuce?

M.M.Ş.: Să încep cu ce este mai simplu, cu sincronizarea... Prin natura atribuțiilor de serviciu, cât şi ca fel de a fi, circul foarte mult în țară. Am văzut la diferite intervale de timp anumite oraşe, multe dintre ele fiind cam de acelaşi fel ca şi oraşul nostru. Îți spun sincer, încearcă să verifici, chiar dacă ritmul este foarte lent, în toate se întâmplă ceva, se construiesc măcar câteva blocuri, sedii de lux ale unor firme, unul dintre semnele de prosperitate ale urbei, se modernizează drumurile, îşi prezintă în plan național un produs, indiferent e natura lui, produs cultural, politic, economic etc. Plec de la atenuanta şi generoasa idee, pentru Târgu-Jiu, că şi acolo se fură, acesta fiind astăzi rolul statului în România, prevede calenda-

ristic fonduri care trebuie plătite unor firme, grupuri, indivizi, concerne agreate. În multe locuri este într-adevăr o modă a fântânilor, dar nicăieri atât de multe. Este şi o modă a sculpturilor, dar nicăieri atât de multe. Nu mai poate gorjeanul să vină beat acasă, că dă cu capul de zecile de sculpturi, înfipte din 50 în 50 de metri, în felul acesta oraşul a fost gândit să fie unul al sculpturii... Că doar există Brâncuşi aici, din păcate pentru el. Dacă băiatul acesta ar fi fost un mare compozitor, s-ar fi umplut acum Târgu-Jiul de uriaşe difuzoare la care se dădeau manele?! Pentru că acesta este echivalentul statuilor care au năpădit obsesiv oraşul. Iar acum nu emit păreri, care ar putea fi considerate, în dificultate, a fi poetice, ci vorbesc în calitate de absolvent al unei facultăţi de artă, din cadrul Universităţii Alexandru Ioan Cuza, studii de zi, la stat, acum precizarea a căpătat oarecare importanţă. Câtă ignoranţă poate un grup de oameni să înmagazineze pentru a împânzi oraşul cu astfel de aberaţii?! Anul trecut, am cotrobăit toate cotloanele urbei pentru a fotografia mutantele ciuperci de granit. Din toată cultura, am găsit exact trei bucăţi pe care le-aş păstra, bineînţeles mutându-le în cu totul alte locuri decât acelea în care au fost fiecare amplasate. Pentru o sculptură contează enorm amplasamentul, relaţia ei cu spaţiul. N-are sens să explicitez prea mult, că să-i enervez şi mai tare pe diriguitori. Şi aşa, eu emit doar păreri...

Tinerilor de azi, sărmanii de ei, ar trebui să le trimit epistole, aşa cum făcea Sfântul Pavel cu primii creştini. Comparaţia ia valori doar pe segmentul tineri – primii creştini, ferească Dumnezeu de alte sugestii! Înainte, nu cu mult timp în urmă, tineretul, studenţii, erau o forţă. Inclusiv în Iaşi, îmi amintesc, tremura administraţia oraşului când intrau studenţii în grevă. Acum, dacă le în-

chide cineva messengerul, rămân muți până la instalarea tweeter-ului... Ei sunt generația virtuală, se *înțeleg* unii pe alții, își acoperă câte un ochi cu părul pentru a nu fi văzuți, se duc acasă, sting becul şi încep să plângă.

Ar trebui să vorbesc mult despre ei, dar este 22 şi 47 de minute şi la 23.00 trebuie să-ți trimit interviul.

Încerc doar nişte sinteze. Dacă nu se vor supăra cumva pentru că îşi permite unul, *care nu îi cunoaşte,* să le sugereze ce ar avea de făcut pentru a le fi mai bine, deşi viața e a lor şi sunt stăpâni pe ea şi pe tot ce decurge din această situație ireversibilă, atunci le-aş spune că, înainte de orice acțiune pe care vor să o întreprindă, ar fi bine să se întrebe asupra eficienței reale. Nu metoda, nici avantajul ori simțirea demersului, doar rostul acelei opțiuni. Ar trebui să se mai gândească la sensul lor pe pământ şi la responsabilitățile acestei situații, şi ea ireversibilă, responsabilități față de ei înşişi, față de familiile lor. Împrejur, umanitatea se confruntă cu o dramatică şi obositoare criză de sens. Să caute emoțiile puternice din adevăr! Să nu lase pe alții să gândească în locul lor, decât dacă au certitudinea că aceia sunt în stare de asta şi, în plus, sunt şi bine intenționați! Să nu cedeze tentațiilor, măcar ca exercițiu de putere trebuie să te opui propriilor porniri, altfel vor fi doar nişte sclavi, prizonieri ai propriilor pofte! Cea mai grea de îndurat e atracția sexuală. Şi asta are un temei, dar nu am vremea să-l explic aici. La restul te mai poți opune cu educația şi cu moralitatea, dar la asta nu poți decât dacă fugi fizic, altă şansă nu există. Numai că pentru asta îți trebuie forță, nu glumă, pentru o asemenea hazlie decizie trebuie să fii puternic, nu poate fugi orice împiedicat în propriul trup. Din când în când să mai treacă printr-o biserică, dar nu atunci

când se cunună Virginica sau când e vreun botez în familie, să caute bisericile cu preoți neplictisiți!

Dumnezeu nu mai poate de bucurie când Îl caută tinerii, tocmai atunci când ei nu se tem de moartea imediată, nu au spaime şi slăbiciuni care să-i ducă, psihologic, spre potențialul sprijin divin, când Îl caută *la tinerețe*, tocmai pentru că se simt stăpânii lumii. Le dau şi un pont: în Târgu-Jiu au apărut de vreo câțiva ani trei preoți buni, destul de tineri şi ei, să îi caute şi să se împrietenească! Mai află şi ei una, alta...

Eu nu cred că tinerii înțeleg prea uşor aceste „bătrânisme”, dar dacă unul singur le *vede*, atunci aceste cuvinte vor fi împlinite.

Note

*1. Pe **aici** (http://www.solea.ro/audio.html) se poate ajunge în vremea copilăriei lui Şolea, în satul Corşor din Alimpeştii Gorjului. Numai rata pe care scrie **Internet Explorer Browser** trece pe acolo.*

2. Intertitlurile şi sublinierile aparțin inițiatorului interviului.

www.gorjnews.ro, 29 septembrie 2009,
interviu realizat de Narcis Daju

„Bobaru, şmecheraşul perfid, pompierul reglor, bobocul electromecanic…”

Interviu cu scriitorul Marius Marian Şolea, consilier în Ministerul Culturii şi Cultelor

Narcis DAJU*: **Ai plecat din Sadu, oraşul copilăriei tale, de peste 15 ani. Atunci era un oraş viu, oamenii aveau locuri de muncă, poftă de viaţă şi viitorul înainte. Azi pare mai degrabă un oraş mort, cu oameni sfârşiţi, care nu întrevăd nimic bun în viitorul apropiat… Cât e vina oamenilor şi cât e vina autorităţilor?***

Marius Marian Șolea: Din 1991… Sunt 21 de ani. Nu ştiu câtă poftă de viaţă aveau oamenii atunci sau dacă acest lucru, fără nişte criterii, este ceva bun. Dinamica socială pe care o ai în vedere venea strict dintr-un sistem economic socialist, dintr-o industrializare forţată, în care produsul circula artificial în piaţa socialistă prin planificare. Şansa de atunci a acestei localităţi a fost că armamentul se vindea bine, pieţele erau asigurate şi în interiorul CAER, şi în lumea arabă. Acel viitor despre care vorbeşti nu este decât prezentul de astăzi. Locuitorii acestui oraş nu trebuie exoneraţi de orice vină pentru situaţia actuală, s-au complăcut, au acceptat orice fel de primari, tot felul de conjuncturali care au venit să ocupe, prin partide politice, funcţii decizionale extrem de importante pentru dezvoltarea unei localităţi. Locuitorii din Sadu au acceptat şi acceptă în continuare orice, pe motiv că nu au de unde alege, iar pe cei aleşi deja uită să

îi sancționeze, coabitează cu ei în dorul lelii, resemnați, răpuşi de societate şi de propriile opțiuni. Marea vină însă nu o au oamenii simpli, ci tocmai cei care trebuiau să fie cu adevărat conducători. La Sadu, situația cu care s-a plecat în 1990 era una fericită, o baza industrială fantastică pentru dezvoltarea acestei localități. În lipsa unor oameni potriviți – sindromul general al României – totul a intrat în degringoladă, ce s-a întâmplat în toată România s-a întâmplat şi la Bumbeşti Jiu. Probabil şi oamenii să fi considerat că aşa e normal, că aşa e firesc să se întâmple, împrejurul lor totul se prăbuşea, cum să poată fi ei o excepție?…

Cu vreo doi ani în urmă am ajuns să mă plimb prin oraş, era seară, nu mai fusesem de vreo 10-15 ani. Senzația a fost incredibilă, totul era nemodificat, mi se părea că sunt într-un gol temporal. Doar uşile şi geamurile anumitor clădiri se schimbaseră. Am constatat atunci că, în timpul scurs de la farsa din 1989 şi până acum, localitatea doar a rezistat, nu s-a stins, altoiul cu economia de piață nu s-a prins, coronamentul n-a rodit. Comunitatea locală s-a mulțumit cu ce i s-a dat, a parazitat timpul, a fost areactivă, comodă şi, în fond, inconştientă. Cauzele sunt multiple, nu e locul să fie dezvoltate aici.

N.D: ***Bobaru conduce oraşul de 8 ani şi lucrurile – este evident – merg din rău în mai rău. Pe 10 iunie le cere iar votul bumbeştenilor. Ce estimezi că se va întâmpla?***

M.M.Ș.: Ei, iată exemplul! Dacă până acum primarii care s-au succedat ori au fost neaveniți, ori troglodiți (doar într-un singur caz, un inginer din conducerea UM Sadu, exista instrucția minimă necesară, însă timiditatea şi lipsa de inițiativă l-au coborât în aceeaşi reprezentare

a opțiunii eronate, şi aici nu e vorba de partid, ci strict de individ), de data aceasta catastrofa este totală din simplul motiv că primarul despre care vorbeşti reprezintă un cu totul alt model din societatea românească, şmecheraşul perfid, insinuat în administrație prin conjunctura forțată de lista de partid, apoi prin vot în Consiliul Local, iar la prima oportunitate, nivelul maxim de incompetență la care poate ajunge, postul de primar.

Într-o adresare recentă locuitorilor din Sadu, l-am identificat pe primarul actual ca fiind echivalentul real din modernitate al sinistrului model Dinu Păturică. Întreaga sa biografie conține în sine paradigma acestui model literar. Pe acest edil de condiție ordinară, un trist tupeu îl face să ceară să mai fie încă o dată votat. Numai schițarea traseului profesional al domnului Bobaru ilustrează tipul de ascensiune socială, propriu acestui model de tranziție românească, în esență cu mult mai periculos pentru o localitate decât, de exemplu, un clan interlop, care are o arie de acțiune mult mai restrânsă şi nu directă, doar prin influență cumpărată sau indusă. Pe scurt, cum a ajuns acest om „în capu' trebii" la Sadu: înainte de 22 Decembrie 1989, a fost pila liderului comunist Vasile Crețan, bănuiala mea că nu exista vreo solidaritate între ei, nici intelectuală şi nici de altă natură, derivată din principiile echității socialiste. Mai degrabă, metoda slujului a fost dublată de simfonia calorică a produsului natural de Curtişoara. Astfel că, după ce fostul reglor de la UM Sadu a sâsâit duios printre picioarele ştabului comunist, a fost angajat, la ordin, pe un post corespondent anvergurii sale: la pompierii Primăriei. Aici, trebuie să recunosc, există undeva o generozitate socială de a fi în slujba oamenilor, în cazul în care conducerea de par-

tid i-a oferit mai multe variante de încadrare şi el a ales să lucreze doar la pompieri…

„Agramați care devin profesori universitari, hoți sadea care devin primari…"

Foarte mult timp, domnul Bobaru nu a crezut în rostul studiilor, aşa încât abia foarte târziu a mers la facultate, cu trenul seral, câteva stații, în zilele în care se dădea drumul pe defileu de la Pietrele Albe încolo. Este mai mult decât evident că dacă domnul primar nu ar fi fost complexat de propria condiție profesională şi intelectuală nu s-ar mai fi umilit să plece de câteva ori pe săptămână la Petroşani, numai seara, acesta fiind profilul studiilor care i se potriveau cel mai bine, parte a zilei când randamentul intelectual este oricum destul de scăzut. Aspirația de parvenire l-a făcut să treacă, la vârstă înaintată, prin emoția balului bobocilor mineri. Un rol foarte important în profilul studios al domnului Bobaru l-au avut şi doi profesori universitari din zonă, Pleşa şi Bob, care l-au încurajat, fiecare cu ce a putut, ca domnul primar să poată să-şi arunce pe Jiu, în poza de grup a promoției sale, toga şi panglicile de proaspăt inginer electomecanic. Firesc ar fi să se înscrie şi la doctorat, pentru a închide un cerc al unei deveniri cu un accentuat început de clasicizare în spațiul gorjenesc: agramați care devin profesori universitari, hoți sadea care devin primari, prostituate luate de la intersecții de străzi de bărbați urâți şi graşi, aduse ulterior, pentru a fi la îndemână, în posturi plătite de stat. În fond, aceasta este lumea în care viermuiesc gorjenii, considerând că este ceva fatal, decis de zodii, fără să accepte că toți aceşti paraziți nu

sunt decât produse ale delăsării lor. Ştii, sunt mulţi oameni care îşi pot ascunde capacităţile, rareori din modestie, care trebuie provocaţi în ceva, la o cât de mică acţiune, fie ea şi verbală, pentru a-i putea evalua. Domnul Bobaru, în schimb, nu se poate ascunde, gradul de spiritualizare la care a ajuns îi e uşor detectabil pe chip, perfidia, inteligenţa şi facultăţile i se văd de la o poştă.

În 2004, domnul Bobaru, în trendul schimbării de putere, face politică de performanţă la liberalii din Sadu şi intră pe listele de partid pentru Consiliul Local. Mai toţi oameni cu un minim de pregătire ştiu cum se aleg viceprimarii, aceeaşi metodă i-a fost suficientă pentru a-şi obţine acest nou statut, cu ajutorul unei majorităţi formate din indivizi care nu doreau decât să-şi recupereze o parte din banii cheltuiţi în campania deja încheiată. A mai avut nevoie de o pareză a primarului Stănculete sau ceva de genul acesta, retras din motive de boală, şi iată destinul de primar deja conturat. Chemat de conjunctură să fie primar interimar, de conjunctură a rămas până astăzi. Spre deosebire de predecesorii săi, viclenia l-a făcut să-şi consolideze anumite poziţii, iar tupeul îi diminuează mult ezitările profesionale, ajutorul pe care oamenii îl mai primesc de la acest stat osteoporotic este degrabă prezentat ca fiind, în fond, ajutor de la boier.

Românii nu-şi recunosc foarte uşor greşelile pe care le fac în plan politic, de aici şi slaba atitudine sancţionatoare. Pentru noi doi, personajul poate fi amuzant, pentru cei care îl pun primar e nefast, numai că ei ori nu îşi dau întru totul seama de asta, ori înţeleg dar nu le pasă. Efectul nefast al acţiunii în teren al unor astfel de personaje, romantice în felul lor, nu e vizibil şi imediat de-

monstrabil la adevărata proporție. Şi, cât timp trece până la această evidentă constatare, el rămâne primar doar pentru că partidele sunt incapabile să-şi creeze oameni pentru administrație şi, totodată, dezinteresate să blocheze din interior asemenea indivizi. Pe de altă parte, sistemul românesc de administrație corupe profund.

N.D: ***În octombrie 2011, Bobaru a forțat predarea pentru 20 de ani a spitalului din Sadu, evaluat la 3 milioane euro, în administrarea unui SRL obscur, cu capital social de 200 lei şi fără minime resurse umane. Această tranzacție a fost blocată de consilieri locali, presă şi Prefectura Gorj. Cum e posibil ca un primar să se dedea la astfel de lucruri?***

M.M.Ș: Cum e posibil?… Toată România e sufocată sub acest tip de cancer, obsesia grupurilor de interese de a controla resursele unei localități, din asta să se hrănească, din asta să îşi finanțeze existența pe piața… politică. Blocarea despre care vorbeşti a fost un caz fericit, să ştii că sunt puține locuri unde şi reuşeşte, nu pierde din vedere că reprezentantul local al acestei combinații era în opoziție cu puterea centrală, altfel rolul presei, al consilierilor locali ar fi murit frumos…

N.D: ***Crezi că Bobaru e şantajabil? Cum argumentezi?***

M.M.Ș: Nu ştiu asta, a fi şantajabil corespunde multor situații, eu discut numai de ceea ce ştiu.

N.D: ***De ce nu a fost luat la întrebări de niciun procuror după tentativa de "vânzare gratuită" a spitalului?***

M.M.Ș: S-ar putea ca procurorii să aibă scuza inexistenței unei sesizări oficiale sau să nu fi considerat tentativa de vânzare despre care spui a fi fost suficientă pentru a se urni din comoditatea specifică la astfel de combinații. De obicei, ei merg la comandă sau dacă evidența nu mai poate fi acoperită şi ar fi mult prea strigătoare la cerul statului de drept tâlhăria respectivă. S-ar putea să nu fi fost întrunite o serie întreagă de condiții… procedurale. Cu altă ocazie îți voi spune despre procurori.

N.D: ***De "Zilele Oraşului Bumbeşti Jiu", sărbătoare transformată de Bobaru în manifestare electorală pe bani publici, condamnatul penal Dan Ilie Morega a apărut de-a dreapta primarului şi a anunțat că-l susține pentru un nou mandat. Cât de lipsit de respect de sine şi față de alegători trebuie să fii ca să te mândreşti cu susținerea unui condamnat penal pentru fapte de corupție şi trafic de influență?***

M.M.Ș.: De ce nu dai tu voie dreptului la asociere publică? Erau doi liberali sadea care s-au asociat imagistic pentru confortul material şi spiritual al locuitorilor din Sadu, chiar şi Zilelor oraşului li s-a schimbat data, pentru a fi înainte de alegeri. La asemenea meschinării crezi tu că mai contează cine cu cine umblă? *Eiusdem farinae*, se exclamă între oamenii culți. În loc să te bucuri şi să prinzi tâlcul unei asemenea situații… Domnul Morega a venit la Sadu pentru a fi văzut lângă domnul Bobaru. E de ajuns pentru a înțelege drama primului şi condiția celui de-al doilea.

„Stadionul, în tonul minunilor de la Caracal... Numai nişte idioţi pot plăti, fie şi din bani publici, asemenea lucrări."

N.D: ***Bobaru a cheltuit 4 miliarde pentru construirea la stadionul oraşului a unei tribune din care nu se vede în întregime gazonul. E singura de acest fel din România! Proiectantul e de negăsit, constructorul a dat în judecată Primăria pentru a-şi primi banii. S-au cheltuit 4 miliarde pe o spoială. Cum îţi explici?***

M.M.Ș: Am auzit de această discuţie. În ziua în care a debutat campania electorală am trecut pe la acel stadion, pe care îl ştiu foarte bine. Aşa este, tribuna respectivă este în tonul minunilor de la Caracal, numai nişte idioţi pot plăti, fie şi din bani publici, asemenea lucrări. În cazul în care nu sunt alte combinaţii între executant şi cel care plăteşte achiziţia respectivă. Fireşte, domnul Bobaru nu este un idiot. S-a întâmplat cu totul altceva, nesimţire, dezinteres, siguranţa că nu va conta prea mult în mentalul bumbeştean. Te invit să descoperi altceva, puţin mai complex decât o tribună de patru miliarde. Până la urmă, Primăria o să micească terenul sau arbitrii vor recomanda echipelor la începutul partidei să nu joace pe acea parte pentru a putea fi meciul urmărit. Mai există şi varianta unei investiţii reparatorii, un ecran gigant unde să se urmărească fazele de pe latura respectivă. Te invit să constaţi care a fost firma care a subcontractat anumite achiziţii la Spitalul din Sadu, dar neapărat să pleci de la realitatea că primarul e naş în familia contabilei şefe a primăriei, mă rog, familie în sensul lărgit… Tribuna stadionului va deveni neîncăpătoare pentru promiscuitatea rezultată din celelalte achiziţii.

„La cât ajunge cheta lunară a carierelor de pe Valea Porcului?"

N.D. : ***Pe Valea Porcului există şapte cariere de granit, care funcționează la limita legii, fac profituri de milioane de euro şi nu donează un leu în beneficiul oraşului. Satele Pleşa şi Porceni sunt pe punctul de a fi distruse de traficul greu şi de exploatările de agregate din zonă. Cu toate acestea, după ce consilierii locali au instituit taxa de pod pentru tirurile acestor cariere, Bobaru a făcut front comun cu milionarii în euro, împotriva propriilor alegători, şi a obținut anularea taxei de pod. Şi totuşi, acum le cere din nou votul...***

M.M.Ș: Şi acest lucru e adevărat. Mai mult, nu toate acele firme au avize de mediu, unele sunt în acest moment în procedura de avizare. În plus, nu au respectat condițiile pe care le semnaseră. De conceptul sociologic de parandărăt nu ai auzit? Cu voturile se rezolvă uşor. Iar noul sistem de vot e mană cerească pentru cei care îşi construiesc viața aşa cum ți-am arătat la începutul interviului. O viață tragică în fond, însă ei nu-şi dau seama, nu recunosc, cred că e o chestiune de inteligență, că aşa trebuie să… învingi în viață. Parandărătul pe o singură lună e suficient pentru a face majoritatea la urne. Află mai întâi la cât ajunge cheta pe care o fac cele şapte firme şi voi recunoaşte că eşti un bun ziarist.

Amantlâcuri, teroare şi boarfe la Primăria Bumbeşti Jiu

N.D : **Înțeleg că, după 8 ani sub Bobaru, funcționarii Primăriei s-au înrudit între ei, formând mai degrabă**

atmosfera unui SRL decât a unei instituții publice, în slujba cetățeanului. Cum rămâne cu respectarea legii şi a interesului public?

M.M.Ș: Asta e o întrebare generică, rămâne cum am stabilit mai sus. Mai mult, amantlâcuri, teroare şi fidelizare forțată, acestea sunt principiile de funcționare din primărie. Tot în acel mesaj verbal, adresat locuitorilor din Sadu, am spus că nu poate fi votat cu bucurie un primar care-şi transformă angajatele în boarfe doar pentru a mări solidaritatea promiscuă din Primaria Sadu. Din acest punct de vedere, caricatura administrativă la care mă refer nu este nici măcar în condiția amorezului de ocazie, ci se plasează mai degrabă în vecinătatea prostituției şi a statutului de peşte (nu îl domină amorul, ci câştigul din amor), care nu vrea decât să transforme o instituție fundamentală pentru un destin comunitar din căprărie râioasă în porumbărie păduchioasă. Animalele şi bolile nu sunt precizate la întâmplare.

N.D : ***Bobaru a fost şi continuă să fie cercetat în mai multe dosare penale, formate ca urmare a plângerilor depuse de mai mulți cetățeni din Bumbeşti Jiu, majoritatea prejudiciați în drepturile lor de proprietate. E firesc ca locuitorii din Sadu să se confrunte cu primarul lor în instanțele judecătoreşti şi în unitățile de parchet?***

M.M.Ș: Atât timp cât statul de drept le permite acestor oameni să se adreseze instanței, ba mai mult, le pune la dispoziție magistrați competenți, pregătiți ani de zile de stat, de ce nu? Orice om care se consideră nedreptățit poate deveni justițiabil. Aşa cum îți pot spune că Bobaru nu are numai defecte, îți pot spune că nu acesta este defectul lui primordial. Pe de altă parte, tu crezi că acei

oameni despre care vorbeşti au cu toții dreptate sau că toți sunt capabili să transforme, fie şi cu documente, o realitate faptică într-una juridică? Nu în asta e conflictul lui Bobaru cu oamenii, ci în felul cum le administrează resursele, cum optează într-o maximă promiscuitate a nerespectării procedurilor legale de achiziții publice, cum nu face nimic pentru a gândi soluțiile de ieşire a unei localități din zona de gang în care se găseşte.

„Clanurile interlope, firave acum în zona Tetila, vor pune stăpânire şi în Sadu"

N.D : **Cum vezi Sadu peste 4 ani, dacă Bobaru rămâne primar?**

M.M.Ş: Va rămâne primar pentru că oamenii vor să fie orbi, dacă tot aşa au fost până acum… E valabil în mii de localități din România, Sadu nu va face excepție. Cred însă că nu-l vor mai suporta decât un mandat, se vor dumiri până la urmă. Cât ai fi de orgolios sau de încuiat, până la urmă tot constați neîmplinirea, cel puțin în viața personală, dacă pentru cea comunitară nu ai vocație. La Sadu mai e şi o altă problemă, nu există conştiințe civice credibile, neimplicate în politica aia măruntă de acolo. Nu are cine să explice, cine să-şi asume pe de o parte revolta inițială a oamenilor şi pe de altă parte ridicolul unui asemenea demers… Într-un fel, Bobaru e produsul locului. Intelectualii de acolo nu au făcut niciodată echipă, preferau boemia şi detaşarea de asemenea prostii. Nu le-a păsat, spiritul lor a fost mereu alintat de trândăvie, spațiu şi timp suficiente pentru ca un modest țărănuş să se insinueze până la biroul de primar al localității. Şi de aici le cere în continuare cetățenilor atrofiați

încredere, continuitate, vot. Concupiscența este din punct de vedere social reciprocă. Peste patru ani, Sadu va fi cam tot aşa, sub protecția puterii însă clanurile interlope, firave acum în zona Tetila, vor pune stăpânire şi acolo, deja semnele de sprijin pentru actualul primar există. Rezultatele reciprocității există şi ele. Fetele frumoase din Sadu îşi vor pierde libertatea, iar cele mai bătrâne vor îmbătrâni şi mai mult, sub procedurile de achiziții publice inițiate de Bobaru.

www.gorjnews.ro, 1 iunie 2012,
interviu realizat de Narcis Daju

Am nevoie de mult pământ sub picioare pentru orice tip de înălțare

Recent ai fost la Iaşi şi ai participat la „Salonul de literatură Zero+". Ştiu că de Iaşi te leagă foarte multe amintiri. La un moment dat, în cadrul unei discuţii îmi spuneai că fiecare stradă, fiecare piatră, fiecare clădire îţi trezeşte emoţie şi astfel îţi este foarte greu să mergi prin Iaşi odihnindu-te mental, sufleteşte. Practic, la Iaşi ai urmat cursurile Facultăţii de Teologie Ortodoxă, secţia Patrimoniu Cultural – Restaurare – Conservare Carte. Tot aici participai la formatul „clasic" al „Salonului de literatură" condus şi atunci de profesorul Mirel Cană, de care, de altfel, te leagă o lungă prietenie. Povesteşte-mi despre un episod care ţi-a rămas şi astăzi în suflet, la peste 10 ani de când ai părăsit oraşul.

Sunt enorm de multe aceste episoade. Dacă revista nu ar avea un profil literar, v-aş reda cel puţin două minuni. Am să vă povestesc însă întâlnirea cu Mihai Ursachi, fără comentarii sau interpretări. Eram în anul I, probabil se întâmpla prin luna decembrie a lui 1994. A venit la prezentarea unei cărţi la Casa Pogor. Deşi, imediat ce am ajuns în Iaşi, am căutat să mă pun la punct cu operele scriitorilor de aici, despre Ursachi, din punct de vedere literar, ştiam doar lucruri generale. Îmi amintesc că poezia lui mi-a părut atunci grea, obositoare, în nici un caz nu o puteam citi pentru informarea care mi se părea necesară... Din acest motiv, am trecut la alţii, lă-

sând capitolul Mihai Ursachi pentru un oarecare alt moment, când voi avea timp. Două lucruri continuau să mă atragă: ironia din textele dumnealui şi faptul că toți scriitorii ieşeni erau oameni, doar unul, în unanimitate, o legendă, Magistrul. Un semi-zeu care trecea pe străzile Iaşilor. Mi se părea un subiect mult prea complex. În acel sfârşit de an, a venit la o prezentare de carte la Casa Pogor, din păcate nu mai ştiu autorul, nu țin jurnal, deci nici nu îl voi afla în prăfuite însemnări. La sfârşit, oamenii rămâneau, ca şi acum, la specializare. Pentru mine, această tradiție este şi astăzi o cruntă pedeapsă, fac tot posibilul să dispar. În acea seară, erau mai multe surse de amuzament şi am rămas. Mihai Ursachi parcă oficia acele discuții de pahar, toți treceau pe la el să închine, gesturile şi vorbele lui îmi păreau a fi din filmele cu nobili englezi. La un moment dat, nu mai ştiu cine, a ținut să mă prezinte Magistrului, a venit mi-a spus şi nu voiam, invocând că nu e momentul prielnic. De altfel, nici azi nu doresc să îmi fac cunoştințe literare. Nu aveam cum să scap fără violență de acest ritual. Aşa am ajuns în fața lui Mihai Ursachi, am ascultat extrem de contrariat sintetica prezentare care mi se făcea. El mă privea cu capul aplecat într-o parte, din când în când ni se întâlneau ochii, e destul de probabil să-şi fi dat seama de consistenta mea bucurie din acel moment. Mi-a pus nişte întrebări, i-am răspuns scurt de fiecare dată. La finalul discuției mi-a spus că obişnuieşte să se uite uneori, când vine la Muzeu', pe textele celor care au citit sau vor citi la cenaclu şi, asta îmi amintesc exact, „mă uit după poeți puternici, mai ales poete, nu găsesc." Am zâmbit la prima cădere în umanitate a titanului. A văzut ceva în zâmbetul meu de atunci, probabil vreo compatibilitate, ca să fiu prudent. Mi-a spus că în acea seară este bine

dispus şi că doreşte să-mi determine destinul literar, că îmi va scrie o Prefaţă pentru debut şi că va fi foarte sincer, în funcţie de cum va găsi textele. Dacă nu îi vor fi satisfăcute exigenţele, va scrie exact acest lucru, fără menajamente. M-a întrebat dacă mă învoiesc. I-am răspuns că da. A fixat întâlnirea chiar pentru a doua zi, ora 10.30, în faţa Agenţiei CFR din Piaţa Unirii. Cartea exista şi avea deja o prefaţă, era a lui George Ţărnea. Acesta venea des la Târgu Jiu, îmi acordase multă atenţie, relaţia a mers apoi spre o prietenie specială, inclusiv la mare făceam cumva să ajungem să ne vedem. În acea seară, l-am sunat acasă pe George Ţărnea şi i-am spus păţania. A fost bucuros, i-a transmis toate urările „luptătorului Ursachi" şi mi-a spus că prefaţa lui se va transforma în postfaţă... A doua zi, ne întâlneam pentru a-i da manuscrisul. Întâlnirea m-a şocat oarecum, îl aşteptam pe Mihai Ursachi, venise un cowboy veritabil, cizme, pantaloni, curea, cămaşă, jachetă, pălărie, mustaţă, totul era autentic. Am străbătut Lăpuşneanu şi am urcat la Casa Universitarilor de pe Copou. Aveau să fie multe întâlniri, zeci de poveşti literare, din detenţie, din SUA, din Iaşi, tot felul. De câteva ori m-a chemat să luăm împreună apă de la izvorul din Gradina Botanică, la ora 5 dimineaţa. M-am dus. Subiectul Mihai Ursachi ar fi inepuizabil. Ţi-am transcris prima întâlnire. Aş scrie o carte cu ce îmi povestea el, dar nu e nici timp şi nici nu interesează pe nimeni.

Dar să ne ducem mai adânc în biografia ta, despre care cronicarii cărţilor tale spun că e de-a dreptul cutremurătoare. Chiar dacă eşti născut, în '74, în Bucureşti, originile tale se trag dintr-un sătuc gorjenesc, Corşor, sătuc pe care, de altfel, îl aminteşti în cartea

***Graiul vostru. Viziunea țăranului din Gorj asupra lumii*, publicată la Editura Eikon, Cluj-Napoca, în 2006. În satul acela s-au aciuat câteva familii de aromâni. Iar tu te tragi din o astfel de familie. În cartea pe care am amintit-o mai sus am găsit în textul scris în memoria bunicii, Maria, o mărturisire pe care aş vrea să o dezvolți. Anume, spui că ai început să vorbeşti limba română folosind rostiri şi cuvinte vechi, cuvinte pe care, de altfel, le foloseşti şi astăzi, secvențial, în cărți. Şi scrii: „Dacă acestea se vor pierde, se va pierde timpul." Recent am primit de la tine şi un volum de versuri care poate fi considerat un document al originilor tale, un document al întoarcerii către sine. Este vorba despre cartea „Scrisori pentru depărtările din voi", redactată şi în româneşte şi în aromână.**

Cartea despre care vorbeşti tu este o antologie care conține strict poemele în idiolect, însă volumul de la care am plecat este „Un peşchir şi o țâră dragoste", Editura Muzeul Național al Literaturii Române, Bucureşti, 2004. A fost scris imediat în urma morții bunicii mele, februarie 2002. Atunci am simțit că rădăcinile mele cu lumea din care veneam au pierit, am simțit iremediabila pierdere, singurătatea, pustiul ce avea să vină. Ea fusese singura supraviețuitoare a identității mele, urma să nu mai am pe nimeni, să nu mă mai regăsesc în nimic. Eu am nevoie de mult pământ sub picioare pentru orice tip de înălțare. Acelea nu erau poeme pe care să le fi dorit atunci publicate, erau cântece, mărturisiri, incantații ale unui timp înstrăinat, amintirile mele din Rai. În vara acelui an însă, mi-a dat prin cap să mă duc la Academie şi să caut în celebrele ei Atlase lingvistice, la zona Olteniei de Nord, anumite cuvinte ale satului nostru, voiam să văd ce au cules ei de pe teren, aproape nimic, „cuvintele

mele" nu erau inventariate. Bătrânii copilăriei mele muriseră deja, ştiam că acea limbă nu se mai vorbeşte nici măcăr în respectivul sat, nu mai avea cine, deci urma să moară şi limba. Atunci am împănat o carte pe care o scrisesem a fi de dragoste cu poeme în idiolect, pentru ca respectivele cuvinte să rămână scrise undeva, să nu dispară, aşa a apărut această carte.

Limba conţine un anumit specific al dezvoltării, scoarţa cerebrală este amprentată şi de particularităţile unei comunicări. Limba aceea avea expresii care însemnau şi altceva decât sensul imediat, cu funcţie de camuflaj în comunicare, era o limbă parolată. Stăteam şi eu între trei-patru moşnegi care o vorbeau şi mereu trebuia să fiu atent la şmecheria care trebuia să fie, la sensul subsidiar, mascat. Abia aşteptam să se întâlnească cu străbunicul meu şi să-i aud vorbind „în dodii". Din 1977 şi până în 1982 m-am putut ameliora în limba aceea, apoi am folosit-o singur când se mai ivea ocazia...

Despre *Scrisori pentru depărtările din voi* îţi spun doar că este cartea unei sfâşieri identitare şi strigătul meu către nişte oameni care chiar nu ştiu cine sunt, au uitat rostul înalt al existenţei lor, şi-au pierdut firea. Aş vrea să se oprească prăbuşirea acestei popor, devenit discutabilă comunitate în fiecare dintre cele cinci ţări balcanice...

Pe bună dreptate, spun cronicarii, ai avut parte în adolescenţă de experienţe cutremurătoare. Bunăoară, la 17 ani ai întrerupt liceul, se întâmpla în 1992, şi ai plecat pe front în Transnistria. Ai trăit la propriu ceea ce mulţi tineri vedeau la televizor sau auzeau la radio. Ai trăit războiul. Ai văzut, cum se spune, *moartea cu ochii.* Abia mai târziu, în 2007, publici, pe baza experienţelor trăite, romanul *Crimă şi pace bună*. De ce ai ales, la 17 ani, o asemenea provocare?

Dacă sunt obiectiv, sintetic şi riguros, răspunsul nu poate fi decât unul singur: de prost. Însă, dacă doreşti un răspuns pentru revistă, o să mă agaţ de nişte detalii şi de indulgenţa corespondentă lor. Plecarea în Basarabia a fost ceva foarte complex, chiar şi în viteza corespondentă adolescenţei... Lucrurile s-au desfăşurat, în mare, astfel: reportajele de pe front mă impresionau. Surprinzător pentru mine, basarabenii care luptau acolo transmiteau multă dragoste, forţă şi, destul de ciudat pentru spaţiul românesc, realism. Am văzut la TVR cel puţin două declaraţii în care luptătorii moldoveni, de fapt foşti combatanţi din războaiele URSS-ului în Afganistan, Vietnam şi Cuba, spuneau că ştiu foarte bine că, în condiţiile date, Armata a XIV-a îi va învinge, era fosta lor armată din Afganistan, dar că nu vor părăsi niciodată aliniamentele de front. Apoi, mi-am dat seama că războiul din Transnistria reprezintă cel mai important eveniment istoric din spaţiul românesc de la cel de-al doilea război mondial încoace. Evident, nu luam în calcul evenimentele din decembrie 1989, începusem să ştiu că totul a fost caricaturizat în această aşa-zisă revoluţie, de la desfăşurare şi până la cum şi de ce s-a murit. Războiul din Transnistria era un conflict pentru teritoriu. Când miza este teritoriul, atunci evenimentul capătă un sens real. În rest, libertatea, foamea şi schimbarea ordinii sociale de la un moment dat nu sunt suficiente în perspectiva mea pentru a lua în calcul o eventuală implicare. Însă înţeleg că pentru alţii pot fi suficiente, dincolo de aspiraţiile strict individuale pe care astfel de evenimente le conţin în sine. În romanul pe care îl aminteşti, e primul volum, de fapt, justific plecarea, o explic. Prezint lumea mea de atunci şi evadarea din ea.

În fond, experiența frontului te-a maturizat. La întoarcere în țară, nu continui liceul aproape de familie. Alegi Bucovina, Vicovul de Sus din Suceava, unde obții la bacalaureat media 9,85. Apoi, tot pe cont propriu vii la Iaşi student la teologie. Între timp debutezi în 1995 cu volumul *Mereu secunda, mereu şi Dumnezeu*, volum în care, aş spune, sunt încă inserate meditații cu privire la experiența frontului. Apoi publici aproape în fiecare an câte o carte, poezie, proză, publicistică. Observ în majoritatea lor ca o obsesie câteva motive: Dumnezeu, Femeia, Socialul, Memoria. În unele locuri impui un ton meditativ, în altele dimpotrivă, unul mai ironic, ca şi când ai dojeni, ai certa pe aceia care lovesc în adevăr, în istorie, în naționalism, în destin etc…

Războiul m-a transformat profund, a redirecționat dezvoltarea mea, mi-a construit cu totul alte aspirații. Întâmplările şi sensurile găsite acolo mi-au demonstrat că viața este cu totul altceva decât ceea ce percepem în mod obişnuit. Mult timp după aceea m-am adaptat greu la banalul cotidian, la ce vedeam, la ce auzeam, la activitățile zilnice. Aproape totul mi se părea amuzant şi îmi rămâneau foarte puține lucruri pe care aveam chef să le fac. Şi, cel mai important, îmi rămăseseră foarte puțini oameni cu care mă puteam întâlni...

Nu, m-am întors la Târgu Jiu pentru clasa a XII-a, însă după primul trimestru am vrut să plec la Chişinău. În iarna lui 1993 am obținut transferul la Liceul Vasile Alecsandri din Chişinău, cu ajutorul minunatului om de cultură Nicolae Dabija. Directorul care aprobase acest transfer se numea Vasile Dombrov. Însă conducerea liceului din Târgu Jiu a refuzat „din rațiuni de stat" să aprobe această mutare. Ulterior, lucrurile s-au complicat

foarte mult, pentru a-mi proteja familia a trebuit să plec, a fost de fapt o fugă. M-am dus la Putna. Stareţul mănăstirii a decis continuarea liceului la Vicovu de Sus, m-a înscris toamna la Grupul Scolar *Ioan Nistor*. Sunt vreo zece km Putna – Vicovu de Sus, dacă traversezi râul Suceava pe punţile de la Bivolărie. Făceam naveta pe jos, cu ocazii, cu faitonul, cu calul, cu bicicleta, în funcţie de starea vremii şi de oportunităţi. Şi aceea a fost o perioadă decisivă a vieţii mele. În fond, prin poarta Mănăstirii Putna am intrat în Biserică şi acum mă tem să nu ies prin poarta de la Patriarhie... Din sinceritate. Venirea la facultate la Iaşi tot părintele stareţ al Putnei a hotărât-o, eu şi atunci voiam să fac facultatea de drept, această convenţie cu ordinea de drept din România mă provoca... La Iaşi am trăit o altă perioadă de neînlocuit pentru mine, de data asta a fost una odihnitoare, plină de pace şi de conţinut uman. Acesta a rămas cel mai important oraş din inima mea.

Referitor la frecvenţa editorială despre care pomeneşti, este un lucru pe care mi l-am impus, deşi nu pun preţ pe această abilitate literară, priceperile mele sunt în cu totul alte perspective. Însă îmi place literatura bună, sunt un cititor aplicat, trăiesc cu bucurie pură lectura unui text puternic sau a unui text care creează ceva ce are şi rost de existenţă.

De aproape zece ani lucrezi în administraţia publică. Mai exact în Ministerul Culturii şi Cultelor. Numele tău este legat mediatic de această instituţie. Sunt cunoscute deja încercările tale de a demasca impostura instituţională cu privire la acordarea unor subvenţii editoriale pe criterii nu tocmai cinstite. Ai semnalat birocraţia sistemului şi multe altele. Unele titluri din ziare chiar te numesc „consilierul care se bate cu minis-

terul”... Între timp apele s-au mai aşezat? Ce zici de relaţia funcţionar public – şi zicala românească „capul plecat sabia nu-l taie”?

Nu mai are ce să se aşeze. Doar interesele de grup, continua şi obsedanta fugă după privilegii personale şi căutarea febrilă a unui stăpân pentru care să furi, adică să aplici politica de guvernare în domeniul în care activezi, direcţionarea bugetelor alocate domeniului către reprezentanţii puterii sau către anturajul puterii. Am în vedere în principal administraţia centrală din care fac şi eu parte. În administraţia publică legalitatea nu mai contează, totul funcţionează în virtutea intereselor celor pe care îi alege poporul şi a celor numiţi de cei aleşi de popor. Practic poporul este inima acestei democraţii care merge în cerc, fără a se da deloc peste cap şi fără a ameţii... E un dezastru cu mult mai mare decât ceea ce percepe în mod obişnuit omul care nu are cunoaşterea din interior a sistemului, practic aici se produc răul şi mizeria din ţară. Activitatea noastră este crearea aparenţei de legalitate, speculaţia şi acoperirea cu hârtii pentru lucrurile pe care le generăm sau, cel puţin, pe care le trecem cu vederea. Respectarea legii este sursă de amuzament în mod obişnuit şi de stres, când intrăm în criză de timp. În acest fel, în România sporeşte zilnic civilizaţia de hârtie şi creşte solidaritatea bazată pe înţelegeri obscure. Se mai întâmplă şi un alt lucru foarte grav: o deprofesionalizare masivă în toate domeniile, cu urmări care vor fi catastrofale în timp. Calităţile pe care ar trebui să le aibă un funcţionar, într-un astfel de context, se transformă în handicapuri severe, oamenii serioşi şi bine pregătiţi pleacă, nu vor sau nu pot să lupte, ori se gândesc la ineficienţa unei atitudini, sunt mai slab construiţi şi cedea-

ză. Alții aşteaptă pur şi simplu pensionarea. Activi rămân doar nişte maimuțoi care s-au adaptat acestui sistem biologic, care nu pot să facă nimic altceva, inapți pentru viața reală, însă preferabili vieții de convenție. Acestora inteligența naturii le-a dezvoltat, pe lângă cavitatea bucală de albină (specializată în supt şi lins), şi buze adezive, cu care nu doar că satisfac ritualul zilnic administrativ, dar se şi prind ca lipitorile de sursa binelui lor cotidian. Deşi nevolnici ca inteligență şi pregătire, ştiu foarte bine ce au de făcut pentru a fi preferați de cei care se perindă la robinetele bugetare. Uneori, ca să îşi salveze firicelul de conştiință, pe care totuşi cred că îl are fiecare om, dezvoltă relații de prietenie falsă, ca să îşi spună că tot ceea ce fac fac din prietenie, ci nu din conjunctura pe care trebuie să şi-o facă favorabilă. E amuzant când priveşti fragmentar, însă drama este una înrobitoare pentru ceea ce s-ar mai putea numi țară, națiune şi alte tâmpenii dintr-astea. Probabil şi oamenii politici au înțeles că nu mai este posibil să scape de aceste produse ale „tranziției româneşti" şi atunci s-au gândit să le folosească aşa cum sunt, adică să facă guvernarea să meargă...

Dar să revenim şi la chestii mai literare. Ştiu că la un moment dat coordonai un site literar. Cum ți se pare această evoluție a scriitorului român, care astăzi postează pe internet cam tot ce îi trece prin destin?

Nu am coordonat nici măcar o zi site-ul despre care vorbeşti, activitățile pe care le-am dezvoltat acolo creează această confuzie, este vorba de două antologii, de trei festivaluri literare, de participări la şedințe de cenaclu şi de câteva zeci de cărți de autor.

Cea despre care vorbeşti tu nu este o evoluţie, evoluţia aceasta nu este nici măcar o abilitate, e doar o manifestare de conjunctură. Evoluţia nu are ca sursa internetul şi nici nu este un specific al spaţiului virtual. Ceea ce spui tu este de fapt o exhibare a anonimatului, o compensare a împingerii scriitorului înspre periferia socială. Pentru că nu îl mai întreabă nimeni nimic, spune el cum stau treburile. Modernitatea îi favorizează accesul la o tribună virtuală, care poate să funcţioneze la un moment dat în funcţie de potenţialul şi de responsabilitatea celui în cauză. Cum zici, el asta face, postează ce crede el că este important pentru ceilalţi, cu precădere. În mare, prezentul este încărcat de scriitori postaci, lucrurile serioase însă sunt foarte vizibile chiar şi în aglomeraţie. Literatură există şi pe internet, şi pe clasica hârtie. Dacă există, internetul rămâne instrumentul cu care circulă. Atât şi nimic mai mult.

La un moment dat, ca mulţi alţi internauţi, ai construit un manifest, *Boierismul*. Vorbeşte-mi mai mult despre el. Ştiu că prin acest manifest ceri şi întoarcerea către limba şi cultura română. De altfel, dacă nu mă înşel, conteşti toată această goană nebună după alte ADN-uri E-uri scriitoriceşti…

La un moment dat, mă săturasem, fără a fi pudibond de felul meu, de atâta poezie a mucoaselor, cădeau peste ţară avalanşe de mucoase şi secreţii. Contingente de poete şi poeţi urâţi, minioni şi infirmi descriau, cum ştiau ei, marea frecangeală. Aproape că se instituise dogma sexului la vedere ca certificat pentru literatura contemporană. Toţi strigau în piaţa publică şi-şi descriau fericirea de a avea aparat reproducător, se terminaseră

marile teme poetice, se epuizaseră pe fiecare şcoală în parte. La un moment dat, începuseră şi babele să se masturbeze public şi critici serioşi, dintr-un fel de oportunism, înțelegeau că revoluția culturală românească trebuie susținută. Sunt totuşi puțini indivizi dezvoltați în aceste laboratoare care au dovedit ulterior că pot fi scriitori. În acel context, împreună cu trei amici, am semnat o viziune despre cum ar trebui să fie scrisul, despre ce resurse şi ce mize ar trebui să-l genereze. Am hotărât că trebuie să avem un „generic" la activitățile noastre, neam întâlnit într-o seară şi l-am scris pe bucăți, cea mai pare parte a fost scrisă de Felix Nicolau. În fond, era un enunț despre cum credeam noi că ar trebui să fie literatura, naivități în fond. Nici măcar noi nu i-am dat o importanță mai mare decât a avut...

Că tot am trecut de atâtea apocalipse: religioase, literare, politice, sociale etc., cum vezi în 2013 situația omului şi, apoi, a scriitorului român. Tu ce proiecte ai pentru acest an postapocaliptic?

Constat că media te-a virusat şi pe tine, în cazul în care nu vrei să fii glumeț... Cum cred că ți-ai dat seama, nu am avut privilegiul de a trăi nici un fel de apocalipsă. Fenomenele care se întâmplă în ultimele trei domenii enunțate de tine le poți numi, cu destulă prudență, calamități, dezastre etc. Întrebarea ta e foarte generală, nu e spațiu pentru răspunsuri specializate, care să cuprindă aspectele care merită luate în discuție, sunt prea multe. Cred că omul va continua să se confrunte cu problema fundamentală a lipsei de sens a vieții pe care o trăieşte. Oricum, el este foarte derutat în contemporaneitate. Opțiunile lui au coborât mult în substratul său biologic, as-

pirațiile au devenit dorință de a poseda. E o goană nebună după o devenire maimuțărită, omul contemporan caută febril dobândiri care să compenseze golul din el. Civilizația se dezvoltă în latura ei materială, omul nu mai găseşte nici un avantaj în ameliorarea spirituală, e prins, e prizonierul unei curse infernale a dezumanizării. Nu are învățați credibili, şcoala e ruinată, Biserica se ocupă de exact inversul celor pe care le propovăduieşte, societatea nu mai sancționează nimic, regulile sociale sunt doar nişte teorii retrograde... E o mare singurătate în care se dezvoltă mutanți. Proiectul meu pentru acest an este doar să trăiesc, să cunosc şi să mă bucur de înțelesurile bune.

Ai avut la debut, aşa cum spuneai, prietenia şi susținerea Magistrului Mihai Ursachi. Ai primit de la el sfaturi pe care probabil le-ai luat în seamă. Dacă tu acum ai fi în situația să dai un sfat unui tânăr poet (talentat) ce i-ai spune? Şi, în fond, cum ți se pare noul val de literați: poeți, prozatori, critici etc.

În primul rând, i-aş spune că talentul nu e suficient, că e doar un potențial. I-aş mai spune să asimileze cultura deja validată valoric, să nu trăiască în zona experimentului, lucrurile acestea se fac mai târziu, când dobândirile deja vor fi fost, să fie atent la ce îşi propune scriitorul pe care îl aprofundează, la rostul pe care îl dă acesta propriei literaturi, să fie preocupat să se construiască pe sine dintr-o substanță sănătoasă! I-aş mai spune să fie imun la social, să nu-şi dezvolte deprinderile dimprejur şi ticurile nervoase ale contemporaneității, să-şi facă din singurătate o sursă a puterii, să nu depindă emoțional de exterior, să nu caute libertăți şi împliniri în

afară, toate acestea sunt înăuntrul nostru, să nu nege ce a fost înainte, crezând că astfel poate să-şi impună prezența, e comic şi ridicol, să nu facă nimic cu orice preț, să ştie că produsul lui literar poate doar cuceri! Nu poate să-l siluiască pe cititor să-l recepteze. Succesul minor, căutat prin metoda „fără milă, şoc şi groază” parazitează, de fapt, construcția reală. Mă opresc aici, pot scrie o carte întreagă de sfaturi în acest domeniu, fără complexe. Nu e nici un val, Paul. Şi dacă ar fi, ce e val, ca valul trece. Asta nu înseamnă că literatura actuală tânără ar fi searbădă, nici vorbă, găseşti suficientă valoare, problema e că trebuie să cauți grâul în lanul de neghină. Sunt prea mulți aspiranți şi uneori îți piere cheful de a mai fi atent la spectacolul devenirii...

În finalul interviului aş vrea să fac trimitere la două versuri din volumul "Liber" publicat la Editura Vinea, 2008. Primul vers: "nu cred că omul să fie numai o carne sentimentală". Confesiunile biografice pe care mi le-ai dat în acest interviu cred că dovedesc... Şi al doilea vers, din acelaşi volum: "Doamne, lumina mă ajută să văd binele în lumea Ta". În ce măsură omul atât de tehnicizat mai caută aceste emoții "la îndemână"?

În măsura în care el ştie că aceste emoții există. Trebuie să afle mai întâi care este sursa lui de existență, mai apoi să-şi înțeleagă rostul, să nu trăiască la întâmplare sau după regulile naturii biologice, trebuie să îl preocupe cât de cât să facă dovada spiritualității sale. Să-şi trăiască propria viață, ci nu prin imitație. Să nu trăiască pentru sine, e o viață fadă asta. Abia apoi poate căuta emoțiile despre care vorbeşti. Tehnica trebuie să rămână în rațiunea ei de existență, aceea de a produce confort şi

progres material. E absurd ca tehnica, din ce în ce mai evoluată, să ne tâmpească, să ne îndepărteze de viața reală şi de suflet. Totuşi, fenomenul se întâmplă... Ar fi mult de vorbit în legătură cu asta, de explicat cauzele, despre dezvoltarea fără anticorpi a acestor abilități de folosire a instrumentelor tehnicizate, despre transformarea spațiului vital al omului într-un simplu spațiu de relaționare unică, n-ai spațiu suficient tipografic şi nici nu ştim dacă ne solicită cineva această dezbatere... Omul trebuie să fie în comuniune cu semenii, nu cu aparatele.

10 ianuarie 2013

Zona literară, revistă de cultură şi atitudine, anul III, nr. 1-2, ianuarie - februarie 2013, interviu realizat de Paul Gorban

Interviu Noima

Licențiat în Drept, Teologie şi Arte Plastice, autor a 17 cărți (poezie, roman, jurnalistică), coordonator sau îngrijitor pentru alte 19 volume, colaborator în aproximativ 20 de ani la zeci de instituții de presă, încă din liceu şi din studenție, dintre care menționăm TVR Iaşi, TVR, Radio România Actualități, Radio România Cultural, Radio Contact, Radio Iaşi, Radio Târgu Jiu, Viața Românească, Literatorul, Hyperion, Scrisul Românesc, Poezia, Feed Back, Timpul, Convorbiri Literare, Luceafărul, Cronica, Origini, Poesis, Contemporanul - Ideea europeană, Ateneu, Bucovina Literară, Ex Ponto etc., încă din studenție membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Zeci de oameni de cultură din România au prefațat ori s-au pronunțat favorabil despre cărțile sale, amintim doar personalități precum Mihai Ursachi, Ioan Holban, Cezar Ivănescu, Corneliu Ştefanache, acad. Constantin Ciopraga, Nicolae Dragoş, George Țărnea, Lucian Vasiliu, Alexandru Andriescu, Alexandru Husar, Gloria Lăcătuşu, Nicolae Diaconu, Valentin Taşcu, Adrian Păunescu, acad. Matilda Caragiu Marioțeanu, Ion Filipoiu, Florin Lăzărescu, Ioan Adam, Ioan T. Morar, Horia Gârbea, Andrei Milca, Daniel Corbu, Liviu Ioan Stoiciu, Ion Bogdan Lefter, George Mihalcea, Marin Mincu, Ştefania Mincu, Radu Voinescu, Tudorel Urian, Florin Chilian, Constantin Dram, Vasile Andru.

Marius Marian Şolea, în 1992, elev în clasa a-XI-a, a

plecat ca voluntar la Coşniţa, în prima linie a Războiului din Transnistria, el fiind românul căutat la vremea respectivă de autorităţile ruseşti şi de Armata a XIV-a pentru a demonstra... implicarea României în acel război, inclusiv cu combatanţi. Cazul a fost unul foarte cunoscut mai mult în media internaţională şi, mai cu seamă, la postul TV rusesc Ostankino (actual 1TV). Ne-am putea oare mira foarte mult că singurul român implicat în acel război este de origine aromână? În 1993, după întoarcerea de pe front, stareţul mănăstirii Putna decide să îi îndrepte paşii spre Facultatea de Teologie din Iaşi. După refuzul categoric de a urma secţia Pastorală, cea care pregăteşte viitorii preoţi, se înscrie la secţia de artă a facultăţii, Restaurare - Conservare Obiecte de Patrimoniu, din cadrul Universităţii Alexandru Ioan Cuza din Iaşi, după ce, aceeaşi faţă bisericească foarte importantă în monahismul românesc îl oprise la Putna pentru ultima clasă de liceu, absolvită într-o comună învecinată, Vicovu de Sus, Grupul Şcolar „Ioan Nistor". Putna este locul sfânt al Românilor, acolo exigenţa şi şcoala monahală sunt cele mai performante din ţară. Student fiind, încă din anul întâi, oamenii de cultură ieşeni l-au îndrăgit, ulterior i-au încredinţat conducerea asociaţiei culturale „Ginta latină", organizaţia de tineret, în vremea aceea cu o bogată activitate naţională. Apoi, în 1996, a devenit preşedintele secţiunii române a „Mişcării Europene", regiunea Moldova. În prima parte a anilor 2000, a demascat marea afacere cu falsuri Brâncuşi, oferind argumentele finale împotriva unor forţe care penetraseră Academia Română şi revistele ei, care cumpăraseră experţi, sculptori, reviste şi oameni de cultură. În 2004, ministrul Răzvan Theodorescu îl aduce în minister, însă refuză categoric regimentarea politică, partidul celor mai

mulți dintre amicii lui nefiind şi opțiunea sa, refuză orice fel de opțiune politică. Asta nu a contat pentru noul ministru, Mona Muscă, să îi încredințeze secretariatul şi practic întreaga coordonare a culturii scrise din românia, cărți şi reviste, acela a fost momentul când a venit la noi şi a cerut farei să facă o revistă... Alături de artistul Florin Chilian şi cu un sprijin din partea unui portal de investigații jurnalistice, a militat pentru salvarea patrimoniul brâncuşian de la Târgu Jiu de interesele oneroase ale unor forțe străine, în acest sens existând şi un album conceput şi prefațat al cântărețului mai sus menționat. Este organizatorul singurelor festivaluri din România concepute în regie proprie, care nu au beneficiat de nici un fel de finanțare externă şi care se întindeau pe durata a zece zile, având până la 60 de participanți, la Agigea şi Putna, în perioada anilor 2006 - 2008. Tot alături de Florin Chilian, a sesizat cazuri de mare corupție din instituția în care lucra, Ministerul Culturii şi Cultelor, existând pe internet zeci, poate sute de emisiuni şi articole pe această temă. Doru Mărieş i-a încredințat, după o luptă câştigată la CEDO împotriva statului român, publicarea dosarelor Revoluției din decembrie 1989, lucru care a fost blocat ulterior. A contribuit, a achitat integral sau a ajutat la finanțarea cărților tinerilor scriitori români, prin funcțiile de la ministerul culturii, cu precădere debuturi, câteva sute de titluri. Sunt doar câteva dintre acțiunile şi activitățile sale, curiozitățile voastre, dacă mai sunt, pot fi satisfăcute, căutându-i pe net poducțiile, pe youtube emisiunile şi luptele.

În ceea ce ne priveşte pe noi, aş enumera doar următoarele contribuții: inițiativa cumpărării domeniului şi realizării site-ului aromânii.ro al Societății Culturale Aromâne, corectura integrală a materialului postat

atunci; oferirea unei secțiuni în aromână, în cadrul site-ului agonia.ro şi coordonarea traducerii în armâneşte a tot ce apare pe acest site, cel mai accesat site literar din România; a făcut posibilă finanțarea spectacolelor de teatru organizate de armâni prin ministerul culturii şi finanțarea tot de către minister a revistei Armânamea, a inițiat demersurile pentru ridicarea unei biserici şi a unui centru cultural armânesc cu finanțare de la SSC, însă blocajul, în ceea mai mare parte a apărut din interior, apoi a fost neputința noastră de a oferi terenul; inițiativa şi realizarea Editurii Societății Culturale Aromâne, a majorității cărților apărute la noi, prin atragerea de fonduri, în urma oportunităților identificate de el, fără nici un fel de contribuție materială din partea societății; fixarea şi coordonarea colecțiilor editurii noastre; coordonarea şi îngrijirea altor cărți publicate de autori armâni la edituri prestigioase din România, inclusiv a primei cărți în armâneşte publicată la o instituție națională a României („Yramustea sh Tuduradzlji", de Santa al Culaki al Todi); a mai publicat o carte adresată armânilor, „Scrisori pentru depărtările din voi/Cărtsâ trâ dipârtărli dit voi"; inițiativa şi coordonarea primei expoziții de carte aromână din lume, căreia i s-a adăugat o colecție de artă semnată Ary Murnu şi Ion Lucian Murnu, la Biblioteca Națională a României. În această perioadă, 22 - 31 mai, a inițiat o altă expoziție, cu aceeaşi tematică, ca gest simbolic şi răspuns la interzicerea de către statul român a expoziției de la Biblioteca Națională a României. Această expoziție din urmă este organizată la Muzeul Național al Literaturii Române. În acelaşi timp, lucrează în guvern, consilier în cadrul Secretariatului de Stat pentru Culte. Ne-a spus că situația în care ne aflăm e dominantă oricăror riscuri pe care le au opțiunile sale, în ceea ce înseam-

nă viața lui particulară. A mai afirmat că apartenența la această țară a lui este definitivă, însă adevărul, mai ales când este vorba de oameni, este mai presus din punctul lui de vedere şi decât interesul național, şi decât apartenența lui, iar acest adevăr nouă, armânilor, în viziunea lui, ne este favorabil. De aici şi sprijinul. Este inițiatorul şi coordonatorul inclusiv al acestei publicații.

Ianula Gheorghe

Ai publicat un volum de versuri adresat nouă, „Scrisori pentru depărtările din voi/Cărtsâ trâ dipârtărli dit noi", Mirela Sima având ideea ca poemele respective să fie adunate într-un volum care să fie inclus în pachetele pe care le-a oferit sutsata copiilor de Moş Crăciun. Intransigența ta i-a făcut pe unii dintre cititori să respingă situația în care se găsesc armânii astăzi, ilustrată în textele tale, ceilalți s-au cutremurat. De ce crezi că nu poate fi acceptată această realitate şi care crezi că sunt motivele pentru care se fuge de adevăr?

La nivel psihologic, explicația este una simplă: comunitatea aceasta nu este învățată cu adevărul, nu are respectivul antrenament. Cei care ar fi putut să vă antreneze au preferat să fie simpatizați. Evident, ca să poată să vă reprezinte aşa cum doresc ei, să vă aibă ca mulțime, nu ca persoane. Nu a interesat pe nimeni omul, nici înălțarea acestei comunități, turma a fost compatibilă cu interesele „etnice". Este o mare eroare şi de-ar fi numai una... Pe de altă parte, respectivele disponibilități nu țin de opțiune, le ai sau nu le ai în propria construcție, e adevărat că pot fi şi dobândite, însă acest lucru se întâmplă foarte rar, în urma unor experiențe fundamentale

de viață, inițiatice, imprevizibile de cele mai multe ori. Nu se nasc din adăugarea TVA-ului şi nici din obsesiile unor suflete seci. Aceste schimbări în individ, dacă există, sunt anterioare unui demers în adevăr. Altfel, adevărul nu este văzut ca fiind rentabil într-o lume de socotitori ca a voastră. Adevărul nici măcar nu este o metodă, este calea însăşi, viața deplin asumată în rostul ei. Nu am în vedere nimic telogic, referința mea este strict pentru domeniul social. Dacă tot este să vă agresez puțin confortul, nu o s-o fac cu reprezentări care țin de abstract, vreau să am mereu dovada lângă mine.

Cei care vă furnizează speranțe până când vor constata că nu mai există nădejde în voi (acest efect reprezintă exact şi interesul celor care şi-ar dori să nu mai fiți), ştiu foarte bine că, pentru spiritele inferioare, simpatia se naşte din vrăjeala potrivită, acesta e calculul politic cu care vă calculează viețile. Eu o să mă mir foarte mult timp de acum înainte cât de mari disponibilități aveți de a trăi din aparențe, din mimare şi eschivă. De altfel, nici măcar nu sunteți în mod real o comunitate, pentru voi acest cuvânt este sinonim cu actoria. În minciună, în continuă dedublare, între aprinderi rapide şi lungi dezamăgiri nu există viață comunitară. Chiar şi referitor la cunoaşterea dintre voi aş putea să spun că ea nu se realizează cu precădere prin dialog adevărat, ci prin informații foarte personalizate, bârfe, zvonuri şi interpretări, de obicei, în registrul fantastic. Voi vorbiți unii cu alții în mod real doar când există interes personal, nu răspundeți interesului celuilalt. Mai vorbiți între voi când căutați să vedeți dacă şi celălalt gândeşte la fel, iar punctele voastre de vedere vin cu precădere din preluări urechiste, nu din experiențe intelectuale autentice. Fiind invadați de „adevăruri" personale şi definitive, adevărul nu

mai are pur şi simplu loc, începe să vă producă doar neliniști, frisoane, conflicte... Sufletele voastre devin în acest fel pline de un sine maladiv, nu mai e loc în ele pentru nici un fel de lucrare. Se pare că nu ați ajuns încă pe fundul prăpastiei, încă mai puteți cădea. Marea problemă aici este alta, nu e vorba de voi, ci de simpla realitate că, prin voi, va cădea un mare popor, pe care îl beştelițti, de fapt, cu iresponsabilitatea de acum, cu denumiri care mai de care mai trăznite, inventate conjunctural, cu apartenențe etnice absolut diferite între ele, dar care se împacă laolaltă când e vorba că voi ați fi tot ei... Sunteți de toate, niciodată ce sunteți cu adevărat. Iar cel mai grav este când voi înşivă nu mai vreți să fiți cine sunteți, când, pe lângă aproximativ cele zece nume cu care sunteți identificați în milenara voastră istorie, vă mai puneți şi voi înşivă unul nou, să nu cumva să înceapă mileniul al treilea fără naşterea unui vechi popor... Mulțimea de oameni de cultură, de istorici armâni abia au aşteptat cu toții să poarte un nume pentru a convinge lumea că există un popor important, pe care, brusc, nimeni nu îl mai recunoaşte. Între timp, însă, ați ajuns ceva „de pretutindeni”, exact ca un mare popor care a cucerit lumea, revendicat de la o mare istorie, când istoria aceasta există doar prin delegare aprobată de alte istorii. Un nume nou, căruia i se adaugă o istorie eşuată, poate fi fatal. Ar trebui adăugat la aceste realități şi situația cruntă în care este această comunitate. Ce vă trebuia vouă nume noi şi obsesii noi eu nu ştiu. Dacă voi ați fost din totdeauna armâni, rămâni, vlahi etc., de ce trebuia să emiteți voi înşivă documente „oficiale” cu altă identitate?! Vanitățile voastre, aceleaşi care au făcut imposibilă orice fel de unitate, s-au manifestat iar...

Eu nu pot să țin la voi pentru ceea ce sunteți acum,

nici măcar pentru originea mea întinată şi murdărită de mucănism, ci pentru ceea ce ați fi putut să fiți. Însă, de gândit, mă gândesc întruna la cei care încă mai sunteți. Nu pot să vă privesc defilând prin istorie ca un popor de sclavi, ruinat şi alungat de peste tot, nu accept să constat cum se pierd generații după generați întru această inerentă luptă de păstrare a unei identități. Nimeni nu vrea să înceapă să construiască ceva, măcar plămădirea unor oameni, cel puțin pentru viitor. Nu banii vă lipsesc pentru asta, este o minciună, nici măcar o iluzie, oamenii lipsesc şi faptele lor corespondente unui ideal mărunt, acela de a exista. Port o sfâşiere în mine, pe care n-am să vi-o mărturisesc. De ar fi fost mai înainte în unii dintre voi acest înțeles, cu bucurie aş mai fi pus un cuvânt în sufletul lor, aşa însă lucrurile mari nu trebuie rostite spre inimile mici. Niciodată realitatea şi adevărul nu vor întârzia la modul absolut. Aşa cum, printr-o experiență minimă de viață şi chiar intelectuală, ştim că realitatea se prăbuşeşte până la urmă peste individ, tot aşa se va prăbuşi peste o sumă de indivizi, peste o comunitate. Acum este numai începutul. Aparențele au clipele lor de spulberare, obligatorii. Tot ce este împrejurul vostru şi, mai ales, înăuntrul comunității armânilor demonstrează deja fără dubii asta. Se plimbă moartea printre voi ca viclenia şi răutatea între şi în sutsatele voastre. V-ar trebui oameni apți pentru un tip de rezistență la compromis, apți şi ca fire, şi ca pregătire, nu-i aveți. Cei care, să zicem cu indulgență, că ar putea să o facă într-o mică măsură sunt dominați de prudență şi de tot felul de clasice laşități poleite cu explicații din registrul social. Dar cei care chiar nu pot, condițiile fiind eminamente obiective, fără posibilitatea unor ameliorări, se bagă în față, propunându-se pentru orice pe sine, sperând în acest fel

ca golul din ei să fie astfel umplut cu activități şi proiecții exterioare. Alții, care au consumat deja una dintre opțiunile identitare care vă privesc, devin slugi ale respectivei opțiuni, nu mai ştiu de nimeni şi de nimic, ceea ce ştiu ei devine mai sigur precum Universul. Acest fenomen se întâmplă şi în cele mai ridicole crezuri. Pentru voi, adevărul este de cele mai multe ori o injurie, iar cel care vi-l spune, secvențial sau până la capăt, este inamicul care trebuie alungat, care vă strică promiscua şi fatala aşteptare dintre voi... Pe de altă parte, nici nu sancționați nimic din ceea ce se întâmplă în interiorul vostru, fiecare poate să facă tot ce îşi doreşte, îşi poate transfera oricând nepriceperea şi propria mediocritate către voi, făcându-le reprezentative pentru întreaga comunitate. Urmeaza doar banala expunere către ceilalți, ieşirea tu migdani cu ridicola, dar personala micime, care se vrea mare doar pentru că este „armânească". Orice tâmpenie care se cântă, se scrie sau se afirmă trebuie să fie musai armânească, pentru a-i atrage pe câți mai mulți dintre voi. Principiul că tot ce nu e armânesc nu ne interesează se insinuează şi el în familiarele relaxări de conştiință. Şi nu ştiu cum se face, dar toți agitații aceştia trebuie să fie musai îmbrăcați în port armânesc atunci când îşi expun inepțiile, ca într-un carnaval al prostului gust şi iresponsabilității. Activitățile voastre nu au clasă, nu construiesc, nu sunt asumate unor proiecte, nu sunt supervizate de nimeni, sunt simple bâlciuri ale „vrearei ti armâname". La voi, e suficient să ai vreari sau să afirmi asta. Scena e a ta... Indiferent de cât este de în stare acel individ să facă respectivul lucru, îşi găseşte degrabă locul pentru a-şi împlini aspirația, de obicei i se dă să facă tocmai ce doreşte chiar el, ce crede el că trebuie făcut. În acest fel, penibilul capătă libertatea de a fi cât mai con-

sistent, cât mai ferit de inerentele ezitări. De pildă, dacă la sutsata s-ar face operații chirurgicale, imediat ar veni câțiva armâni să ajute la ceva, la o ştrangulare de vase de sânge, la o incizie, orice, să-şi arate sieşi că pot. Dacă de acolo ar pleca avioane de luptă, după câteva minute de privit împrejur minduiarea lor ar fi că trebuie pilotate chiar de ei, dacă tot se află acolo. Voi aveți un tip specific de manifestare când dezvoltați complexe, acestea nu sunt ținute acasă, la fereală, sunt aduse la o plenară şi deplină manifestare exact în domeniul respectiv, să vadă toți că nu e aşa, să vă demonstrați şi vouă înşivă că sunteți în stare să faceți imposibilul. Astfel, cei şchiopi vor la maraton, cei care nu-şi pot programa nimic pentru sine vor să organizeze activitățile de acolo, orice, doar să fie contrar meseriilor pe care le au, în care nu şi-au găsit nici un fel de împlinire. Sentimentul şi conştientizarea inutilității, la care se adaugă o agresivitate cu sursă în neputință, asta pot înțelege, devin cauze ale unui ridicol incandescent. Iar când armânii care vin cu vrearea nu au nici o performanță în ceva, nici un fel de pricepere, priceperea lor devine brusc universală, doar să aibă legătură cu arta sau estetica, cu Biserica sau politica, unde oricum totul pare să fie relativ... Nu ar fi drept să nu recunosc că am văzut între voi şi indivizi care constată aceste lucruri evidente, în afara celor care le generează involuntar sau conştient, însă pentru ei era doar un prilej de amuzament, de relaxare şi dovezi pentru a-şi constata propria superioritate. Am văzut cum că în inima lor nu era o părere de rău... Apoi, voi treceți cu vederea orice. Şi când nu e cazul. Vă lipseşte întru totul intransigența aceasta şi rigoarea comportamentală tocmai pentru că ştiți că sunteți la fel, de asta nu vă deranjează mediocritatea şi impostura, nu pentru că ați fi toleranți dintr-o

opţine superioară, în registru spiritual, de viaţă. Lipsa de reacţie vine din asemănare.

Nu vă luaţi în serios şi nici nu credeţi că altcineva ar putea să o facă. Chiar şi când nu mai contaţi pentru nimeni aveţi continua impresie că vine mereu cineva „să vă strice lucrul”, deşi acest lucru nu există de fapt. Din păcate, am constatat de câteva ori că activităţile şi acţiunile voastre sunt mai degrabă memorabile prin penibilul creat decât prin consistenţa care ar fi trebuit să fie argument de existenţă. Din aceste motive nu se acceptă realitatea şi se fuge de adevăr, ambele nu sunt prielnice. Adică, vreţi să fugiţi de recunoaşterea lor, credeţi că trebuie mers înainte oricum. E fundamental greşit, nimic sănătos şi persistent nu se poate face astfel. Şi mai bine să nu se facă nimic, decât să fie caricaturizată în continuare emanciparea etnică. Din aceste motive, pentru voi, adevărul este mai mult o injurie, nu-l percepeţi ca fiind elementul primar şi obligatoriu al oricărui demers, îl relativizaţi, în cel mai bun caz este un detaliu mărunt, care poate fi evitat în discuţii şi în comportament. De altfel, inclusiv problemele dintre voi, chiar dacă vă duc la tensiuni, manifestate sau nu în exterior, le preferaţi neenunţate, fără a le căuta rezolvarea. Soluţia voastră universală pentru toate este aşteptarea şi trecerea timpului. Parcă nu aţi avea nimic din atributele care îl fac pe om ceea ce este el în fond, o cunună a creaţiei, o atitudine. Aveţi comportament, în cea mai mare parte a lui, de natură mimetică, iar ca fel de a reacţiona, este un comportament apropiat mai degrabă regnului vegetal, care are reacţii la stimuli după zeci şi sute de ani. Nici măcar spiritul animal de haită nu vă bântuie. Nu aveţi această disciplină care să vină din conştiinţă. Am constatat numărul mic de indivizi care fac excepţie de la respectiva situare. Pe de

altă parte, interesul tuturor şi al statelor balcanice este să vă ţină într-o falsă conştiinţă etnică (grecească ori îmbrăcată viclean în timpuriul elenistim, macedoneană sau românească), să vă alimenteze periodic nădejdea de emancipare, după care, neîntâmplându-se nimic, oamenii, în mod firesc, să cadă într-un dezinteres faţă de tot ce ar putea în mod real să mai facă. Aţi ajuns să vă spună alţii cine sunteţi, chiar să hotărască asta prin legi, sunt legi care vă precizează juridic identitatea, împotriva voinţei multora dintre voi. Legi... Nu înţelegeţi nimic, dincolo de interesul naţional al acestora. Şi se vor mai da şi altele, pentru că aerul pe care îl respiraţi nu este al vostru. Asta este ceva foarte grav, însă cu mult mai grav este, fatal pentru existenţa şi recunoaşterea voastră în lume, că voi înşivă nu vreţi să mai ştiţi cine sunteţi. Aţi început să visaţi ridicol şi comic la false identităţi şi la identităţile altora. În plus, nimic surprinzător pentru voi, tot armânii voştri sunt cei care vă propun etnic a fi altceva decât sunteţi, valabil în toate cele cinci ţări în care trăiţi şi astăzi! Vi se spun minciuni din toate părţile, fiecare minciună ţine să fundamenteze un tip de asimilare. Lucrul acesta oarecum este normal, în sensul că istoria este plină de atitudini de acest tip. Surprindera mea (dar şi vina voastră) este în lipsa de reacţie, armânii parcă nu ar mai avea nimic din genetica lor, parcă ar fi prelungirile inerte ale unor forme de viaţă căzute arbitrar pretutindeni, pentru că voi sunteţi nicăieri în voi. Popoarele nu pot să facă multe lucruri, au aceeaşi filosofie ca turma, un singur lucru pot însă pentru a realiza lucrurile care îl ţin în viaţă, care le fac rost de un spaţiu vital, alegerea conducătorilor. Asta trebuie făcut cu oameni care poartă în sine identitatea voastră şi care nu vor, care fug de această responsabilitate, pe acei armâni trebuie să îi con-

vingeți, nu pe cei care vin ca pe o scenă de bâlci să vă emoționeze şi să vă vândă iluzii, ca să fie şi ei ceva, în felul acesta.

Aş mai vrea să îți spun ceva, când aveți oportunitatea de a vă prezenta specificul național, voi nu găsiți altceva de făcut decât să jucați şi să mâncați plăcinte, aceste două mari argumente ființiale vă scapă de toate grijile, de tot ce ar putea să faceți responsabil. Jucați şi mâncați plăcinte în văzul tuturor, foarte mândri de voi înşivă, de parcă nimeni pe acest pământ nu a descoperit plăcinta şi jocul. În cadrul unor mari programe de expresie europeană, îi mai învățați şi pe alții să joace şi să mănânce aşa cum o faceți voi, întru-un mod foarte diferit şi particular. Aceste interferențe culturale se întâmplă în podurile unor case din nişte mahalale, la o intrare de metrou şi în cluburi promiscue. Nu urlă armânii aceia în voi, nici ruşine nu vă este de milenarii voştri strămoşi. În contextul actual, căruia i se adaugă o dezordine valorică totală, dacă nimeni nu face tot ceea ce trebuie făcut, singura împlinire etnică a voastră va fi atunci când veți uni cele două aspecte naționale, cu care vă mândriți şi vă autoprezentați lumii. Adică atunci când veți juca şi mânca plăcinte în acelaşi timp. Probabil sunteți capabili de reacție doar când vor da mucanii ăştia ai mei o lege prin care să vă modifice rețeta plăcintelor cu care vă expuneți identitatea la cel mai înalt nivel, în sensul în care să vă oblige să puneți în ele ceva mai multă brânză, după vreo normă europeană, astfel încât să nu mai fiți zgârciți în cele materiale, când, tocmai prin ele, vă arătați spiritualitatea...

Interviu, Revista Noima, nr. 1, mai 2013, partea întâi

Ai afirmat, de mai multe ori, că activitatea comunităților armâneşti se rezumă la câteva spectacole artistice, dans, cântec, întâlniri şi discuții sterile, fără obiect, toate fiind într-o desfăşurare căreia îi lipseşte proiectul, evenimente decise de întâmplare, nu ca răspuns al unei necesități. Care este, în cele din urmă, rostul unei comunități şi ce trebuie ea să facă pentru a şi-l îndeplini? Alte comunități etnice din România au reuşit să-şi construiască un nivel cultural înalt, comunitatea armânească invocă însă lipsa fondurilor în justificarea nereuşitei. Este acesta motivul principal şi poate fi o astfel de justificare suficientă? S-a făcut tot ce era de făcut, maximum din ce se putea face prin forțe proprii?

Începutul oricărui demers are nevoie de luciditate şi de oameni apți pentru asta, nu oricine poate fi lucid şi nu este vorba doar de potențial intelectual în asta. Până la urmă, e un atribut vocațional. Pe de altă parte, chiar şi cei care poartă în sine această dimensiune nu sunt totdeauna avantajați de luciditate, deci nu va fi în interesul lor să o practice. Nu dezvolt această idee, în cazul vostru ar ocupa prea mult spațiu… Repet din numărul trecut: o comunitate, un popor, un grup etnic trebuie să-şi aleagă în mod corect conducătorii/reprezentanții. Altfel, decăderea este inevitabilă şi foarte greu se mai poate interveni pe parcurs. Când spun corect, nu mă refer la modalitatea alegerii, ci la oameni. Nici măcar oile nu trebuie să pască şi nici să doarmă unde vor ele, ci unde le este cel mai bine, unde hrana e mai bună şi unde sunt cât mai ferite de pericol. Acestea le ştie păstorul, nu oaia sau turma. Oaia nu poate fi păstor. Un conducător în exercițiu, atunci când luptă cu stăpânirea pentru comunitatea lui, e foarte uşor de recunoscut dacă este bun sau rău, dacă lupta e reală sau mimată. Există un indicator imediat: binele şi prosperitatea lui. Adică, dacă lui îi

merge bine şi comunitatea decade sau e în staţionare, interesele comunităţii au fost tranzacţionate pe interese personale. Când este prejudiciat de stăpânire, prigonit, afectat în vreun fel în interesele sale din viaţa de zi cu zi, dacă le mai are, atunci lupta este reală şi conducătorul autentic. Nu v-a considerat nimeni a fi foarte fini observatori, ca să vrea să joace şi cartea mimării acestui adevăr. De cel puţin o sută de ani nu sunteţi decât o mămăligă în care vin unii şi mestecă după cum îi taie capul, pun apă cât vor, suflă în spuză când le este foame şi nu se întâmplă decât o risipire de material în ambient, acesta fiind şi interesul fiecărui stat în parte. Cum vouă, în general, exerciţiul gândirii vă provoacă disconfort şi nelinişti, preferând doar să ştiţi de la alţii cum stau lucrurile, este foarte simplă administrarea destinului vostru de către toate aceste state. Bărbaţii armânii nici măcar în istorie nu v-au făcut să visaţi, să înfrângeţi o realitate anume prin proiecţia care poate fi dobândită, realitate care, în mod evident, vă era potrivnică. Eroismul lor nu a fost unul independent, ci supus conjuncturii, nu era direcţionat spre interesul armânilor. El se manifesta într-un teritoriu restrâns, asumat unui interes de moment, deci nu atât pentru armâname, cât mai ales pentru ţările de care, dintr-un motiv sau altul, aceşti bărbaţi se ataşaseră.

Rostul unei comunităţii este să se dezvolte, să-şi dobândească un spaţiu vital, atunci când nu îl are, fie el şi doar unul vital cultural, când doar această posibilitate mai există în mod real. O comunitate trebuie să-şi impună propria identitate în civilizaţia în care există, să amprenteze lumea dimprejur, să se devolte în aşa fel încât să-i aparţină cât mai multe bucăţi din această lume. Nu este o viziune virilă, nici pe departe, este simpla rea-

litate a vieții, de la bacterii şi până la tendințele din domeniile cele mai specializate. Aşa procedează viul. Materia moartă sau cea care nu are conştiința propriului suflu, a propriei firi, se transformă, alimentând mai departe viața celor care, prin diferență, trăiesc. Se vor comporta altfel armânii, în afara logicii viului, marele cimitir al lumii îi aşteaptă. Oricum, în zilele noastre, locurile celor care evoluează pe scenă se reduc tot mai mult, constat un interes deosebit pentru un public cât mai numeros… Însă armânii nici măcar un cimitir al lor nu au, sunt mereu îngropați în cimitirele altora, amestecați, tot aşa cum au fost şi în viață, deşi, pe lângă multe altele, doar pentru alții, au ctitorit inclusiv cimitire, nu doar academii, spitale, muzee, biserici, universități şi poduri… Dacă mi-aş propune o ironie sau, mă rog, o glumă, aş spune că fara ar fi cea mai potrivită pentru ca voi să aveți un cimitir al vostru, ca o dobândire târzie, sutsatei revenindu-i, prin competențe, acțiunile cu caracter ritualic…

În cazul vostru, invocarea lipsurilor materiale pentru propria dezvoltare este doar un caraghioslâc. Ia, de pildă, clasamentul Top 300 şi vezi acolo proporția de armâni! Nu banii vă lipsesc, ci oamenii conştienți de această realitate şi care să mai aibă şi rara generozitate, cea care, de-a lungul istoriei, v-a furnizat notorietatea şi respectul, mai ales atunci când armânii, prin ctitoriile pe care le-au lăsat, au şi optat în general pentru una sau alta dintre apartenențele balcanice. În lunga perioadă de când vă am în vedere, am constatat că nu doar statele vor să vă uite, ci chiar voi înşivă fugiți de responsabilitatea memoriei. Nu ştiu dacă sunteți conştienți de asta, dar părăsirea neamului tău este cea mai laşă fugă de sine. Referitor la aceşti bani, care, şi când sunt şi când nu sunt,

devin scuză pentru orice fel de handicap, se întâmplă însă alt fenomen în rândul armânilor: ei au devenit unica voastră formă de ameliorare, fireşte, fără să ştiţi că este una falsă şi deseori penibilă, atunci când prin ea oamenii îşi propun să însemne mai mult decât sunt ei în mod real. Astfel, indivizii, conştienţi fiind că nu mai pot fi competitivi sufleteşte, cultural, social (mă refer la notorietate, respect, influenţă etc.), că practic au pierdut orice fel de cursă întru civilizaţia reală, că au uitat şi de rostul omului pe acest pământ, îşi exhibă *civilizaţia* lor materială, încercând o ieşire dintr-un complex major, incompatibil cu arzătoarea dorinţă armânească de a concura continuu şi eficient cu cineva. În jurul vostru este plin de iniţiative private, există grădiniţe, şcoli, universităţi cu acest specific. Cine vă opreşte să faceţi şi voi aşa, să încercaţi real rezolvarea unor probleme reale? Inclusiv biserică. Porniţi şi faceţi o biserică şi puneţi statul în situaţia de a vi-o refuza! Nu o va face. Dar statul nu va investi niciodată dacă nu are acest interes, cu precădere politic. Şi nu îl are. Cine v-a oprit vreodată să vă faceţi reviste, edituri, să polemizaţi, să contraziceţi ştiinţific, acolo unde este cazul, să însemnaţi ceva în România? Nimeni. În alte ţări din Balcani, chiar şi după anii '90, armânii au trăit în teroare. De bine, de rău, în acest timp, România a fost cel mai prielnic loc pentru o dezvoltare culturală. Fireşte, asta nu îi iartă erorile imense faţă de voi, nici destinele tragige ale familiilor voastre nu pot fi trecute cu vederea, nici îngropate sub tăcere şi uitare. Pentru voi, parcă mai mult decât pentru oricare altcineva, averea, în loc să fie un avantaj, un pilon de rezistenţă al comunităţii, nu face decât să vă dezumanizeze profund, să vă sporească eroarea în care trăiţi şi să crească distanţele dintre voi, într-o concurenţă de esenţă tem-

belă. Nu aşa veţi ieşi din confuzii, complexe şi spaime! În loc de comuniune şi dragoste, schisma, invidia şi egoismul sunt lanţurile care vă pironesc într-o moarte sigură. Vă lipsesc vizionarii. Nici măcar tinerii voştri nu mai poartă în sine acea diferenţă, nu se mai deosebesc de nimeni. Poate le-au lipsit modelele din proximitate, care influenţează formarea şi comportamentul ulterior acesteia, dar asta nu poate fi până la capăt o scuză şi nici o exonerare obiectivă pentru ceea ce nu sunteţi. Maturităţii biologice nu i-a urmat corespondenţa. Aici trebuie lucrat, dar nu în mimare şi ipocrizie, aşa cum sunt multe dintre manifestările acestei comunităţi. Părinţii ar trebui să îşi aducă încă de timpuriu copiii la sutsată, acolo se mai întâmplă câte ceva, de la lucruri bune şi până la cele mai comice. Probabil, cu timpul, printr-o activitate reală, comicul de la sutsata se va demoda… Însă, atât timp cât nimeni nu îi responsabilizează pe cei de acolo, prin lipsa interesului pentru ceea ce se întâmplă în fapt cu reprezentarea lor culturală, calea spre absurd şi spre nebunie va rămâne în continuare uşor practicabilă. Pentru copii şi tineri, doar prezenţa la două-trei manifestări artistice nu poate fi de ajuns, mai ales când acestea, în marea lor majoritate, nu depăşesc performanţele dintr-un comunal cămin cultural. Ştiu exact ce spun, prin natura profesiei am participat la sute de acţiuni culturale sau aşa-zis culturale. Părinţii trebuie să facă totul, mai ales când ei înşişi nu sunt capabili de acest lucru, pentru ca fii şi fiicele lor să ştie şi să vorbească armâneşte. Acest lucru este destul de uşor, marea pierdere o constituie deficitul din prezent de fire armânească. Dacă în această perspectivă lucrurile sunt lăsate la fel şi vă vor decide în continuare conjuncturile şi propria iresponsabilitate, pierderea este iremediabilă. Chiar dacă veţi mai vorbi ar-

mâneşte, nu veți mai fi armâni. Cadrul legal pentru a fi altceva decât vrea un om să fie există deja.

Armânii n-au prea avut dezbateri adevărate, seamănă mai mult cu un joc de ping-pong asupra căruia s-a convenit tacit să țină la nesfârșit. Avem câțiva oameni instruiți, dar riposta lor nu poate fi definitivă, din varii motive. Prinşi în tot felul de probleme false şi clişee, alții, doborâți de felul lor de a fi, scapă esențialul printre degete. Pot fi concertate forțele existente într-o singură direcție?

În cazul armânilor, nu. Dar asta nu din cauza motivelor pe care le-ai enumerat, ci din cauza felului vostru de a fi al. Sunteți incapabili de a forma o echipă, iar asta este verificabil inclusiv istoric, nu este o cădere conjuncturală, dintr-un simplu prezent. Între voi, competența nu este imediat recognoscibilă. Şi să nu vă iluzionați că realitatea respectivă este una general valabilă, acuratețea voastră în evitarea valorii nu o are nimeni. Există popoare care au înțeles că măsura individului în societate este esențială progresului şi a fost tratată ca atare. Unele dintre aceste popoare au devenit puteri mondiale, pentru altele a fost unica şansă de a supraviețui. La voi, între cel care acceptă valoarea şi cel care o deține trebuie să fie o moarte, nu o întâlnire. Este un aspect care intră în condiția dramei voastre. Când se întâmplă altfel, prea rar pentru a fi obiectul unei eventuale analize, situația e datorată interesului comun, nu este o încredere în sine, pură, ci numai o încercare de a dobândi prin celalalt sau cu ajutorul celuilalt un lucru pentru care tu nu ai destul timp, influență, chef, bani sau minte. Bineînțeles, aceste neputințe trebuie să fie conştientizate şi, mai apoi, acceptate. Pentru armâni, sunt foarte dureroase, dar pot fi primite în registrul cunoaşterii de sine dacă dorința de

vindecare este mai mare, dorința de a trăi, în fond…

Pe de altă parte, cine să vă dea acea direcție? Ea nu poate fi un interes personal şi nici o rezultantă de interese personale. Personalitățile voastre au ajuns să fie grupate în tabere care se urăsc reciproc, fiecare dintre ele pune mai presus de orice opțiunea prealabilă şi nu omul. Armânii sunt şi ei oameni, nu concepte şi teorii politice. Indivizii oneşti şi cei cu un grad mic de rezistență la uzura corespondentă luptei cu mizeria se retrag din această dezbatere, îşi refuză orice fel de implicare publică de când au constatat că tema respectivă este inevitabilă oricărui discurs, oricărei manifestări. În acest fel, locurile libere sunt ocupate de fitecine, persoane abuzate de propria precaritate. Pozițiile pe care şi le caută cu disperare aceşti oameni țin însă de o logică, în fond sunt efectele unui dezinteres comunitar profund, un dezinteres, până la urmă, care aduce efecte groteşti în reprezentare. Situația foarte grea în care se află armânii astăzi vi se datorează. Fireşte, aromânii o duc ceva mai bine… Pot fi un model de aspirație… Nu identitatea lor, asumată ca fiind românească, a ocupat spațiul devenirii armâneşti.

Interviu, Revista Noima, nr. 2, iunie 2013,
partea a doua

Cuprins